

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

bi dünya...

Sende, ben, imkânsızlığı seviyorum

Nayım

Fazıl Say • Enis Batur • Nermine Yıldırım • Sunay Akın • Aylin Balbova • Kemal Sayar • Selçuk Sirin • Mahir Ünsal Eriş • Umay Umay
Akgün Akova • Zafer Algan • İzzet Çelikkaya • İzzet Çelikkaya • İzzet Çelikkaya • İzzet Çelikkaya • İzzet Çelikkaya • İzzet Çelikkaya
İsmail Saymaz • Marcuş Graf • Metin Uca • Can Yılmaz • Dilan Bozyel • Gökhan Dağıstanlı • Pelin Özkan • Cem Güvencü • Coşkun Aral
Zeki Kayahan Coşkun • Murat Özyaşar • Eylül Görmüş • Nihat Sırdar • Başar Başaran • Kaan Koç • Damla Uğurtürk • Emirhan Perker

Bağlantıda kalarak
ihtiyacın olan iş imkânlarına
ulaşabilirsin

İş arayanlara destek Vodafone'dan.
Birlikteyiz Tarifesi sadece 9 TL *

Birlikte mümkün
vodafone

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

* Pandemi döneminde gelir kaybı yaşayan ve işini kaybedenlere özel.

20 Nisan-30 Eylül 2020 tarihleri arasında aktif aboneler için geçerlidir. Vergiler dahil 750 DK, 250 SMS, 6 GB, 6 ay boyunca 9 TL. Faturalar 18 ay sonra yitir 39 TL den devam eder. Kampanya 50.000 abone ile sınırlıdır. Başvuru için <https://vtr.co/birlikteyiz> ziyaret ediniz.

YİNE SANA DAİR

Sende, ben, kutba giden bir geminin sergüzeştini,
 sende, ben, kumarbaz macerasını keşiflerin,
 sende uzaklığı,
 sende, ben, imkânsızlığı seviyorum.
 Güneşli bir ormana dalar gibi dalmak gözlerine
 ve kan ter içinde, aç ve öfkeli,
 ve bir avcı iştihasıyla etini dişlemek senin.
 Sende, ben, imkânsızlığı seviyorum,
 Fakat aslâ ümitsizliği değil...

Nâzım

Aylin Balboa

aman ne bileyim osman

Ben farklı bir şey deniyorum. Günün belli saatlerini bir ağaçmışım gibi geçirmeye çalışıyorum. Karşıma geçip bir ağaç oluşuma bakıyorum. Kırılıp gölgeme dökülen dallarımı toplayıp tek tek yakıyorum.

Aslında kalbim biraz kırık. İşler bu hâle gelmeyebilirdi. Hani duvardan kaldırdığın çerçeveyi izli, orayı yeniden boyayana kadar öylece kalır ya... Bilmiyorum, belki de artık badana zamanı gelmiştir Osman.

Geçenlerde defterlerimi karıştırırken bana bıraktığın bazı notları buldum. İrili ufaklı bir sürü kâğıda yazılmış, çeşit çeşit not. Genelde bir yerlere giderken yazmışsın, sen dönene kadar beni ne çok sevdiğini unutmamamı tembihlemişsin hep. Onları bulduğuma nasıl sevindiğini hatırlıyorum. Ama gerçekten öyle sevilmiş miydin, artık hiç emin olamıyorum Osman.

John Fowles'ın Koleksiyoncu isimli kitabında şöyle bir söz geçiyor: Onu unuttuğaimi sandığımda olmuştur dedi. Ama unutmak insanın yopacığı değil, başına gelen bir şeydir ve benim başıma gelmedi. Sence hayatı yaptıklarımız mıdır başımıza gelenler mi? Cevapların bir anlamı varmış gibi nasıl da her şeyi sorgulayıp duruyoruz di mi? Boş ver sormadım say. Öyle yani. Başma gelince mutlaka haberin olur Osman.

Ne kadar oldu görüşmeyeli? Üç gün ya da üç sene, fark eder mi? **Az önce şurada kahkaha attığını kim inkâr edebili? Zaman meselesi ne acayip. Aynaya baktığımda beni üzen zaman, ettiğim bir fidana bakıp büyüdüğünü gördüğümde mutlu oluyorum.** Zamanla her şey geçiyor da bu geçicilik de insanı dünyaya yabancılaştırıyor. Zamanın ne bok yijeceği gerçekten hiç belli olmuyor Osman.

Her bayram olduğu gibi, geçtiğimiz bayramda da ölümlerini ziyarette gittim. Bu da tuhaf geliyor gerçi. Artık elleri olmayan insanları ellerini öpmeye gider gibi koştu koştu kendimi mezarlıkta bulmak tuhaf geliyor. Neyse işte, oturdum mezarları uzun uzun baktım. Tam duyulacak gibi olmuştum ki kendimi hemen toparladım. Yaşamın kıymetini ölümlerden iyi anlatılan arasan bulamazsın, bunca yıllık mezarlık deneyimimle konuşuyorum bak. Yeraltı edebiyatını git bir de onlardan dinle sen. Mezarlaradisyorum, uzun uzun baktım. Yok Osman, ölüm benim aklıma hiç yatmıyor. Ne zaman bir şeylerden şikâyetlenmeye kalksam bunu düşünüyorum. Kırız çıktı mesele şimdiki, babam yiyecek ne saçma, onun adına çok üzülüyorum. Ama kilo kilokirazi lüp lüp yemekten de geri durmuyorum. İşler ne kadar kötü giderse gitsin, sonuçta biz daha olmadık be Osman.

Pandeminin başında, neler olacağına hiç bilmediğimiz o panik dönemde, doktor bir arkadaşımı arayıp eczaneden hangi ilaçları stoklayayım diye sormuştum. "İlaç boş ver sen tohum al bence," demişti. Bir bildiği vardı diye düşünüp sözünü dinlemiş, kendime küçük bir bahçe yapıp tohum ekmişim. Gerçekten de o distopik günlerde, minik bahçem hayatta tutmuştu beni. Bu yıl da aynı formüle şimdigin. Şimdilerde tam mevsimi, bol bol tohum ekiyorum. Bakma yine en iyisi tohum Osman.

Beni aldığım nefesten bile kuşkuyla düşüren bu çağla, doğrusu ciddi problemler yaşıyorum Osman.

Bu ara şu modern zaman öğretilerine kafayı taktım. Kafayı taktım derken, olumsuz anlamda söylüyorum. Meditasyonmuş, çakraymış, astrolojiymiş, doğru nefes alma teknikleriyymiş, yok bilinçaltı temizliyiymiş, vay efendim karmik bağlarımı, vallahi artık hangisini duysam ayrı cinnet geçiriyorum. İnsanların bir şeylere inanma ve tutunma ihtiyacını anlıyorum ve bu şekilde mutlu olabilen herkese saygı duyuyorum. Ama beni aldığım nefesten bile kuşkuyla düşüren bu çağla, doğrusu ciddi problemler yaşıyorum Osman.

Bireysel düzlemden başmıza ne geliyorsa, kendimizi bu kadar kurtalamaktan geliyor bence. İnsan denilen mekanizma çok bızıklanınca bozuluyor. Herkes gibi benim de işin içinden çıkamadığım, umutsuzluğun doruklarında gezindiğim zamanlar oluyor. Ancak önceye ya da sonraya takılıp kendimi harap etmemeye uğraşıyorum. Bu günden başka hiçbir güne yüz vermiyorum. Biliyorsun ki geçmişi sevmem, gelecekle işim olmaz Osman.

Ben farklı bir şey deniyorum. Günün belli saatlerini bir ağaçmışım gibi geçirmeye çalışıyorum. Karşıma geçip bir ağaç oluşuma bakıyorum. Kırılıp gölgeme dökülen dallarımı toplayıp tek tek yakıyorum. Böyle ufak tefek yangınlarla içimi biraz da olsa ferahlatıyorum. Ama bunun da bir tehlikesi var tabii. Ateze uzun süre bakınca, ateş de sana bakıyor Osman.

Birkaç gün önce yoldan geçen adamın birini, Tonimonilerden birini istedi. Sanki bana çığırını sök ver dedi, öyle fena oldum. Şimdi de aldı başımı bir kaygı ki sorma gitsin. Ya birileri bu sefer söylemez de birini alır giderse diye çok korkuyorum. Bir kartalın beşikten evladını çaldığı Fatma Girik gibi meczup oldum, sürekli etrafı kolaçan ediyorum. Elimde baltama, tediğin bir komando gibi bekliyorum Osman.

Aylar önce, ağaç evin balkonunu onaralım diye usta tuttum. Aradan onca zaman geçti, balkonun işi hâlâ bitmedi. Usta malzeme almaya diye bir gidiyor, üç ay geri geliyor. Enterasan bir tip, bir şey de söylenmiyor. Geçenlerde biraz da kinayele, "Ustacım galiba bu balkonun işi hiç bitmeyecek," dedim. "Hayata karşı bu kadar umutsuz olmayın Aylin Hanım," diye cevap verdi. Mantıklı geldi söylediği ne bileyim. Şu anda bazı tahtaları eksik olan balkonumda oturdum sana bunları yazıyorum. Ne anlatmak istediğimi de biliyorsunuz, öyle konuşuyorum. Bence artık hepimiz yalnızlıktan ufak ufak kafayı yedik ama bir gün hepsinin geçeceğini inanmak istiyorum. Ne olursa olsun ben ustama güveniyorum. Sen de hayata karşı bu kadar umutsuz olma Osman.

Niyese bu ara seni düşünmeye hep kederle başlayıp neşeye biteriyorum. Zamanında, hazır elimizde imkân varken öyle güzel oyunlar oynadık diye çok seviniyorum. Hayatın insanın elinden neyi ne zaman alacağı hiç belli olmuyor. Mümkünken gülmek, akarken doldurmak gerekiyor. Gördüğün gibi ben bu dedelik işine iyice alıştım, baksana nasıl da büyük büyük konuşuyorum. Derdim büyük konuşmak değil de işte, aman ne bileyim be Osman.

Murat Özyaşar

leylâ ve ben

Leylâ'yı ömrühayatında bir kez gördüm ben, o sedir ağacının altında, o Acem gülünün yanında. Ondan sonra da hep onu aradım, her sokakta, her sayfada, her şarkıda, dünyanın bütün çöllerinde ben Leylâ'yı aradım.

Benim de asıl sorunuşu şu, her şeyi çok hatırlıyorum. Her şeyi çok hatırlamakla kalmayıp bazı şeyleri de unutuyorum. Çünkü aynı şey değil, hatırlamak ile unutmamak. Bir şeyi hatırlamak için önce unutmak gerek, önce unutmayı bilmek gerek. Bilemedim. Mesela o ağacın altını unutamıyorum, misal o kırmızı gülü. Oysa hatırlıyorum, tıp fakültesinde okuyordum ben, yaşıam o dokuz, iki ay üç gün almışım o dokuzumdan. Gırtlığımda bir harf, ta o zamandan kalma, dilimde bir ezgi tabii ki Leylâ'dan olma. Ne ki yutkundüğüm bir sözcük oldu Leylâ. Okulda ilk yıl derslerimin hepsi yüz, oldum sınıf birincisi. İkinci sınıfa geçtim sonra, Allah'ım Leylâ'nın bana bir bakışı var ama ne baka? Korkunç aklımla bütün halatlarını koparan, zaman donduran, dünyaya dönmeyi bıraktıran, beni Leylâ'nın etrafında fır fır dönüp durduran, kalbimi küçük bir kuş edip olur olamazırpındıran, dilimi lal ededurken gövdeyi zangırızangır titreten, beni dünyaya uzun mu uzun salan, o kısa bakış! **Sözde doktor olacaktım, oldum mu Leylâ'nın hastası. Gidip ilaçlı ilaçsız hep Leylâ'yı gördüm.** Gündüzümü gece edip Leylâ'yı hayal edeyim diye, günlerce yataktan çıkmadım, yorgana kafama çekip sadece onu, onu hayalledim. İki sözcüğün arasındaki boşluğa tahammül edemeyip seniseviyorseniseviyorsuneni... dedim, bunu kendime dedim. Leylâ sanki bir su, içsem kupkuruycak bir su, bense suya hasret bir kuş, ona baka baka dilim damağımda kurudu. Leylâ sankisi fazla bir su, benseyanıp kurulan bir ateş. Biliyordum bu ateşe o suya yaklaşılmazdım, yakardım ben o suyu. Hâliyle kalmadım dünyada, Leylâ'ya bakabaka kalakaldım, kalakaldım ben bu dünyada. Oysa derdim de su gibiydi benim, gibisi fazla, arımdan dökülüp beni sokaklara kalan bir su.

Ben Leylâ'yı dolanırken çöl sandığım sokaklarda, baktım okuldan bizim müstahdem Hâli, elindeki bi' şişe şarabı üç yudumda içti, tekelden bi' şişe daha kaptı alelelele, onu da nefessiz üç yudumda dikti kafaya. Dedim "Halil Abi n'apıyorsun?" Dedi "Ne oluyorsa hemen olsun!" O öyle der demez, sanki benim elime reçeteyi verdi. Ben de dedim ne olacaksa hemen olsun. Gittim tıp fakültesinde Leylâ'nın bana baktığı o ağacın, o yüz yıllık Himalaya sedirinin altında buldum kendimi,yanında kıpkırmızı açmış bir Acem gülü, huzuruna çıkmış gibi o gülün eğilim de baktım, kırk düğmem olsa kırkını da ilikleyeceğim. Saydım dikenlerini, tam otuz üç tane. Israrla açmak istiyor bu dünyaya. Bu gülün kararlılığına inanmak istedim. Sonra durup dururken o ağacın altında, o kırmızı gülün yanındatutamadım kendimi, bağırđım. Sesim marşlara karıştı, sloganlara, kahrolsun ve yaşasınlar! Alayına isyan ettim. Vay ben miymişim alayına isyan eden. Hooop! Götürdüleri beni bir karakola. Asker ve panzer. Emir ve komuta. Uygun adım ve marş marşı! Cânına okur gibi okudum: Ley lâ sa na câ nim fe da, LEY LÂ SA NA CÂ NİM FE DA Durmadım, ayak değiştirdim sonra: Her şey Ley lâ'ı için, HER ŞEY LEY LÂ'ı ÇİN. Hatırlıyorum, onlar da durmadı. Soğuk su ve tazyik, kararlık ve kararlık. Üşüdüm. Durmadım üşüdüm. Tır tır titrettiler. Ne mut lu tır tır tit ri yo rum di ye ne, NE MUT LU TİR TİR TİR Rİ YÖ RUM Dİ YE NE.

Ha-ha!
Ha-ha!
Ha-ha!

Saydım dikenlerini, tam otuz üç tane. Israrla açmak istiyor bu dünyaya. Bu gülün kararlılığına inanmak istedim.

Çıktım, benim artık olmayan aklımda Leylâ. Duvarlarda, yanı başımda, pencereden uğrun uğrun giren ay ışığında, her yerde, her tarafta Leylâ. **Ah Leylâ! İnsan hangi durumda olursa olsun, bir çift göz gelip ona baksın istiyor. Ama Leylâ'nın bana baktığı yoktu.** Ama insan hangi durumda olursa olsun, bir çift göz gelip ona baksın istiyor.

O yıl okulda olaylar, yürüyüşler, pankartlar, boykotlar, sloganlar... Hatırlıyorum, çok hatırlıyorum, okulun bahçe kapısına bile kelepçe vurmuşlardı. Bense dersleri bırakıp Leylâ'yı ezber etmişim kendime. Ona "portakalım" diyordum, "portakalım." İnsan sevdiğine "portakalım" diyemeslenir mi hiç, ben sesleniyordum ama o içimden. Ben öyle seslendikçe bir portakal gelişiğime oturuyordu. Benim mutluluğunda da mutluluğunda da Leylâ'ydı. Leylâ'yı ömrühayatımda bir kez gördüm ben, o sedir ağacının altında, o Acem gülünün yanında.Ondan sonra da hep onu aradım, her sokakta, her sayfada, her şarkıda, dünyanın bütün çöllerinde ben Leylâ'yı aradım.

Sordum. Leylâ ölmüş, dediler. Çok sordum, hayatımda sadece bir kez gördüğüm Leylâ, ölmüş dediler. Dedim insan her gün ölüp ölüp dirilecek birine, bir kez bakıp ölü mü?

Leylâ bana bu dünyadasadece bir kez baktı, sonra da öldü. Sordum ve kalakaldım.

Leylâ yok, Leylâ'yok, dediler. Dünya kadar bir yok kaldı bana.

Dünya kadar bir yok kalınca bana, konuşmadım değil, sustum. Çünkü aynı şey değil, konuşmamak ile susmak. Gittim, o yıldıza fazla o ağacın altında oturdum, Leylâ'nın bana baktığı o Himalaya sedirinin altında. Orada uyudum, orada uyandım, serinliğini duydum, gölgesinde huzura ereceğimi sandım, yandım. Kışlar oldu, kışları yağdı, dalları incinmesin diye ağacın dallarını ellerimle tek tek sikeledim. **On yıl sekiz ay üç gün o ağacın altında oturdum, Leylâ'nın bana baktığı o ağacın altında. Leylâ'nın yokluğuyla bakiştım durdum.** Saçım sakalım uzadı, saçıma sakalıma karlar yağdı. Gelip geçmeler sevgiyle bana bakıp "aşık o," dediler benim için. On yıl sekiz ay üç günün sonundaki o gece Leylâ'nın sesini duydum, "Vaktittir, artık git!" dedi bana. Sebebini sordum. Kalktım, gittim. Ben öyle ortadan kayboldu, öldüğümü sandılar.

Benim heykelimi yaptılar oraya. Bir ömür de öyle susayım diye mi, bilmiyorum. Oysa bildiğim tek bir şey var, benim değil Leylâ'nın heykeliniyapmamalıdır oraya, biraz da o benim yokluğuma bakmalıydı, anladırı o zaman acı ne demekmiş. Oysa Leylâ'değil, gidip yine ben baktım o apaçık gözlerime. Bir ölünün gözlerini kapar gibi, usulca ve şefkatle, ne kadar denediysem de kapatamadım gözlerimi.

Ha-ha!
Ha-ha!
Ha-ha!

2D SINIFINDAN

ERCÜMENT

karne hediyesi

Sene 1990, mevsimlerden yaz. Haziran, oyuna susamış bir çocuk gibi sokağa imiş, her birinin penceresinin altında durup arkadaşlarını çağırıyor: Yaseemin, Gökhaan, Fidaaaa, Memoooo, Çetiiin, Zeyneeee, Ercüüüü.

Ercü, Ercüment...

Geçen sene mini mini birlekde vazifesini başarıyla tamamlayan Ercü, bu sene mini mini ikilerden de üçlere itikal etmeye hazırlanıyor. Kendisine sorulsa yorucu bir sene olduğunu iddia ve itiraf edecektir.

Babası Hayri Kumbarcı, ta sene başında dediği ki "Aslan oğlum hele bi beş pekiyli karneyi kaysun önüme, ertesi günü kapının önüne gıcır gıcır bisikleti çekmezsem şerefisizim." Ercü, akşamları eve eli kolu dolu gelebilmek için fabrikadagecesini gündüzüne katan babasının katiyen şerefisiz olmadığını bildiğinden, sene boyu arı gibi çalıştı. R'lere dili tam dönmüyor, soranlara "ayı gibi çalışıyorum" demesi bundan. Annesi Nebahat Kumbarcı o kadar sevimli buldu ki bu lafı, sene boyu oğlunu eve her gelen misafirin huzuruna çağırıp kık kık gülerek sordu,

"Oğlum sen bisikleti hak edebilmek için ne gibi çalışıyorsun bu sene?"

"Ayı gibi..."

Hahahaha.

Misafirler pek eğlendiler.

Ercü o sene ayı gibi çalıştı

Her şey Pinokyo için, Pinokyo'nun hayalileydi.

Pinokyo, mahalleden Çetin'e yeni alınan bisiklet. Babası Cavit Amca, bir bayram sabahı Haşım İşcan'dan tutup getirmiş. Tekerleri fir fır dönüyor. Arkana rüzgârı alıp bir de bayır aşağı salındı mı efil efil gidiyor. Çetin'in malı pek kıymetli; kimseye, -h, hiiiik kimseye bisikletini bir tur olsun vermiyor. Ercü bisiklete uzaktan bakmaktayetiyniyor.

Kıs boyu geceleri şöyle rüyalar gördü Ercü: **Mahallenin eşek öldüren bayırının tepesinde duruyor. Altında kırmızı bir Pinokyo. Gıcır gıcır bisikletiyle kendini aşağı salıyor.**

Tekerler fir fır dönüyor, gidona takılı rüzgâr gülleri pır pır dönüyor, çingiraklar çin çin ötüyor. Rüzgârı pelerin gibi sırtına takıp haldır haldır gilmekten keyfine doyum olmuyor.

Ercü, kıs boyu Pinokyo'nun hayaliyle uyudu, Pinokyo'nun düşüyle uyandı. Aldı mı beş pekiyileri? Aldı. Aldı mı fiyakalı karneyi? Aldı. Geçti mi Ercü seneye hayırlısıyla başlayacağı 3D sınıfına? Geçti. Tuttu mu Ercü babasına verdiği sözü?

Tuttu. Hak etti mi Ercü şimdi gıcır gıcır bir Pinokyo'yu? Etti.

Ne oldu peki?

Tısssss.

Patlamış bisiklet lastiği gibi tısss.

Sönmüş balon gibi tısss.

Kırılmış hayal gibi, sessiz sedasız. Tıs

Hadise şöyle vuku buldu:

Ercü elinde baştan aşağı beş pekiyi dolu şekil mi şekil karnesi, yüzündetebeşüm nam, kendinden memnuniyetin allı pullu nişanesi, okuldan çıkıp eve koştı. Maksud, elindeki karneyi göğsünü şişire şişire annesine gösterecek. Muhtemeldir o gün şerefine yapılmış mozaik pastadan yiyip, limonatadan içecek. Sonra kerevete kurulup babasının gelişini bekleyecek.

Yani Hayri Kumbarcı akşam eve gelince,

evladının muvaffakiyeti karşısında gerim gerim gerececek, karneyi elinde sancak misali sallayarak konu komşuya gösterecek. Sonra hiç vakit kaybetmeden, mesela hemen yarın sabah Haşım İşcan'a gidilecek, eve kırmızı bir Pinokyo'yla döndülecek.

Tabii bunlar hayallerdi ama ne diyorduk. Hadise şöyle vuku buldu:

Ercü elinde baştan aşağı beş pekiyi şekil mi şekil karnesi, yüzünde tebeşüm nam kendinden memnuniyetin allı pullu nişanesi, okuldan çıkıp eve koştı. Fakat evde pastayı değil babasını buldu. Hayri Kumbarcı, geçmiş salondaki yemek masasının başına, açmış bi büyük, koymuş önüne iki dilim peynir, takmış kasete bir Müzeyyen, daldırmış gözlerini meşhur bir istikamete, böylece oturuyordu.

Ercü, büyük, peynir ve Müzeyyen üçlüsüne yabancı sayılmıyordu ama arada bir akşamları, babasının keyfi çok yerindeyse olurdu o. Bu üçlüye ilk kez günün bu saatinde rastlıyordu.

Ters giden bir şeyler olduğunu anladı Ercü. Anladı anlamasına da yaşı henüz tek hanell, fiyakalı karnesi ve şahane hayalleri olduğundan öyle çok uzun bekleyemedi. Gitti babasının yanına, koydu karnesini masaya.

"Baba, beş pekiyi."

Babası yan gözle bir Ercü'ye, bir karneye

BORÇ

BİZİ ÖLDÜRMEYEN
ŞEYLER...

SÖYLEYECEK BÜYÜK ŞEY
VARKEN SUSMAMIZI
İSTEYENLER...

HERKESİ OLDUĞU GİBİ
KABUL ETTİM...

BİZE Bİ
ÖZÜR BORÇLU...

...ŞİMDİ BİZE
SES BORÇLU...

...ONLAR DA BUNU BENİM
BEN OLMAMA BORÇLU...

İLERİYE GÖTÜREBİLECEĞİMİZ
ŞEYLERİ ELİMİZDEN
ALANLAR...

ETRAFIMIZ HER ŞEYİ
BİLİP, HER ŞEYE KARAR
VEREN TİPİLERLE DOLDU...

TÜM GENÇLİĞİMİZİ ONDAN
UZAKLAŞMAMIZLA,
TÜM YETİŞKİNLİĞİMİZİ ONA
DÖNMEYİ ENGELLEMEKLE GEÇİRDİLER...

BİZE EN AZINDAN
GERİDE BIRAKACAĞIMIZ
BİR ŞEYLER BORÇLU...

LAN O ZAMAN KİM
BİZE Bİ AFİKLAMA BORÇLU?

...YANI ONLAR BİZE
Bİ 'EV' BORÇLU...

GÜZEL ŞARKILAR
KÖTÜ HATIRALARIN
KURBANİ OLDU...

HERKESİ ÖZEL HİSSETTİRMEKLE
UGRAŞIP DURDUK...

ÜSTESİNDEN GELDİKLERİME
ŞÖYLE Bİ BAKIYORUM DA...

...O YÜZDEN GÜZEL HATIRALAR
BİZE YENİ ŞARKILAR
BORÇLU...

...ŞİMDİYSE KENDİMİZİ
...KENDİMİZİ ÖZEL OLDUĞUMUZA
DAIR Bİ HATIRLAMA BORÇLU...

...BUNU BAYA YIPRATTIK,
...KENDİME YENİ BİR
'BEN' BORÇLUYUM.

Gökhan Çınar

benim evim neresi

Caddeler, sokaklar, köprüler, kavşaklar... Hiçbiri benim evim değil. Yol kenarları, belediye bankları, köprü altları, meyhane masaları... Hiçbiri benim evim değil. Ne bir arkadaşın odası ne bir sevgilinin yatağı ne de kaybettiklerimin mezarı...

Bulamıyorum. Kendimi bildim bileli sorup duruyorum. Hiçbir sorgulamamda cevaba ulaşamıyorum. Benim evim neresi? Sanki yurtsuz ve yersizim. Hatırladığım ilk anılarımda bile aidiyetsizim. Dünyanın neresine gitssem adresizim. Hangi çatının altına sığsam yine evsizim. Koca dünyada kendime bir sığınak bulamıyorum. Yerleregöklere sığamıyorum. Benim evim neresi? Bulmak için çocukluğuma yolculuklar yaptım. Kâbuslarıma giren anıların korka korka içine daldım.

Doğduğum ev belirdi hafızamda. Orası çocukluğumun öldürdüğü evdi. Babamın sessiz kıyametyeriydi o dağınık salon. Gözlerinde gördüğüm öfkeyi yabancı adamların beni ezip çemesinden korkardım. Annemin cehennemiydi o süğuk mutfak "İçinden başlayıp evi saracak bir yangın çıkar mı" diye her gece başını beklerdim. Ablamın yaşadığından emin olamadım hiçbir zaman zaten. "Nefes alıyor mu" diye odasının kapısını dinlerdim. O evi düşündüğümde dolapta günlerce bekleyen karnabahar gibi hatırlıyorum kendimi. Koridora serilen ve rengi solsa da kaldırılmayan gri halı oluyorum. Annemin kırk yılda bir kendini iyi hissedip pencere önüne diktği, sonra solmasını izlediği çiçeklere benzeyorum. Babamın koltuğun arkasına attığı kirli çorapları oluyorum. Ablamın sevmek için yüksek notlarla süslediği ama evde kimsenin umursamadığı karnesine dönüşüyorum. O evi düşündüğümde bambaşka gibi romantizmaların azyor. Annem oluyorum ve mîlgrenim tutuyor. Ablamın ilk gençliği kadar kamburlaşıyorum. Çocukluğuma başıma yıkılıyor. Ev, bir çocuğun dünyasıdır. Evinde yalnız bırakılmış çocuklar için bu dünya ev değil. İçine doğduğumuz her ev, evimiz değil. Çocuğuna çocuğuşmuş gibi davranmayan ailelerin çocuklarının ilk yılları çocukluk değil. O ev benim evim değil. O aile mezarlığına ev dersem hâlâ hayatta olduğuma ikna olamam. Benim evim neresi?

Yıllardır yaş alıyorum ama ait hissettiğim bir yerim olmadığı için yerimde sayıyorum. Belki bulurum diye şehrin bir ucundan diğer ucuna gidiyorum bazen. Bulabildiğim bütün emlak ilanlarını arayıp evler geziyorum. Koridorlar dar. Odalar basık. Mutfaklar rutubetli. Salonlar güneş almıyor. Ya da bana öyle geliyor. Her evden anılar fırlıyor. Hiçbiri benim ruhumun eksik parçalarına uymuyor. **Her evden burnuma kokular geliyor. Ailelerin evlere sindirdiği kokular.** Her baba kızın mutlu sabah kahvaltısı, bir anne oğulun huzurlu uykuya dalışı, bir kacı kocanın sohbetli akşam kahvesi... Hepsi imkânsız birer hayal kadar yabancı ve hepsi midemi bulandırıyor. Dünyanın her yerine yolculuk yapıyorum. Buzulların arasında içim yanıyor. Çölün ortasında üşüyorum. Kalabalık meydanlarda sığınacak bir oda arıyorum. Saklandığım otel odalarından kalabalığa "Beni buradan çıkarın!" diye bağırarak geçiyorum. Bazen insanları durdurup bir umut, "Beni evinize götürür müsünüz?" diye soruyorum. Yanında kaldığım yabancıların evlerinden kaçarak uzaklaşıyorum. Her dilde yardım istiyorum. Her inanışta dua ediyorum. Her insanda kendimi arıyorum. Aidiyetsizliğim, illele komşu kuklalara benzeyor. Benim evim neresi? Benim ev ve bağlı hissetmediğim bu hayatın sahnesindeyim.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Amma insanlığın evreninde dilsizim, hareketsizim, kimliksizim. Hiçbir sahne benim değil. Hiçbir dekor evim değil. Benim evim neresi?

Doğaya döndüğüm oluyor. Toprakta aradığım huzur yok. Çiçeklerin şefkat eksikliği var. Ağaçlar beklediğim güveni vermiyor. Gökyüzü beni korumuyor. Su beni içine sarıp saklamıyor. İklimlerden hiçbiriyim sanki. Bütün mevsimler tarafından dışlanıyorum. Doğanın bir parçası olamıyorum. Kendime bir yer bulamıyorum. Büyümediğim için kendim de olamıyorum. Ve dünya beni olmadığım gibi kabul etmiyor. Kuşun yuvasına burnumu sokuyorum. Karıncaların evinin üstüne yatıyorum. Ayının inine giriyorum. Balık sürülerine katılıyorum. Aslanla beraber pusu kurduğum, ceylanla beraber kaçtığım oluyor. Ama olmuyor. Sonra şehir dönüyorum yeniden. Bu sefer olur belki diye insan içine karışıyorum. Vicdanına güvendiğim evlerinde bana verilecek bir anahtar bulunamıyor. Yalanlarına inanmış gibi yaptığım hayal taciirlerinin mekânlarında duvarlar üstüne üstüne geliyor. Güvenle kapısını açanların da evlerine girer girmez yabancı anılarla boğuluyorum. Yine yollara düşüyorum. Yürüdüğüm yollarda, soluklanmak için bir mola yeri bulamıyorum. Caddeler, sokaklar, köprüler, kavşaklar... Hiçbiri benim evim değil. Yol kenarları, belediye bankları, köprü altları, meyhane masaları... Hiçbiri benim evim değil. Ne bir arkadaşın odası ne bir sevgilinin yatağı ne de kaybettiklerimin mezarı... Hiçbiri benim evim değil. Benim evim neresi?

Defalarca tekrar ettim bu soruyu ben. Tanıştığım her canlıya, karşılaştığım her nesneye sordum. "Bulacaksın, insanın evi gibisi yok," diyenler oldu. "Yeter artık, hangi cehennemdeyse git bul!" diye kovanlar oldu. Bana evini açanlar oldu. Köşe bucak kaçanlar oldu. Annem gibi ölümüne susanlar, babam gibi taş olup kalkanlar, ablam gibi yalandan gülümseyenler oldu. Cevabını yıllarca bulamadım. Bugün ilk defa alt alta, tekrar tekrar yazdım. "Benim evim neresi?" İçinden cılız bir ses duyuldu ilk defa. Duydum. Bomboş bir odanın zeminine değen bir sandalye sesi. Karın boşluğuma yakın bir yerde sanki! İçimi sıztatıyaraklarımların bitiştiği. Hayal kırıklıklarının kapısının eşliğinde. Kalbe yakın, çiğere komşu bir yerde. Vicdandan sonraki sol köşede. Boş bir oda. Odada bir sandalye. İçimde. Hayal meyal gözümün önünde. Bir rengi yok henüz. Bir kokusu, bir şekli, bir anısı yok odanın. Sandalye de belli belirsiz. Belki biraz otururum orada. Belki kendime soracak yeni sorular bulurum. Belki zamanla orada; yeni bir koltuk, bir kanepa, bir masa, bir halı atarım. Her dışarıda aradığım evimi içime yaparım belki. Hani bir umut! Dünyamı belki orada yeniden kurarım. İnsan en çok, en yıkık anılarında büyüyüp yükselir. En varoluş verime dokunabilirsem belki şifa bulurum. Benim evim neresi? Benim evim neresi? Benim evim neresi?

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://raney.org>

BİZ
25 YILDIR
Havaya atılan her kepte
Yalnız başarıyı değil
dolu dolu yaşamı bulduk

DOLU DOLU 25 Yıl
#doludoluyeditepe

Araştırma ve inovasyon | Sürdürülebilirlik | Sanat | Çeşitlilik | Sağlık | Yenilikçi | Yeşil Kampüs | İş Dünyası | Uluslararası

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

www.yeditepe.edu.tr | 0216 578 11 00

YEDİTEPE
ÜNİVERSİTESİ

Kemal Sayar

kendi olma yorgunluğu

Mükemmeliyetçi insanların hem depresyona hem endişe bozukluklarına yakalanma riski çok daha fazla. Çıtayı çok yukarıya koyduğunuzda ne kadar çabalasanız da gerçek, buradaki seviyede kalmaya devam ediyor.

"Sevememek biraz yorgunluktur."
Gülten Akın

Ağır depresyondaki danışanım, "Sanki gökler üzerine kapanmış gibi," dedi. Bir dakikalığına sustum ve insanın en güçsüz durumunda dahi kendini hikâye edebilme gücü üzerine düşündüm. Ona sorarsanız imanı zayıflamış, gönül yorulmuştur. Ona sorarsanız geçmişteki samimiyetinden eser kalmamıştır. Artık dünyanın emdiği, lahutî âlemlerin kustuğu bir dünya insanıdır o, kendi özüne yabancılaşmıştır. Sahiden, insanın gönül yorulur mu? "Gönül yorgunluğu" meselesini, Çubuk'ta kir hekimliği stajı yaparken duyduğum ilk. Son sınıfta çiçeği burnunda doktorlar olarak Çubuk köylerine gidiyorduk. Bu sözlü itilim köylere ve dondum kaldım, nasıl muazzam bir ifade gücü. Bazı kelimelerin yabancı dillerde karşılığı yok, hep söyledığımız gibi "gönül" bize mahsus kelimelerden bir tanesi. **Onun yorulması, iç âlemin nurunun sönməsi, depresyon hadisesini çok güzel anlatıyor.** Depresyon, İngilizce bir sözcük, bir şeyin başkılanması, çökmesi anlamlarına geliyor. İnsanın içtahi gidiyor, uykusu bozuluyor, vücudu yavaşlıyor. Ama her kültür de bir çöküntü olarak yaşamıyor depresyonu. Tüm kültürümüzün manzarsından, gönülün yorulması pek çok zengin çağrışımlara açık ve çok daha doğru bir ifade. Bizim hüznümüz de bize mahsus.

"Gönül yorgunluğu" ifadesi çok zengin tedavilerle dolu, insanın sevebilme kabiliyetinin de bir şekilde ölüme uğradığını, kaybolduğunu anlatıyor bize. Anadolu insanında çok zengin hastalık ifade biçimleri var. Anadolu'dan hastaların bana depresyonda oldukları şikâyetleriyle gelmiyorlar, mesela "Çiçim ferî söndü oğlum" diyerek geliyorlar. Çanakaleli yaşlıca bir hanımın danışanım halini "oğlum hanı kızgın kavaya tereyağına koyarsın da hemen erir, öyle erdim bittim ben" diye tarif etmişti. Bir diğeri "yıkılmış bina gibiyim" demişti. Bunun bir benzeri, Japonya'da böyle gişsel bir imgesi var depresyonun, "kokoro no kaze/kalp soğukluğu (ruh öşmesi)" derler depresyona. Tüm bunlar, insanların içinde olan o depresi anlatmak için kullandığı metaforlar. "Metafor" deyip geçmeyin, her metafor iç dünyamıza dair anlayışlarımız ve derin kültürel varsayımlarımız yansıtır. Ruhun o en uzun ve en karanlık geçesi, dilin imkânlarını zorlayarak her kültürde kendisine bir ifade bulur. Bizim hüznümüz de sadece bize mahsustur.

Bekli de depresyon hayat biçimlerimizin yanlış olduğuna bize söylemektedir. Hasta bir topluma uyum sağlayarak normalleştirilerek ödüllendirilerek, göttikçe krizlenen danışanlarımızı itibarsızlaştırmak amme mastahabına ve sağduyuya en uygun çözümdür. "La fatigue d'être soi" diyorodu Alain Ehrenberg. Kendi olma yorgunluğu.

Mükemmeliyetçi insanın, kendi kendini çok daha fazla, Çıtayı çok yukarıya

koyduğunuzda ne kadar çabalasanız da gerçek, buradaki seviyede kalmaya devam ediyor. Bu arada bir hayal kırıklığı boğluğu oluşuyor, o boşluk büyüdükçe depresyon ve endişe bozukluklarının gerçekleşme riski fazlalaşıyor. "En iyi, iyyinin düşmanıdır" derler. Mükemmeliyetçi insanlar, en iyie ulaşamayacakları için, iyiden vazgeçen insanlardır ve sürekli kendilerini kınarlar. İç ses, "yine yapamadım, yine başaramadım, yine en mükemmel ulaşamadım" şeklinde onları kamçılar durur. Ama kendi iç sesimiz böyle olduğu gibi, anne babalarımızın da böyle bir sesi olabilir.

Mesleki olarak çok üst noktalara gelmiş, herkesin alkışlayacağı başarılar göstermiş bir danışanım vardı. Fakat baba, yetimemen bir kişiliktir. Baba, "bu da olmadı hayır, daha fazlası" diyorodu sürekli. İçinde babanın o, "olmadı, olmadı" sesini o kadar içselleştirmişti ki danışanım, hayatta nereye gelse tatmin olamıyordu.

Yine karşımızda, kendi olma yorgunluğu. İnsanlar kendileri olmaktan yoruluyorlar modern çağda. O kadar yarışmacı bir toplumda yaşıyoruz ki geride kalanlar, başaramayanlar, insiyıyız ilalamayanlar, başkaları kadar servet biriktiremeyenler, "başarılar kulübü"ne adını yazdıramayanlar, başkaları kadar makam mansip sahibi olmayanlar, kendilerini bu toplumda kaybetmiş hissediyorlar. Ve

kaybetmişlik duygusu da çok kolay depresyon hanesine yazılabilir. Depresyon sadece serotonin seviyelerimizin azalmasıyla ortaya çıkmıyor. Biyolojik depresyonları yine ayrı tutarak konuşuyoruz: depresyon, modern çağda bağ kaybıyla ortaya çıkıyor, aile bağlarının, dostluk bağlarının, tabiatla bağların kaybı, hatta manevi olanla bağımızın kaybı. Dolayısıyla bağ yeniden kurmak, bağ onarmak lazım. Bio tabiatın, toplumumuzun bir parçası kilacak, iç hayatında bize anlam verecek bir bağ. Yeryüzinde işine kâhrederek giden o kadar çok insan var ki modern iş hayatını da yepyeni bir ilhamla yeniden düzenlemek ve burada "ruhun arayışı"na yer vermek lazım. İnsanlar bir iş yerinde bu kadar büyük bir anlamsızlık buhranı yaşıyorlarsa zaten verilmekle olmazlar, yaptıkları için bir işe yaradığını görmeleri gerek.

Güzel görelim, güzel düşünelim, hayatımızın lezzet almaya, anın kıymetini bilineye çalışalım. **Seçtiğimiz, konuştüğümüz kelimeler sadece dünyamızı tasvir etmez, dünyamızın sınırlarını da çizer.**

Hep kötüyü görür ve sadece olumsuzlukları gündeme getirirsek, bir süre sonra ruhumuz kararırma başlar. Hayatın içinde saklı güçlüklerden de kâim almaya bakalım. İnsanları ak ya da kara diye nitelemeyelim, insanların içindeki güzelliği, doğruluğu, iyiliği bulmaya çalışalım. İnsanların içindeki güzel tarafları biz bulalım, biz bir ceyher keşfetmiş gibi o madeni işleyelim, açığa çıkaralım, gaba harcayalım. Buradan daha

ya da bir şey çıkarmak için, mevcut hâli daha iyie taşımak için

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

DEPRESYON KAFASI

Mehmet Ali & Aksamsefası

İsmail Saymaz

kapanamayanlar

Salgın vesilesiyle mahalle hayvanat bahçesine döndü. Biz memlekettten alışmışız, uyuz ve kara sokak köpeklerine... Bu kadar köpek türünü Hollywood filmlerinde bile görmedim.

Ben de 17 günlük tam kapanmadan önce, darbeye kumanya depolar gibi, büfeden eve içki taşıdım.

Bir şişe 70'lik rakı...

İki koli bira...

Bir viski...

Orta hâlli bir semt meyhanesi kadar alkol yığnağı yaptım.

Kapanmanın başladığı gün bir televizyon yayınımdaydım.

Söz sırası sunucuya geçtiği an gözlerim Twitter ekranına kaydı. TEKEL

Bayileri Platformu Başkanı Özgür Aybaşı'nın paylaşımı dikkatimi çekti.

TEKEL bayilerinin içki satış yasağına uymadığını yazmıştı.

İnanmadım.

Birkaç dakika sonra kardeşim mesajattı.

"Ağabey" dedi, "şimdi marketteyim ve içki satılıyor."

"Hadi canım sen deli"

"Vallahi."

"Fotoğraf çekip gönderebilir misin?"

Gönderdi.

İçki reyonu, Yeni Cami avlusuna dönmüştü. Adım atacak yer

yoktu. İnsanlar içmenin değil, bir yasağı delmenin sarhoşluğu ve olağanüstü hazzı içerisindeydi.

Sonradan Twitter'ı taradığımda fark

ettim ki market ve büfelerde içki satın alırken çekilmiş yüzlerce fotoğraf paylaşılmıştı.

İsmet Özel'in şiri gibi...

"Evet, İsyân"

(Eminim ki Özel, şiirinin böyle bir

başlamda alıntılanmasından ağzına içki koymuş kadar rahatsız olacaktır. Günahı benim boyunuma.)

Salgının başından bu yana, yeraltı

kıraathanelerinde buluşan kumarbazların sessiz direnişinden sonra, şimdi de aşkamlar ve alkollikler kazan kaldırmıştı.

Program bittikten sonra belediye zabıtası gibi markete uğradım.

İçki reyonundaki ürünler kapış kapıştı.

Market çalışanı bir zafer kazanmış gibi, "Yasak kalktı.

İçki satıyoruz," diye yanıt verdi.

Sonra sokamızdaki büfeye gittim.

"Yasak masak yok," dedi, Adıyamanlı büfecimiz.

Eve servise başlamışlardı.

Gel gör ki...

Marketlerin devlete babalanması ancak üç beş gün sürdü.

Sırf içki satışını yasaklayabilmek için, marketlerde kırtasiye,

kişisel bakım, elektronik eşya ve giyim reyonları kapatıldı. Ardından içki reyonunda skryönetim ilan edildi. Dolapların önüne kutular dizildi, kırmızı şeritler gerildi ve "İçki satışı yasaktır" uyarısı asıldı. Bizim gariban büfe geri adım atmadı. O kadar gözü kararmıştı ki yola tünel kazarak, olmadı hortum döşeyerek, alkol dağıtacaktı.

Netflix'te üçüncü sınıf Hint filmlerini izledikten ve evde muhabbet kuşuna dönmeyle ramak kalmışken, sokağa çıkma yasağını delmeye karar verdim.

Nasıl mı?

Birinci gün, "Eczaneye gidiyorum," diyerek, Kadıköy'den

Üsküdar'a kadar uzandım.

Polis gerçekten olayı peşinim.

Yantıtıma inanmadığını belli edersesine...

"Bir kutu ağrı kesici için iki kişi onca yolu mu geldiniz?" dedi. Ertesi gün alışveriş arabasıyla, terliklerimi süriye süriye

mahallede gezintiyi çıktım.

Mazeretim hazırды.

"En yakın markete," diyecektim.

Öyle terlemişim ki sınırsızın en yakını Bulgar sınırında...

Yahut enselenirsem "İkindiyi camide kılayım istedim,"

diyecektim.

Bendeki cemaatle namaz kılma azmi, müftümüzde yoktur.

Konu komşunun bahanesi ise çoktan hazır, "Hayvanı

gezdiriyorum."

Salgın vesilesiyle mahalle hayvanat bahçesine döndü. Biz memlekettten alışmışız, uyuz ve kara sokak köpeklerine... Bu kadarköpek türünü Hollywood filmlerinde bile görmedim. Hepsine "Cesi, gel kızım!" diye seslenesim var.

Şu salgındagelen kılardan ötüre peşin satan küçük esnaf kadaryerleşik bir göbeğe sahibim.

Hani, bombeli göbeklerden...

Sanki top yutmuşsun da kasıklarınla göğüs kafesin arasında kalakalmış gibi.

Bu göbeği eritmenin bir tek yolu var; o da bolca gezmek.

Fakat nasıl?

Evimize en yakın noktadaki büyükçe parkın kapısı kilitlenmiş.

İçeriye girmek yasak.

Hoş, parkımızın duvarları yarım

metreyi aşmıyor.

Hafif sıçrayınca içeridesiniz.

Fakat semtimizin insanları güngörmüş ve kurallara

saygılı oldukları için, değil duvarı aşırı parkagirmek,

yüzlerini bile o yöne çevirmiyorlar.

Nereden mi biliyoruz?

Her sabah, Park Kabe'yi tavaf eder gibi dört dönerken,

duvarının dışındaki kaldırımda karşılaşıyor ve selamllaşıyoruz da ondan.

Bazı komşularımız ise çevresi açık olduğu, daha doğrusu kilitlenecek kapısı olmadığı için kapatılmayan ufacak çocuk parkında

vaktini öldürüyor.

Yaşlısı, "Altmış dördümden gün aldım," diyor.

Gençli, "On dokuzu yeni bastım," diyor.

Yaşlısı sinekaydı, gençli sakallı...

Biz bu telaş içerisindeyken, bir de tam kapanamayanlar var.

İşçiler var.

Sabahın köründe Halkalı'daki evinden Gebze'deki atölyesine gitmekte olan...

Marmaray'da, başları cama yapışık ve uyukluyorlar.

Memurlar var bir de.

Daireye gitmek için bindiği vasıtada, boş koltuk bulduğu için çocuklar kadar sevinen.

Saat 8.30'u biraz geçiyordu ve ben parkın dış duvarının çevresinde, elimde alışveriş çantamla, terliklerimi süriye süriye gezerken, göz göze geliyorduz.

Herkesin, göz göze gelmesi de devam ediyor.

Kimi gülümseyerek selamlıyor.

İnsanlar içmenin değil, bir yasağı delmenin sarhoşluğu ve olağanüstü hazzı içerisindeydi.

Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi,
400. kitabı Konfüçyüs'ün *Konuşmalar* eseriyle
15. Yaşını kutluyor!

Konuşmalar
Konfüçyüs
Çev. Giray Fidan
180 sayfa
K.kapak 14-TL
Sert kapak 35-TL

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Konuşmalar kitabının yayıncısı Türkiye Bankası Kültür Yayınları'dır.
Bu kitabın dijital versiyonunun yayıncısı Rantey'dir.

TÜRKİYE BANKASI

Matematik
Fizik
Kimya
Tarih
Coğrafya
Dil
Edebiyat
Sosyal Bilimler
Sağlık Bilimleri
Sanatlar
Diğer

Başar Başaran

muzlu süt

Eksilen boncuklar gibi sayıyoruz kendimizi. Medeniyet durduğu yerde duruyor. Kırmızı lambaları yanmaya devam ediyor gökdelen burçlarının. Hiçbir bina, hiçbir ülkü koronadan yıkılmıyor.

Kuş ölüyor sen uçuşu hatırla. Efendim? Kuş diyorum, ölüyor. Hangi?

Yahu sen uçuşu hatırla. Tamam da nasıl... Bir farkı kalmamışsa ne yapacağın uçuşların, gökte iz bırakan bir yanı yoksa yani, iz olmadan hatıra da olmaz, öyle değil mi? Ne zamandır böyle sence? Bir zamandır, belki ev ile sokak arasındaki fark azaldığından beri diyebiliriz. Dünya kapıyı kırıp içeri girdikten sonra başlamış olabilir. Mahremiyetin çöküşü de diyorlar. Kamusal alanın özel alanı işgali de. İşte herkesin evi birbirine benzedi. Bulun odalar yıkıldı, tabak gibi açık, aydınlık gibi bir salonda yaşam başladı. İnsanların yüzü, gözü, bakışları, anlayışları aynı oldu. Fabrikada bir konveyör banttan dökülen muzlu süt kutuları gibi. Bize bakan taraflarında bir gülümseyen surat, arkasında okunaksız yazılar ve fiyat etiketi, önümüzden kayarak pat diye kollere düşüyorlar. Hangisinin içtiğinin ne önemi var? Tatlılarının birbirinden farkı yok. Fabrika da kalmadı aslında. Şöyle duvarlarına yumruk çizecek, kol kola kapısında durulacak. Ele geçiren başa bela. Üreten bizi tüketen de bizi olduk. Ne bileyim, zincirleri kendimize yakıştırdığımız bir an var onu söylüyorum. Ayağımızdan yavaşça boynumuza kıttılar. Sonra baktık aynada; beğendik, tamamlanmış oldu dedik, zincirlerden kurtulmak fikrinin modası geçti, diğerinin zincirinin güzelliğini konuşur olduk. Aynı ifade, aynı zincir, aynı hayal, aynı menzile. İşte oralar da bir yerde de uçuşların izi silindi.

Her sözü yıkıcı bir yere bağlamandan sıklıkla, muzlu sütler falan bırak şimdi, umutlu bir şey söylemeye çalışıyor, umutlu sütler diyor.

Kuş ölüyor diyerek ki, kuşlar ölmezken de yaşamıyor diyor

sana. Büyülü sözlerin afyonunda mı kalalım yoksa hâlimizi mi konuşalım? Konuşalım ne varmış hâlimizde. Bir şey yok işte. Bir hâlî gerçek hâl yapan her neyse o gitti, onu diyoruz. Simyası kayboldu insanın. Nasıl muzlu süte ne süt var artık ne de muz. İkiş birleşip sonunda ikisinden de farklı başka bir şey olmuşlar. Oyle bir durumdayız. İnsan ve aşk birleşir aşk insan olur, öfke ve insan karışır öfkeli insan olur, üçüncü seçenек bozulmadır. Suni bir hâldir. İşte oradayız diyoruz. Sen umutlu bir şey söylediğinde umut orada tek başına, bana karışmadan kalıyorsa ne işe yarar ki? Nüfuz etmemiş bir duyguyu karanfıl gibi yakama takıp Beyoğlu'nda gezemem. Komik olur, gerçi Beyoğlu da kalmadı. Allah aşkına bir dur. O kalmadı bu kalmadı, ne yapalım o zaman sadık karamsar şeyli mi söyleyelim? İşte bak o da bir aşama aslında, insan ve karamsarlık, yeis der eskiler birleşir, bir çöküşür, büyük ağtılar yıkılır, o da bu maalesef, varsa da bize değmiyor. Geçirgenliği kaybetmiş yeni bir madde olmuşuz. Bir kıvam almıyor yani. Ne yerse yesin mi demiş doktor? Hayır ne bulsa yesin demiş. O ne demek?

Oburluk demek. Her şeyi, birbirini, en sonunda da kendini yesin. Yiyerek var olsun. Yediğini, içtiğini bütsün. Varoluşunu dünyadaki sonsuz varlığı üstüne değil, sonlu varlığı üzerine inşa etsin. Bir şeyi bastan belli bir sürenin hazzına yatkın olmasın, bir şeyi yiyerek, içerek sürekli bitmeyen bir tedavi altında geçirsün ömrünü. Yiğnağını soyut

sonsuzluğa değil, somut tüketişe yapsın. Bedenini aşamasını. Hani mezar taşlarında yazar ya (doğum-ölüm), bu parantezin içine hapsolsün yani. Görüyor musun aslında felek ne acayip bir yer? Mesela sen bu devirde en çok bedenine sahip çıkıyorsun ya, tutuyor felaketin onun üstüne geliyor. Virüs, pandemi, salgın neyi tehdit ediyor, bedensel varlığını öyle değil mi, eski felaketleri düşün; savaşları, depremleri, selleri, patlayan yanardağları, meteorları. Neyi tehdit ediyorlardı, medeniyetini... Fikrini, ulusunu, insanını, şehirlerini, binalarını. Bunların harcıda hep ruh var. Çünkü medeniyet soyut bir idealin vücut bulmasıdır. İnsanlık sonsuz varlığını istemekte direttiği için tehdit de ona geliyordu. Kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kaldıkları için de kendi canı ilk sırada önemli değildi.

Mesela bir dünya savaşını insanların ölümü üzerinden anlatılmaz. Ulusların, memleketlerin, şehirlerin, ideolojilerin yıkılışı üzerinden anlatılır. İnsan can kaybı bu anlatılarda d etay dur. Kurtuluş Savaşı'nda entübe olan dedelerim diye bir hikâye

olamaz. Sakarya'yı aldık, İzmir'e yürüdük denir. Savaşın, insanları insan değil; idealle ideal, ihtirasla ihtirastır. Dünyadaki varlığının anlamını nerede bulursan, belanı da oradan bulursun diyoruz. Meselen ruhuna ruhun, bedenine bedenini topun ağzına gelir. Benim düşüncem, benim bayrağım bu gezegene hüküm olacaktı dersen, er meydanına sürdüğün maneviyatın olur. Can detaydır. İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler'den kaç kişi öldü biliyor musun, hazır mısın, yirmi milyon insan öldü. Hiç böyle anlatıldığını duydun mu. Hitler yenildi der geçeriz. Savaş medeniyet savaşdır, ruh meselesidir, bedeller konuşulmaz.

Şimdi sadece önemli olanın can oluşundan bahsediyoruz yani. O yüzden bugünün illeti, bedenini tehdit ediyor. Eksilen boncuklar gibi sayıyoruz kendimizi. Medeniyet durduğu yerde duruyor. Kırmızı lambaları yanmaya devam ediyor gökdelen burçlarının. Hiçbir bina, hiçbir ülkü koronadan yıkılmıyor. İnsanlar ölüyor. Sen uçuşu hatırlamaz oluyorsun. Kuşun adres somuyor artık. Öyle salınıyor. Bir yerden bir yere gitiyor. Varlığında başka amacı kalmamış, geçici varlığını yüceltmeye çalışıyor. Kusura bakma kazık çakamazsın. Kuşlar zaten ölmek için gelirler, ölmeleri değil seyirleri haberdir. Anlatı böyle kuruluyor yani. Kuşun izi hikâyelerde kalır. Neyi anlatılacağı bugün? Anlatılmayorsun biliyorsun demekler. Kuşun ölümü de böylece boğuna ölüyor.

İçimi kıydın. Bir şey söyleyecektim unuttum. Ben de onu diyorum, zaten bir şey söylemiyordun. Söylediğin sözün, yaşadığın devirde karşılığı olsa böyle olmazdı. Sokaklar yanan, kıyamet kopardı. Uçmakla meşgul olduğun için bana uçuşu hatırla gibi teklilerde bulunmaya vaktin olmazdı. Sen bir uçardın herkes de hatırladı. Ben bir uçardım, dedeler torunlarına anlatırdı. Tamam pes ediyorum. Sen hatırlama uçuşu falan da ne istiyorsun oya yap. O da mümkün değil. İstediyim yapamadım için konuşuyordun bunları zaten. Yapabilsem başka gökler hakkında konuşamam ki... Konuşsam yalan olurdu.

Sen umutlu bir şey söylediğinde umut orada tek başına, bana karışmadan kalıyorsa ne işe yarar ki?

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://t.me/kitap>

Pablo Picasso, *Les Femmes d'Alger (O Version O)*
(Avignonlu Kadınlar, orijinal adıyla Avignon Genelevi)
244 x 234 cm, 1907
Modern Sanat Müzesi, New York

Marcus Graf

yıkım ve yaratım

Pablo Picasso ve erken dönem şaheseri *Les Femmes d'Alger (Avignonlu Kadınlar, 1907)*'dan bahsetmek istiyorum. Bu resimle Picasso yeni bir biçim, kompozisyon ve algı anlayışı yaratarak klasikçi resim anlayışını yok etti.

Modern sanatın tarihini, iki ressam herkesten daha fazla etkilemiştir. Birinden geçen ayki Sanat Kafası'nda bahsettik. Hani Henri Matisse, 16. ve 17. yüzyıl ustalarının geleneksel kurallarından rengi kurtarıp hem soyut resme hem de resimde otomoluğa zemin hazırlamıştı ya... Bu ayki yazımda modern öncü ressamların diğer liderinden, Pablo Picasso ve erken dönem şaheseri *Les Femmes d'Alger (Avignonlu Kadınlar, 1907)*'dan bahsetmek istiyorum. Bu resimle Picasso yeni bir biçim, kompozisyon ve algı anlayışı yaratarak klasikçi resim anlayışını yok etti.

Pablo Picasso 1881'de İspanya'da Malaga kasabasında doğdu. Babası ressam ve sanat öğretmeni Don José Ruiz y Blasco'ydu. Yedi yaşında babasından ilk resim derslerini akademik bir biçimde aldı. 14 yaşında, oldukça yetenekli Picasso, Barselona'da Escola de la Llotja Sanat Okuluna yazıldı. İki yıl sonra da İspanya'da Real Academia de San Fernando'da Madrid'de Real Academia de Bellas Artes de San Fernando'da sürdürdü.

Pablo Picasso'nun resimlerinden birinin, 1900 yılında, Paris Dünya Fuarı'nda İspanyol Çadırı'nda sergilenmek üzere kabul görmesi ilk başarılarından oldu. Kendisi bu sebeple dünyanın modern sanat başkentine ilk defa seyahate çıkacak ve 1904'ten itibaren burada yaşayacaktı. Burada Parizyen modern entelektüel ve modern avangart kesimin parçası haline geldi. Picasso, Max Jacob ve Guillaume Apollinaire gibi şairlerle arkadaş oldu. Leo ve Gertrude Stein gibi öncü koleksiyonerlerden destek gördü. Paul Rosenberg ve Daniel-Henry Kahnweiler gibi galeri sahipleriyle çalıştı. Dora Maar, André Breton, Georges Braque, Henri Rousseau ve Henri Matisse gibi sanatçılarla hayat boyu süren bağlantılar kurdu.

Pablo Picasso'yu yaşamı boyunca hep güdüleyen şey, sanatsal yenilikler arayışı oldu. Bu sebeple eserleri farklı dönemlerden oluşur. 20. yüzyılın başlarında (1901-1904) ve Pembe Dönemi (1904-1906) figüratif ve öyküsel yönler gösterir; ressam bu dönem

eserlerinde yaşam ve ölümün yanı sıra, şahsi mutluluk ve acı hakkında ontolojik temalar işlemiştir. Sonrasında ilkelcilerin etkilendiği Afrika Dönemi (1907-1909), kendi tarzını oluşturmaya zemin hazırlamış, bu tarz "Analitik Kübizm'e" (1909-1912) ve "Sentetik Kübizm'e" (1912-1919) dönüşmüştür. Sonrasında **Picasso, neoklasikçi tarza modern bir yaklaşım geliştirmiş, bu tarzla 16. ve 17. yüzyıl ustalarının modern geleneklerini, modern avantgarçı ustalarını birleştirmiştir.** 1920'lerdeki eserleri gerçeküstüculuk etkileri taşıyor, 1940 sonrası geç dönem işlerinde ise önceki sanatsal tarzlarının sentezi görülebilmektedir.

Paris'te yaşamaya başladığı andan itibaren, eserleri eşsiz ve yenilikçi bir resim biçimi bulma amacına odaklanmıştır. Picasso'nun son derece rekabetçi kişiliği, hem resmin akademik geleneklerine hem de dönemin avantgar ressamlarına kafa tutmasına sebep olmuştur. Özellikle modern ressamların en önde gelen isimlerinden olan Matisse, Picasso'ya hem rol model hem rakip hem de daha sonrasında arkadaş ve yoldaş olmuştur.

Picasso aradığı kişisel atılımı Gauguin ve Cézanne gibi erken dönem modernistler ve kendi ilkelci ve modern resminin zorlayıcı bir sentezi olan Les Demoiselles d'Avignon'la başarmıştır. Günümüzde bu resim, Picasso'nun onu arkadaşlarına, akralarına ve koleksiyonierlere ilk gösterdiği zamanki kadar radikal görünmeyebilir. Ancak o dönem o kişiler, bu resmi radikal yeniliği sebebiyle reddettiler ve Picasso resmi, sonraki dokuz yıl boyunca ötürler arında sakladı.

Eser ilk olarak, Gelett Burgess'in The Architectural Record'un Mayıs 1910 tarihli sayısı için kaleme aldığı "Paris'in Vahşileri, Matisse, Picasso ve Fovistler" başlıklı makalesinde görülmüştür. Amerikan neşriyatında bu makale, Fransa'da La Révolution surréaliste'in 1925 tarihli sayısında yayımlanmıştır. Picasso; resmi ilk olarak Haziran 1916'da Salon d'Antin'de, şair André Salmon tarafından organize edilen bir sergide izleyicilere sunmuştur. O zaman bile Les Demoiselles d'Avignon, yaygın şekilde red ve olumsuz eleştirilere maruz kalmıştır.

Eser nihayetinde 1924'te tasarımcı Jacques Doucet'e 25.000 frank karşılığında satılmış; Doucet resmi 1929'daki vefatına kadar himayesinde tutmuştur. Dul kalan eşi eseri sevmemiş, New York şehrinde bir sanat galerisi olan Jacques Seligman & Co.'ya satmıştır. Son olarak galeri, resmi New York Modern Sanat Müzesine 24.000 dolara satmıştır. Resim, 1939 yılından beri burada sergilenmektedir.

Les Demoiselles d'Avignon, 1907'ye kadar çoğunlukla küçük ve orta büyüklükte resimler üzerinde çalışan Pablo Picasso için büyükçe bir resimdir. Eser, beyaz perdelerle süslümsiz isimsiz bir alanda duran, beş nü figür tasvir etmektedir. Ön planda ufak bir natürlü seçilebilmektedir. Eser ilk kez, André Salmon tarafından Le Bordel Philosophique olarak adlandırılmış ancak Salmon 1916'da resme şu anki ismi vermiştir. Le Bordel Philosophique ismi Barselona'da, hem sanat malzemeleri satan dükkânlar hem de genelevlerin bulunduğu bir caddeye atıftır. Mahallenin, Picasso'nun şahsi geçmişindeydi vardır.

Eserde izleyiciye doğrudan onları dinlerken, onları da böylelikle sahneye şahit eden, beş hayat kadını resmedilmiştir. İzleyicinin aklına a. an, Ingres'den Büyük Odalık (1814), Goya'dan Çıplak Maya (1797-1800), Manet'den Olympia (1865), Cézanne'dan Üç Yıkana (1879-1882) veya Matisse'den Mavi Nü (1907) eserlerine atıflar gelebilir. Ancak bu başarıptlardan farklı olarak Picasso'nun eserinde erotizm eksiktir, zira resmedilen nü figürler isimsiz ve gayrişahsi varlıklardır. Çizgisel perspektif veya yanlışlamacı derinliği sahip olmayan resim alanını; kadınlar değil figürler, bedenler değil biçimler doldurmaktadır. Herhangi bir ruh hali belirtecek yüz ifadeleri yoktur. Kadınların duruşları bile, sanki hareketleri zaman içinde dondurulmuşçasına sert ve sabit görülmektedir. Bedenleri e bloklarından oluşuyor gibidir, sıratları ise olum maskelerine benzemektedir.

Les Demoiselles d'Avignon spontane yapılmışa benzer. Muhafazakar sanatseverlerin gözüne rafine zanaatçılıktan yoksun olduğu için bitirilmemiş bir taslak gibi görünebilir. Fırça darbeleri geniş ve görülmeyecek kadar kalın ve yavaş kalmıştır, kültürel atıfların karışımı huzursuz ve belirsiz bir zihne işaret

eder. Ancak gerçek bunun tam tersidir. Picasso'nun resmi bitirmesi yaklaşık bir yıl ve 700'ün üstünde hazırlık çizimleriyle gerçekleşmiştir. Ressam çalışmalarına, Mart 1906'da gerçekçi bir yaklaşımla başlamış; bu evrede beş hayat kadınının yanına birer tane de erkek tip öğrencisi ve denizci yerleştirmiştir. Bu erken denemede, genelevdeki gerçeküstüculuk durumu temsilen bir masa ve somut görünümlü bir uzamsal temsil görülmektedir. Sonrasındaerkek figürler kompozisyonundan çıkarılarak tamamen kadın figürlerle odaklanılmıştır. Daha Afrika maskeleri eklenmemiştir... Nü figürlerin yüzleri yalnızca, İberya sanat ve Orta Çağ Avrupa sanatının etkilerini sergiler. Mart 1907'de Trocadero Etnografya Müzesini ziyaretinden sonra, resmin sağ tarafındaki figürlere iki Afrika maskesi ekler.

Galericisi Kahnweiler, 1920'de Les Demoiselles d'Avignon'un kübizmin başlangıç noktası olduğunu yazmıştır. Yazısında; 1906 yılının başlarında Picasso'nun kadınlar, meyve ve perdeleri resmeden bir esere başladığını, resmin ona bitirmesi gibi gözüktüğünü zira tarz ve biçimlerin karışımının birleşik bir bütün oluşturmadığını hatırladığını yazar. Kahnweiler için resim, bir yükseliş, resimle alakalı tüm sorunlarla aynı anda gerçekleşen devasa bir çarpışmay ve Avrupa resim geleneklerinden kopuşu sembolize etmekteydi.

Eser, geçtikten farklı tarz ve akımların sentezidir. Beş figür baktığımızda, figürlerin anatomilerinin biçimlendirilişindeki serbestlikte El Greco'nun etkilerini görürüz. Aynı anda bedenleri ve perdeleri ayırt etmek için kullandığı geometrik şekiller ve tabii bariz şekilde natürlü Cézanne'in etkisini görürüz. Bir yandan da beş figürün içinde fark edilir şekilde; Picasso'nun 1904'ten beri takip ettiği ve koleksiyonunu yaptığı ilkel sanatın etkilerini izleriz. Soldaki figür Mısır resminden etkilenmiştir, sağda ayakta duran ve oturan iki figür ise Afrika maskeleri tutuyor gibidir. Merkezde ayakta duran iki figür de bazen İberya sanatı ve romanesksanatla bağdaştırılmıştır. Bu anlamda, Les Demoiselles d'Avignon açık açık ilkelçiliğin etkisi altındadır. Bu yeni estetik anlayışı Picasso'nun çizgisel perspektifinin başlangıcını aşarak, yeni bir algı şekli elde edebilmesine katkıda bulunmuştur. Resmin yassı yüzü; iki boyutlu görüntüsü ve insan bedeninin karmakç, organik ana yapısının geometrik şekillerden oluşan bir örgüye indirgenerek, soyutlaştırılmış figürler geleneksel Avrupa resminin üç ana yönü olan yanlışlama, temsil ve öykülemeyi ortadan kaldırır. Eser son derece biçimcidir, zira yalnızca sanata özgü olan şekil, biçim, resim derinliği ve perspektife yönelik sorunlara karşı tepkidir.

Les Demoiselles d'Avignon'un çeşitli kültürler ve geleneklerin yanı sıra, hem klasik hem modern sanata atıflarla çeşitli kültür ve geleneklerin sentezini yarattığını anlamaktayız. Pablo Picasso'nun bütüncül tarzı haramını yeni bir resme zemin hazırlamış, böylelikle kübizmin yanı sıra yeni bir resim anlayışının temellerini atmıştır. Bundan üç yıl sonra, bu temel Kandinski'nin işlerinde somut biçimlerin tamamen soyut şekiller hâlinde çözümlüne yol açacaktır. Picasso'nun eseri; yapım, yapbozmuş ve baştan yapımın yaratıcı akışının esaslı bir örneğidir. Ressam, dünyaya yenilik bütüncül bakış açısına dayandırdığı elektik ve çoğulcu çalışma yöntemi yoluyla yenilik elde etmiştir. Bugün Picasso'dan ve onun olağanüstü yeteneğinden ders alabiliriz.

Tuna Kiremitçi'nin seçtiği 20 kitap

- 1- Şibumi, Trevanian
- 2- Köstebek, John le Carré
- 3- Günlerin Köpüğü, Boris Vian
- 4- Ejderha Dövmeli Kız, Stieg Larsson
- 5- Bella'nın Ötümü, Georges Simenon
- 6- Elveda Güzelim, Raymond Chandler
- 7- Sisler Bulvarı, Atilla İlhan
- 8- Üçüncü Adam, Graham Greene
- 9- Suç ve Ceza, Fyodor Dostoyevski
- 10- Toprak, Buket Uzuner
- 11- Bir Şapka Bir Tabanca, Celil Oker
- 12- Ayrılığın İlk Günü, Aslı Perker
- 13- Kırılma Çığlığı, Ahmet Ümit
- 14- Yarasa, Jo Nesbø
- 15- Gözlerim Sığmıyor Yüzüme, küçük Iskender
- 16- Kızıl Hasat, Dashiell Hammett
- 17- Memleketimden İnsan Manzaraları, Nâzım Hikmet Ran
- 18- Çingene Gelin, Carmen Mola
- 19- Mülksüzler, Ursula K. Le Guin
- 20- Maktulün Şansı, Algan Sezgintüredi

BEN KİMİM?

*1932 yılında Alman bir baba ile Amerikalı bir annenin ilk çocuğu olarak Massachusetts'te dünyaya geldim. Henüz sekiz yaşındayken babamı kaybettim. İlk şiirim de o zaman yazdım.

*Psikolojik sorunlar, izlerini çok erken yaşta belli etti. Anne ilgisizliği, baba kaybı derken **manik-depresif bozukluk** belirtileri göstermeye başladım.

*1950'de burs kazandığım Smith College'da yaşadığım bunalımdan dolayı uyku hapları olarak intihar girişiminde bulundum. Bu olaydan sonra akıl hastanesine yatırıldım.

Hem elektroşok hem de psikoterapi alıyordum.

*Tedavi sonrası eğitime devam ettim, kazandığım burs sayesinde Cambridge Üniversitesine gittim. Şiirlerim **okul gazetesi Varsity'de** yer aldı.

*1956 yılında benim gibi şair olan Ted Hughes'la evlendim. **Aşk evliliğiymi bizinkisi.** Bebeklerimiz de oldu. Mutlu ilişkimiz, aldatmalar başlayınca bir hüsrana dönüştü.

*1960 yılında İngiltere'de ilk şiir kitabım *The Colossus and Other Poems* yayımlandı. **Dört yıldır yazdığım şiirlerin** sonucuydu bu eser. İyi dönüşler alıyordum. Bu da benim yazmam için yeterliydi.

*Zihinsel hastalıklar, intihar girişimleri ve tedavi... İsimler ve yerlerin adını değiştirerek yazdığım yarı otobiyografik eserim *Sırça Fonu'sta* takma ad olarak **Victoria Lucas'** kullandım. Çünkü ailem yaşadıklarımı kendi adımla duyurmamı istemiyordu. Eser, ölümüne kadar bu isimle anılacaktı.

*Bakmam gereken iki çocuk, aynı yaşadığım bir eşim vardı. **Şiirlerimi sabahın erken saatlerinde yazıyordum.** Bu süreçte yazdığım şiirler ölümünden sonra Ariel isimli bir kitapta toplandı.

*Henüz 30 yaşındaydım fakat yaşadığım ruh hali beni çok yıpratmıştı. Çocukların çok sevdiği kurabyeleri yaptım, sütlerini yanlarıma bıraktım. Mutfakta uyku ilaçları içtim, fırın gazını açıp hayaluma son verdim. Mezar taşında **"En harika alevlerin ortasında bile altın nüfere yetişir"** yazıyor.

*Yazdığım birçok eser ölümünden sonra yayımlandı. Yıllar sonra 20. yüzyılın en önemli kadın yazarlarının arasında yer alacaktım.

*1981'de *The Collected Poems* adlı şiir kitabım Ted Hughes tarafından derlendi. Bir yıl sonra da **Pulitzer Ödülü'nü** kazandım. Ölümünden sonra bu ödülü kazanan ilk kişi olarak tarihe geçtim.

Hazırlayan: Emrah Akbaş

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://rante.org>

Doğru cevabı bizeyazin@kafadergi.com adresine gönderen ilk okuyucumuzayazanın bir kitabı hediye!

Gökhan Dağıstanlı

hint kumaşı

Umulmadık bir şey olacaktı gibi siperden başını gönül rahatlığıyla çıkaramıyor Şark'ın sevdalıları. Evet, coğrafya kaderdir bir yerde. Bu tepeden tırnağa kaybetme korkusu, bu en mutlu anlarda bile arkayı kollama dürtüsü kim bilir kaç yüzyıllık?

Bir gün bakıyorum, gözleri uzakları seçmiş. Aklından düşen bin parça. Düşünmüş taşınmış, gerçeğin ötesine geçmiş. Hüzün limanı yine işkarca. Sanırsın derti boyunu aşmış. Yaşananları parlatıp yaşayanları unutmuş, oturmuş kendi yer kabuğunu soğutuyor. Tarassut kulesi doğuştan, hep uzağı görmek istiyor. Yeni bir aşk mektubunun hatırı için bile duramıyorum uzağında. İcabeti kaçınılmaz bir daveti var çünkü saflığının. İstmeden beni bekliyor gizli bucağında. Boyunda alıyorum soluğu. Bir elim hep yanığında, öyle seviyorum onu. Buz gibi yavaşca eriyor avucumda. Şüpheyle örülmüş hüznü takılıp kalmış kirpiklerine. Orta mesafeye çekiyor önce bakışın. He dese ihtimal ya kurtulacak kuruntularından. Dudaklarının yanısından anlıyorum cümle cümle içine akışını. Düşlerimize düşman değil nihayetinde. Tüfek çatıyor silahsızlığımıza. Yine de için için bağıyor bana göğsüme yaslar kenarını. İşlenmesi imkânsız suçlarla yargılıyor beni. İhtimalsiz ihaneti, bir gün bile düşürmüyor kalbinden. Nice sadakat elçisi zehir zemberek haykırır gerçeği, bana mısın demiyor. Her duyduğuşöz, ezberinin üstünden geçiyor sanki. Başkalarından kopmuş çiçekleri deniyor gönlündeki yerinde, onunki hep leylak, bilmiyor. Neyse ki su sızıyor yine de aramızdan. Bütün iç çatışmalarını yanımda veriyor da bir kurşun sekmiyor bana. Vurulmasam da yaralanıyorum, bilmiyor. Gerçeğin gücü yetmiyor vesveseye. Dize geliyor aklımdaki şirler. Gece kızıla koyamam masamıza. Gözyaşlarını durmadan sebebiyle yeniliyor. Kıyamıyor bakınca bana. Şöyle yavaşca uzatıp elini, tuzunu alıyor yanaklarımdan. Nihayet bana değişiyor bakışları. Aşığa saygısından olacak, kulağıma hasret şarkıları fısıldıyor. Sesinden, duyduğundan, soluğundan öpüyor. Onu açıklardan çekiyor kendini. Sonra bir sonraki fırtınasına kadar kıyısından deniz yıldızlarını topluyor. Ne yapсын, huyu böyle...

- Sevmenin ipeği olmazmış! Hadi canım sen del!
Gün geliyor dışımdan içime doğru seviyor beni. Bütün kaygıları sandığı kaldırmış, ölesiyi inanmış bana. Ölümlen arka sokaklarını ezberlemiş gibi cesur. Çeşmeden su içen gibi kana kana... Tutup hiç umursanmamış huylarını seviyor. Aklayıp paklıyor beni. Birdenbire ışıklar, birdenbire alksılar... Şefkatle çekiyor düştüğüm yerlerden, kendi gözümde büyüyor mu. **Az şey değil onunla olmak, biliyorum. Boşuna değil bu içimde dalanlar budaklardan sevinç. Bu güneşçe sarılık, bu ormanca yeşillik boşuna değil.** Nicedir ateş sarmaş dolaş bacada. Yeni kelimeler buluyorum baktıkça gözlerinde, şirlerin göğsünü genişletecek kelimeler. Gel "ömürüyleyim" diyorum bulduğumuz ilk köşede. Kaşla göz arası tazeliyor nefesini. Hem kasıyla hem gözüyle... Bunlar hep güzel yerleri. Yalnız aşta rastlanacak bir sokakta dudaklarına ilave ediyor sıcaklığını. Varacağımız durağı geçiyoruz böyle olunca. Ne zaman kalıyor ne mekân aramızda. Birbirine giriyor cinsiyetimiz. Kafiyemizi arıyoruz ve buluyoruz yanlışlarımızı benzerliğinde. Keyfi yerindeken şarkılarını söylüyor bana. Kimi hâlice kırmızı kimi ziyadesiyle beyaz. Deliksiz dinliyorum. Ben de az değilim, her mutlulukta bir bityeği arıyorum. Ağzından içtiğim her şeye bir mutlulukta. Boydan boya mutluluğun şüphe çeken bir hâli var çünkü. Umulmadık

Mehmet Ali & Akşamsefası

bir şey olacaktı gibi siperden başını gönül rahatlığıyla çıkaramıyor Şark'ın sevdalıları. Evet, coğrafya ya kaderdir bir yerde. Bu tepeden tırnağa kaybetme korkusu, bu en mutlu anlarda bile arkayı kollama dürtüsü kim bilir kaç yüzyıllık? Bir de sorsan erkeklik var serde.

- Sesin kadifesi olmazmış! Hadi canım sen del!

Bir zarf tümlecinin isim yaptım ona: Nihayet! Bu, geçmişten duyulan pişmanlık değildir. Ne bir mutsuzluk getirdi bizi yan yana ne kan dökülmemiş bir cinayet. Zaten aşkla ne seven ne de sevilen ehildir. Bazi şeyler ancak biz umudumuzu kesmeye yakinkten olur. Sıcaktan ölmüş bir cenaze merasiminde serin bir rüzgâr esti. Komik olmayan şakaları bunlar

Tanrı'nın. Çiğek gibi kıbarca yolunu kesti. Bir akşam rakı sofrasından, bir akşamüstü semt meyhanesinden, bir gece mutlak masasında, bir sabah kollarının arasından... Kokusundan sevdim ben onu. Ne derin bakışından ne sıcak kahkahasından; kokusundan... Leylak gibi burnuna döküldü cennetin yokuşundan. Akılalmaz işleri bunlar Tanrı'nın. Önce ses, sonra görüntü gidermiş insanın hafızasından. "Sillage" diyor Fransızlar; kokunun izi... Yıllar geçse de kalyonmuş insanın ciğerinde. Böylece beynime kelepeledim ikimizi. Şimdi oturup ters yüz ediyorumuz günü geçeyi, etsin. Ön yargıları perde gibi çekilince gözlerine dehşetli açıyor mu ağzını, açsın. Hoşgörüsün silahtan daha güçlü olduğunu anlatıyorum, koşulsuz kabulün kurşun geçirmezliğinden bahsediyorum. Tekrar söylüyorum: Bana kalırsa herkes Koşuyolu'nda oturmalı, her insan onu sevmelidir. Abartmak aşkın en doğal sonucuya eğer onunla ilgili her kelime özenle söylenmelidir. Bazi kelimelerine sadece bizim bildiğimiz ikinci bir anlamı daha olmalıdır. Utandığım bütün zavıfıklarımı düşünmeden bırakırım kucağına. Sevgili, âşığın mahrem-i esrarıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://iranteyi.org>

- Kalbin pamuğu olmazmış! Hadi canım sen del!

Zafer Algöz

sessizliğin içinde bir cennet...

Bodrum-Ortakent'te mandalina, nar ve ılgın ağaçlarıyla çevrili nefis bir motelde, yıllarca tatil yaptık. Üç dört tane küçük barakaya ağaçların altına çadırlar kuruldğu, kendine ait kumsal olan ve karşısında Kos adasını gören, hem gözden ırak hem de her yere yakın! Tam kafa dinleyip tatil yapacağın bir cennet... Zaman içinde herkes birbirine tavsiye edince her yıl gidişimizde tesisin zamanla değişimini fark ettim. Önce 12 bungalov, bir sonraki sene 24 bungalov, üç üne geçtikten sonra da 48 odalı mütevazı bir motelik hâline gelivermişti. "Haydi olmalı çocuklar için de bir havuz yapabiliriz" diye düşünmüş olacağız ki çok lazımsız gibi denize sıfır ve kendine ait şahane kumsal olan yere, içine klorlu suyu bastıkları havuzu da tezzamanda yetiştirdiler. Sonradan öğrendiğimize göre "yıldız alabilmek için havuzuyaptık, seneyetelin yarısını bir İngiliz tur şirketine sattık" demişler.

Aramızda konuşuyordu üzüliyoruz. "Yahu bu buraya geldikimizde hiç kimse yoktu. Hiçbir şey yoktu ama burası sessizliğin içinde bir cennetti. Şimdi sabahları havuzda çığlık çığığa bağran çocukların sesile uyanıyoruz. Ağustos böcekleri bile burayı terk etti. Eee tabii... Sen 48 odalı motel yapacağım diye o güzelim ağaçları kesersen, ağustos böcekleri de giderkemanını başka yere çalar. Sahileyakın, üstü kapalı kafe ile kiraathane arası ki çardakayıplar sağolsun!.. Birinde akşam yemeği yenilecek, öbürü sabah kahvaltısı ve devamlı servis veren bir kafe olacak. Yaa anladık tamam dal! O güzelim eski tahta masalar, sandalyeler, kareli duvarlar ne oldu? Bu beyaz plastik masalar, sandalyeler, sehpa lar nereden çıktı? Tahta ve ağacın baki mi, tamiri zor zaten, ayrıca yıllar içinde çürüyor. Plastik daha rahat, kaldır menderleri, üstüne bas hortumla suyu, sonra da bezle silidin mi tamam..." Vallaha ne diyelim? Mal sahili sizlersiz, ebette en iyisini siz bilirsiniz."

Bir sonraki sene şöyle bir haberaldık. Moteli üç yıllığına İngiliz tur şirketine tüm odalarını dörtay boyunca kiralamış! Türk müşterilere maalesef yer yok. Sorry! Nasıl yani? Yahu burayı kimse bilmezken biz geldik, herkes bizim sayıyız bu cennet'e geldi. Sonrasında her sene aksatmadan gelen müdavimlere ki üç oda yok mu? Maalesef yokmuş. "Sağlık olsun" dedik. Moteli sahibi peşin İngiliz paundunu kapmış. Bizden gelecek TL'yi gözü görmez tabii...

Aradan yıllar geçti. Bir vesileyle öğrendik, İngilizler üçüncü yılın sonunda anlaşmayı uzatmamış. Moteli sahibi zaten şikâyetçi İngilizler akşam yemeğini yer yemez yatıyorlar. Sabah erken kalkıyorlar, motelde müzik-eglençe zihhar yok. Eee açık büfe ve kafe ekstradan para kazanamıyor. Mutfağa karşıyolar, temizliğe karşıyolar, havudan şikâyet, ondan şikâyetbundan şikâyet, ne istah kaldı ne de afiyet... Üstelik "her şey dâhil" anlaşmışlar! Yok öyle yağıma. Bundan sonra oda+kahvaltı var. Geri kalan her şey ekstra...

Zamanında bir vefasızlık görmüşüz, haydi "eskiyolların hatırları bir şans daha verelim" dedik. Öyle bir zaman seçtik ki tam sükûnet mevsimi! Sezon daha yeni başlamış. Okullar henüz tatil olmamış. **Her ne kadar ağustos böcekleri başka diyarlara göçmüş olsalar bile, hiç olmazsa havuzda çığlık çığığa bağran bebelerin sesi yok. Bastık İstanbul'dan Bodrum'a gittik.** Dört arabayız, yanı dört oda. Motele yerleşik, sarmalş dolmuş olduk moteli ve tanışmışımız personele... Eskilerin konuşuldu, izlettiklerim derken attıklarımdışı şahane denize. Bizim gidişimiz 10 oda daha var ve ne güzel, hiç gürültü, tantana yok. Komi kardeşimizin baktarı repertuvarını dinlemekte tamamen sessizlik istemişide ki kırmadıarsağ olsunlar.

Akşam çay-kahve bölümündeyiz. Moteli sahibi otoparktan tezahüratları kârışladığı dört kişiyile geldi. Sonradan öğrendiyoruz: delkanki bir hafta önce evlenmiş, karısıyız. "Benim de ne yazdım: MOTELİZME babasını da almış. Aceleyle oturup bir şeyler yediler ve odalara çekildiler.

Biz, "yoldan geldiler uyumaya çekildilergaliba" diye düşündük ama yanlışmış. Yan taraftaki kafeye geçtiler. Masaörtüsünün üstüne haarrsş diyeokee taşlarını döktüler. Başladılar gelin, kaynana, kayneder ve damat okey oynamay! İzmirililerin dediği gibi, "Tayans dızmey!" Hani sessiz sakın oynasalar derd değil. Aynı anda yüksek sesle konuşuyorlar, biz yan tarafta hiç görmediğimiz oyunda kim kazanıyor, kim kaybediyor, kim okey attı, kim okey yaktı, hepsini biliyoruz.

Gece geç vakit odalarımıza çıkarken onlaroyuna devam ediyorlardı. Sabah kahvaltıyla kalktık. Aaa aynı kare yine fayans diyor... Garsona sordum, "Oğlum bunlar gece yatmadılar mı?" Garson güldü, "Yok abi, sabah denize girtiler. En erken onlar kahvaltıyla indiler. Şimdi de okeye oturdular." "Yahu peki okey takımı nereden çıktı?" Motelde pulları eksik bir tavla ve tuğla gibi kötü bir desteye oyun kâğıdı var çünkü. "Yanlarında getirmişler, patronun akrabası onlar. Burada bir ay kalacaklar. Gelmeden şöylesimler bizi okey oynayacağız," diye... Vaayy bel Turizmde "her şey dâhil" biliyorum, yarım pansionu biliyorum, oda+kahvaltı da tamam ama okey+kahvaltı ilk defa karşılaştığım bir vakal!

Sabah herkesten önce kalkıp gelin, damat, kayneder ve kaynana denize giriyorlar. Kahvaltı sonrası oturuyorlar masaya, öğlene kadar şakır da şakır şukur da şukur... Öğlen okey masasında hafif atıştırmalar... Bazi oyun aralarında hızlıca ve topluca denize dalıp kıkmalar... Okeye devam... Akşam yemeği için odalara çekilme... Yemekten sonra yan kafede yine tezgâh kuruyorlar...

Ortada iddiaolsun diye, sayısı 1 TL'den oynadıkları hâlide zaman zaman sesler yükseliyor. "Atsana ulan sıyahbeşliyy!.. Baban bitmesin kalan bitişin diye niye taş sıkıyorsun sıkıyorsun ve atmıyorsun eşeğeölücek!" Haydaaa ortam tam gerilime başladı. "Babaaa ağzını topla, karımın yanınd a ne duyuyoo böyle eşeğeölücekler falan haa?" "Bana bak ulan! Bu yaştan sonra nasıl konuşulacağını senden mi öğreneceğim? Oyna oyununu işne bak, benim canımı sıkma!" Yan taraftan her konuşulrı zaten duyuyorduk. Ortam gerilince bütün otel duymaya başladı. Gece geç vakit odalara çekilme kama gece sessizliğinde kafeden gelen fayans sesleri ve münakaşalar duyuluyor. Bu defa kavgaya gelin kaynana da dâhil oldu. "Geliinin! Bak senin saçını başını yolarmı haaal! İşçi gibi biraaktın benyi taşıyorsun..." "Aaaa anneeel işle saçmalamaya başladın ama biteniyormun diye sana mi kaçışaymı yaniiii!"

Şu bizdeki sansa baktın! Yıllardır ara verdiğimiz motele bir hafta kafa dinleyelim diye gittik. Üç gün bitti, bizler de bittik. Durmadan taşlı ve sesli okey oynayan bir dürlünün taciz ateşindeydi. Neyse ki dörtgün sonra gidiyoruz. Derlek kalarları Allahsabar arsin! Daha 27 gün buradalard. Önceleri feci ki kapmışımız duruma giderek aletli, sinirimiz bozuldu artık güliyoruz. Masada çkan şamatadan sonra yorumlar yapıyoruz. Kaynana çift okeyi yaktı feci kızgın... Kaynederde bak, bitmiş eli görememiş hâlâ taş çekiyor...

Dördüncü günün geçice fayans dinen okeylere koca sahil kafeyi bıraktık, odalara çekildik. Oyunda ne olduysa sesler yükselmeye başladı. Arındıran kaldırı kufürler gelince, motelde konaklayanlar teker teker balkonlara çıktı "ne oluyor" diye? Olacak şeydeğil, kaynederin elinde okey istakası, ağız dolusu küfürlerle oğlunu kovalıyor. Otelin otoparkına doğru koşturdular. Kaynana da tam ters istikmetle gelinin peşinde kumsala doğru depar hâlinde... "Acaba inil duruma müdahale edelim mi" diye konuşurken, motel sahibi, karısı, oğulları yataktan fırlamışlar. "Her şey kontrol altında, bize brakin abı" diyerek her biri bir tarafa dağıldılar.

Sabah kahvaltıyla indik, baktık bizimkiler yok! Denize baktık, hani belki yüzüyorlarmy diye orada da yoklar. İlanırlığı birdeğil Öğleden sonra güneş batmaya başladı. Bizimkiler yine ortada yok. "Belki de odalara çekilip topluca intihar ettiler" dedik. Akşama doğru motel sahibi ortaya çıktı. "Gece ne oldu ya? Bütün aile birbirine girdi merak ettiler," dedik. Gece patlayan skandalın sonra sabah beklemelerden arabaya atlayıp gitmişler meğeri "Eee bu da sana ders olsun, bir daha okey+kahvaltı isteyenleri almazsın motele!" diye ne yazdım: MOTELİZME KAGIT, TAVLA, OKEY DYNAMAK YASAKTIR! (SARAH'N HARIÇ!)

Yekta Kopan

tutunamayan değil, tutunmayan bir hayalet

Benim gibi 1950 kuşağı sanatçılarıyla beslenerek büyümüş herkes için özel bir isim oldu Hayalet Öğüz. O efsanevi kuşağın yazarlarının, şairlerinin, çevirmenlerinin, ressamlarının, sinemacılarının, gazetecilerinin eserlerini okurken aniden karşınıza çıkardı.

Şunu en baştan söyleyeyim: Kaya Tanış, öyle bir Hayalet Öğüz kitabı yazmış ki onun üstüne söz söylemenin pek anlamı yok. *Burası Orası Değil* bir biyografi ve eserler kitabı olmanın çok ötesinde bir yere dokunuyor. Yazarın, yani Kaya Tanış'ın bir Hayalet'in izinde, kendisi olmasının hikâyesini anlatıyor.

Peki kim bu Hayalet Öğüz? Yani Öğüz Haluk Alplâç'ın.

Benim gibi 1950 kuşağı sanatçılarıyla beslenerek büyümüş herkes için özel bir isim oldu Hayalet Öğüz. O efsanevi kuşağın yazarlarının, şairlerinin, çevirmenlerinin, ressamlarının, sinemacılarının, gazetecilerinin eserlerini okurken aniden karşınıza çıkardı. Bir göz kırıp kaçır, hem çok ortada hem çok saklı yaşamı konusunda bir merak tohumu daha eklediğimiz. Ona dair en vurucu metin, Tezer Özlü'nün *Eski Bahçe - Eski Sevgi'de* yer alan "Hayalet Öğüz" öyküsü idi. Öyküdeki ipuçlarını birleştirerek bir hayalet portresi çizebiliyorduk ama yine de büyük boşluklar kalıyordu. İkin kötüsu o boşluklar hep şehir esansleriyle, uydurma hikâyelerle dolduruluyordu. Üstelik kimi yalan olan bu hikâyelere inanmışımızda geliyordu: sistemekafaatın, mülkiyeti yığı sayan, yersiz yurtsuzluğun bayrağını taşıyan, düzenetkile alıttan bir kahramana ihtiyacımız vardı belki de. **Oysa Hayalet Öğüz, filmin başrolü olmak isteyenlerden değildi. O, dünya sahnesini anlamalı kılan bir figüran olarak mutlu oldu.**

Derken Sezer Duru-Orhan Duru tarafından hazırlanan 1996 tarihli *O Pera'daki Hayalet* kitabı geldi. Artık çok daha net bir portre vardı elimizde. "Edebiyatımız ve şiirimizin gırtlık kalması, onurlu, kendine özgü kişiliklerinden biridir" diye başlayan "kendi yaşamı bir sanat yapıtı hâline getirebilmiş ender insanlardan biriydi" diye notaktanan griş metninden itibaren sadece bir kişinin değil, bir kuşağın hikâyesine ulaşabiliydik bu kitapla. En yakın arkadaşlarının hayatından bir gölge gibi geçip gitmişti, anılar bırakmış ama bütüncül bir hayat hikâyesi yoktu ortada. "Yaşamı konusunda çeşitli söylenceler ve mitoslar dolardı ortalkta. Belki de kendi yaratmıştı bu söylenceleri. Orasını da tam kestirmek olanaaksız" diyor Orhan Duru. Ona göre Hayalet Öğüz "bir direnme örneği" idi.

Ömer Uluç onun için "Hayalet oysa katan ve bunun için de bir sürü kıskırtıcılık yapmış biriydi" derken, 1950 kuşağının oyun-gerçeklik ekseninde ürettiği eserleri de tanımlamış oluyordu: Hayatı oyuna katmak. Erden Kiral, "Bilgi üretici biri değil, daha çok fikir üretici biriydi" derken, Hayalet'e ilgili en çarpıcı tanımlamalardan biri de yakın dostu Ahmet Oktay'dan geliyordu, "Öğüz, tutunamayan değildi, bilerek ve istiyerek tutunmıyordu".

Hayatı arkadaş evlerinde, otellerde, meyhanelerde, masalarında, daktilo başında geçen, her tür mülkiyete karşı kıran, eline geçen üç beş kurşun telfile ya da sattığı kitapta-eyşadan gelen parayla gününü geçiren ve koltuğunun altında taşıdığı İngilizce-Türkçe sözlükten başka malı olmayan bir bohem. Bütün huysuzluğuna, iğnel konuşmalarına, dedikoduculuğuna, alaycılığına ve hatta kavgacılığına rağmen yolu Beyoğlu'ndan geçen herkesin sevgiye "kabul ettiği" bir keleşek.

Şiirleri ve öyküleri hep sıradan bulunuşu Öğüz Haluk Alplâç'ın.

Çevirilerinin kimilerinde eklediği-çıkardığı bölümler oldukça biliniyor. Kimilerinin sonlarında "formayı tutturmak" için başka yazarların hikâyeleri eklemiş örneğin. Tümüyü kendisinin yazdığı "çeviri" kitaplara en iyi örnekler ise Mayk Hammer serisinde karşınıza çıkıyor.

Bir de *Hayalet Rock'n Roll* kitabı var. Onun hikâyesini de Hilmi Yavuz'dan dinleyelim. "Hayalet'in Öğüz Alplâç'ın bir yazarı olan ilk kitabı, kapagında Abbe Lane" diye yazıyor. "Hayalet'in yazarlığı etekleri beline kadar açılmış bir deseninin bulunduğu Dünya Sarsılıyor'dur..."

Rock'n Roll çığlığını anlatır o yıllardaki... İyi anımsıyorum: Bu kitabı hazırlarken Öğüz, bir gün Baylan'a geldi ve kitabın gerekli formayı "tuturamadığını", bu yüzden de Baylan'daki edebiyatçı "hasesesiyle" (öyle derdi) röpörtaj yapacağımı söyledi. Söyledikleri aşağı yukarı şuydu: Ulan haseşeler! *Rock'n Roll* üzerine bir kitap hazırlıyorum. En aşağı beş altı forma olmalı. Yazdıklarım bu formayı tutmuyor. Şimdi sizinle *Rock'n Roll* konuşacağız. Ben de bunları yazacağım. Hem sizin sırtınızdan para kazanacağım hem de sizi meşhur edeceğim... Oldu mu?

Peki bu söylüşlerde neler demmiş? Orhan Duru, "Rock'n Roll adı, çayrıtılı, şehvevi bir müzik. Aynı zamanda adalelere hitap ettiği için bu kadar yaygın etkisi görölüyor" diyor örneğin. Hayalet Öğüz'un ayaküstü soruşturmasına katılan herkes gibi Orhan Duru da "Şartlar gençliği bu çayrıtılı müziğe yönlendirdi" havasında. Ferit Edgü, "Ne yapacağımı bilmeyen çağımız gençliğinin, çoğunluğun beğenisine başkaldırmalarının biralandaki sonucu" diye yorumluyor *Rock'n Roll*. Ahmet Oktay

kanunla iyice sosyalizmi gerçeveden bakıyor, "Sokaklarda, barlarda tepinen, Elvis Presley'in otomobilleri müstehcen sözlerle donatmış bu gençliğin sıklıkla ölüde yerine hiçbir şey koymayacakları açıktır. Şimdilik bu duruma katlanmak ve bu gençliği asırlımlıktan, durumum nedenlerin ıramak yerinde o kur sanırım".

İşin ilginçli bu cevapları veren yazarlar o tarihte 20-22 yaşlarında. Bu "formadoldurmak için yapılan söylüş"de bir tek Demir Özlü *Rock'n Roll*'u sevdiğini ve bu dansı yapmadığını için üzölüğüne söylüyor. Şöyle diyor Özlü, "İşin aslında bütün eskisi nesiller, yeni yetişen nesillerin beğenilerini bızmak için ellerinden geleni yapıyor. Bu dününün eskimis insanları yeni yetişenleri kendi kafalarının yoluna zorlarlar. Bütün işlerine karşılır. Bir takım ahlak kurallarına sıkı sıkı bağdırılır. Oysa ahlak insan için yaratılmıştır. Yaşlılar insanı orta yerden çekince salt kuralları kıl ortada. İşte *Rock'n Roll* yeni insanın, bu insansız kurallara, gereksiz sınırlamalara karşı duruşudur."

17 Eylül 1975'te, Tezer Özlü'nün deyişle "kırk altı yaşında ve kırk altı kilo olarak" bu dünüadan ayrılan Hayalet Öğüz, bir dönemi anlamak için hayat hikâyesini "kumama zerklen çok özel bir isim. Hem O Pera'daki bütün gönüllü tutunmayanlara öneriyorum.

**Hayalet Öğüz
"bir direnme
örneği" idi.**

Ücretsiz PDF Kitap Arşını <https://trantey.org>

Fazıl Say

"umut" mağduriyet değildir

İnsan, beynini ilerletmek için, insan ruhunu deşmek için dener. Kimi zaman kitlelere rahatsızlık veren tabu hesaplaşmalarına girerek, kavgaya patırtıya düşerek ve yaralanarak...

1994 yılında ilk kez şarkı bestelemeye başlamıştım. Hayatımda bestelediğim ilk şarkı Nâzım Hikmet'in "Memleketim" şiiriydi. Sekiz yıldır Almanya'da yaşıyordum ve Nâzım'ın bu vatan hasretli şiiri beni benden alıyordu. "Memleketim"le aslında şarkı bestelemeye korkumu da yendim.

Nâzım Türk'tür. Türk halkının şairidir. Dönemi bellidir. Yaşadıkları bellidir. Dünyaya Türk halkını anlatan şairdir. Onun şiirlerini bestelemeye başladığım dönemlerdeki koro, orkestralı, piyano ve anlatıcının başrolde olduğu bir Nâzım eseri dolanmaktaydı. 2000'li yılların başında New York'ta yaşıyordum. Yoğun bir şekilde, birkaç yıldır başlamış olan dünya konserlerine ve kayıtlarına odaklanmıştım. Kızım Kumru yeni doğmuştu. O dönemde Ecevit Başbakan, İstemihan Talay da Kültür Bakanıydı. Şöyle bir proje geliştirmişlerdi: 10 Türk bestecisine eser sipariş edilecek, bestelenecek eserin konusu ya Mevlâna ya da Nâzım Hikmet olacaktı. Bakanlık projesi bana sunduğunda, büyük bir mutlulukla kabul ettim. Başrolü Genco Erkal'ın üstlenmesini de şart koştum.

Genco Erkal'ı ilk kez, 1990'ların başında Almanya'da seyretmiştim. Nâzım Hikmet şiirleri geçeseydi. Ben o güne kadar hem Avrupa'da hem Türkiye'de "şir okuma" olayını normal hâliyle bilirdim. İşte Genco Erkal öyle dâhiyane bir sanatçı ki bu normal "şir okuma" olayını bambaşka bir boyuta dönüştürüyor. **Onu seyrettiğim ilk gün, Genco'nun Nâzım'ı beni o derece derinden etkilemişti ki aslında yazmamı tamamen o performansta gördüklerime ve onun sahne gücüne borçluyum.**

Bakanlığın teklifini kabul ettikten sonra konser hayatı temposunun beraberinde, bir büyük yıl boyunca büyük bir şevk ve trans hâlinde Nâzım eserine yoğunlaştım. Gittiğim her yerde yaşıyordum. Müziği kafamda dinliyor, orkestre ediyor, heyecanını, matematiğini, duygusunu bir an olsun elden bırakmıyordum. Nâzım Hikmet'in kendisini, şiirlerini, yaşamını, kavgasını, gençlik yıllarını, hapishane yıllarını, insanlık ve dünya üzerine düşüncelerini, canından çok sevdiği memleketi "Türkiye"si üzerine düşüncelerini beş ana bölümde topladım. Nâzım'ın on altı uzun şiirine, oratoryo formatında senaryosu oluşan bir "sahne eseri" oluşturdum, Nâzım Oratoryosu'nun ilk seslendirilmesi 3 Ekim 2001'de Ankara'da yapıldı. İlk seslendirilisinin yapıldığı günden itibaren çok sevildi ve geniş kitlelere ulaştı.

Nâzım Oratoryosu'nun anlatıcısı Genco Erkal'dı. Orkestrayı yöneten maestro İbrahim Yazıcıyla 1985 yılından beri dostuz. Nâzım Oratoryosu için lirik bariton arıyorduk. Ve aradığımız sesi Güvenç Dağüstün'de

bulmuştuk. Uzun yıllar Zuhal Olcay'ye Sertab Erener de Nâzım'ın solisti oldu. 2010 yılında Antalya'da yaptığımız Nâzım Oratoryosu konserinde, Sertab Erener provaya yetiçemeyince Serenad Bağcan dâhil oldu ekebe.

İlginç de bir hikâyesi vardır, anlatmak isterim:

Sertab gelmeyince, şef İbrahim Yazıcı dedi ki "Bizim koro da Serenad var, çok iyi söyler bu şarkıyı, provaya o yapsın." "Tamam," dedim. Serenad Hanım geldi. Oyle bir söyledi ki 200 kişilik koro ve orkestra dakikalarca gözyaşları içinde onu alkışladı. O günden sonra hem Nâzım Oratoryosu'nun hem de benim şarkılarının sesi oldu Serenad Bağcan.

Şimdilerde istiyorum ki Nâzım yeni kadrolarla dünyanın her yerinde sesini duyursun, herkes kendi dilinde, kendi sanatçılarıyla Nâzım Oratoryosu'nu sahnelesin. 2020 yılında Japonya'da gerçekleşecek bu hayalim. Eser Japoncaya çevrildi. Tamamen bizden bağımsız, Japon sanatçılarla sahnelenecek. Pandemi nedeniyle ertelendi

Nâzım Oratoryosu'nun çok ilginç anıları da olmuştur.

Unutmadığım konserlerden biri: 2004 yılında Aspendos Antik Tiyatrosu konseridir. Genco Erkal, Zuhal Olcay, Bilkent Orkestrası, koro, solistler ve ben oratoryoyu seslendiriceğiz. Oratoryonun yarısına geldik, kız çocuğu söyledi ve pat diye elektrik gitti. O dönemki menajerim Kadir Dursun, jeneratörü devreye sokturamıyor. Mümkün değil, kablo prize yetişmiyor. Buhran bir durum. İçerisi zifiri karanlık. Beş bin seyirci, iki yüz sanatçı bekliyor. Ses gitti, çışık gitti, Kadir çırpıyor. Durduk kaldık, her şey o an bitti. Ses sistemi olmadan çalınız çalmasına ama karanlık kardeşim! Orkestra notaları göremiyor. Beklerken birkaç halk tükürsü çaldım, seyirciler beraber söylediler. Jeneratörü de çalıştırıyoruz, elektrik de geliyor. Bekliyoruz! Sonra şef İbrahim Yazıcı'nın aklına şöhane bir fikir geldi. O gün orada, konseri görüntüleyen tüm kameramanları yanına çağırdı. Kamera işadamları yakıp, müzisyenlerin notalarını fener ışığı yapmalarını rica etti. Bir anda tekrar nota okuyacak ışığımız olmuştuk. Yirmi dakika daha akustik olarak çalmaya devam ettik. Genco Erkal, "Vatan Haini"ni ses sistemi olmadan gumbür gumbür haykırdı! Inanılır gibi değildi. Ve geldik eserin sonlarına... Solistim Zuhal Olcay, tam

"Memleketim" diye söylemeye başladı, işte tam o an elektrik geldi.

Bu ülkede benim eserlerim de yasaklanmıştır. Ama o gece hedefteki adam ben değildim, Nâzım'dı. **Hayat boyu hedef gösterilen Nâzım Hikmet, gerici zihniyetin hedefinde oluşunun neredeyse 75. yılındaydı.**

Bu konserden yıllar sonra çoğunuzun bildiği

Fotoğraf: Depo Photos

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteoy.org>

üzere benim de çok sıkıntılı günlerim oldu. Nâzım Hikmet Oratoryosu'nu yeniden yapmak istiyordum ama çalışabileceğim bir orkestrayoktu. Protestolar, şanslır... Çok kötü olaylardı, yazık! Bütün bunlar felsefesizlik ve anlayışsızlık içinde boğulmaktı.

Nâzım Oratoryosu'nu yine de yapmak istiyordum. Hâlâ iki alternatifim vardı: Ya yurt dışından bu eseri söylemiş korolardan birini getirtecektim ya da kendim İstanbul'da 60 kişilik bir koro kuracaktım. Genç şancı dostlarımla birkaç gün görüşmelerde bulunduk. Soprano Nihan İnan, bariton Atilla Gündoğdu, bas Ozan Kutlar, soprano Sinem Akar, alto Zeynep Halvaşı, maestro Naci Özgüç, maestro İbrahim Yazıcı... Herkesen fikir aldık. Denilen oydu ki Türkiye'nin en yetenekli, en güzel, en taze genç sesleri, en iyi yıllarında, zaten kurumlarda kadro bulamamaktaydılar; kadro yoktu! İki gün içinde koro'yu kurduk. Hepsini operada güzel bir rol söyleyecek kapasitede ses ve kültüre sahip bu gençlerle buluştum. Toplantı yaptık, dedik ki: Herkes eşli! Biz bu işi kimsenin yardımı olmadan kendimiz yapacağız, Mernur olmayacağız. Özgünlük ve yaratıcılık arayacağız. Herkes çalışır. Herkes bu koroda hem müdürdür hem menajerdir. Ve herkes söyler! Koroya koreograf da bulduk: Elif Aktar. Modacı Barbaros Şansal, korodaki 33 kadın sanatçının elbiselerini hediye etti. İbrahim Yazıcı onları müthiş güzel çalıştırdı. Birçok kere şahit oldum, sihirbaz gibiydi. Sihirli bir değnekle bu gençlerin içinden başka bir ruh çıkartıyordu. **Nâzım Hikmet Korosu hem yüksek volümlü hem şir gibi söyleyen hem de genç ve güzel bir koro oldu. Koronun içinde solistler seçtik. Pek çok turneye çıktık.** İstanbul'da 2016 yılında unutulmaz bir Nâzım Oratoryosu konseri yaptık. Şunu çok iyi hatırlatan bir olaydır: Hayatta hiçbir şey imkânsız değildir!

Hayal kırıklıklarımı, eleştirilerimi, yazışmalarımı, fırsat kollayanları, hazımsızlıkları, basit kıskançlıkları, cevaplarımı, cevaplarımdan prim yapan yeni fırsatçılara, cevap vermenin, yazmanın, düşünmenin de hata olabileceği bir ortamda tam aklımla savunmasız kalmayı, dişi düdüğüne yazacak kadar cesur olmamı, her şeyi, tüm düşüncüklerimi iyileştirmiştir bu çabalarım, konserlerim, eserlerim

Mehmet Ali & Akşamsefası

ve ürettiklerim... Türkiye'de bir klasik müziğin halkla bütünleşmesinin en kapsamlı, en geniş kitlesi örneğidir bu süreçte yaşanan her şey. Evde yapayalnız kalmış değildim. Aksine, Türkiye'de en yoğun ilgiyi gören projelerim bu zorlu süreçte gerçekleşti. Nâzım Oratoryosu'nu yeniden doğuşu da bunlardan biridir. Bütün bunlar bir umuttur ve "umut" mağduriyet değildir. Devletin hiçbir orkestrası eserlerini çalmıyorsa, şu ya da bu bahaneyle iştirğini kesmişse (!) kendi orkestrasını kurarsın. Bu bir cevaptır. Bu çok zordur, çok yıpratıcıdır ama cevaptır. Mağduriyet değildir.

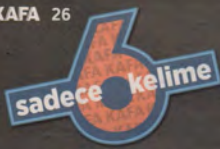
En çok merak ettiğim şey, 40 yıl sonra dostlarla oturup, bu konuları konuştuğumuzda ne düşüneceğiz. Ya da yalnız kalınca, kendimizle hesabımız ne olacak?

Şu anda, bu konularım pek çoğunda, "Keşke yapmasaymışım" dediğim fazla bir şey yok. Varsa da detaylardır. Her tür matematikte bu 10 yıl, benim en verimli, en üretken olduğum dönemimdir. Aslında müziğim, cevabımdır.

Dünyada şu gerçek: Sanatta, bir şeyin tekrarına düşmeyiz. Çok yönlü sanatçılar dönemi başlamıştır. Yenilikçilik önemlidir. Yenilikçi sanatçı dener hep. İnsan, beynini iletirmek için, insan ruhunu çekmek için dener. Kimi zaman kitlelere rahatsızlık veren baba hesaplamalarına girerek, kavgaya patırtıya düşerek ve yaralanarak...

"İnsan" uğruna yaralanmak! Açılan yaralar isyanı doğurur. Mesela bende isyanın adı "müzik"tir. Çünkü sanat, özünde ve felsefesinde "hür olmak" için, insanlara da "hürlik" vermek için yapılır. İsyanı sevmese bile, hür olana almak zorundadır. 20. yüzyıl Türkiye'sinde hemen hemen tüm sanatçılar, yazarlar bu isyanı yaşamış, siyasi zorluk çekmiş, hemen hemen hepsi hapis yatmıştır. Hatta kimisi öldürülmüştür. **Çünkü Türkiye, muhtemelen dünyada kendi sosyal kutuplaşmalarını en sert yaşayan ülkelerdir. Toplumun farklı kesimleri, neredeyse hep tahrik olmuş gibi bir devrimdedir.** Bir şeyin mücadelesi devam etmektedir. Ve yakın gelecekte, bu kolay değecek gibi de görünmemektedir.

Bu mücadelede hepimiz güçlendiren tek bir değer var, o da umut. Umutsuzluk, umutla karşılanabilir. Umutsuzluk ve anlamaktır. Öteden beri umut var.

bir hayatı
6 kelimeyle
anlatabilir misin?

Bu ay Instagram hesabımızdan
6 kelimelik hikâyelerinizi
sizlere sorduk...
İşte gelen bazı cevaplar...

Seni bana getiren
rüzgârın kokusuna
sarıldım.
@canet.78

Yaşamın güzelliğini,
kendimi sevmeye
başlayınca anladım.
@gunecimazali

Masum insanların feryatlarını,
kanalı değiştirerek susturduk.
@engin.karakuss

Bayram sabahı kefen giyen
çocuklar gördüm.
@nursena.sakarya

Yıllardır baktığı gözler
meğer baskacıma aitmiş.
@cubabacc

Büyük umutlarla çıktığı
yolculuktan kederle
dönmüştü.
@sevalilemriyontem

TEK ANAHTARI BULUNAN KAPI,
HIÇ ÇALMADI.
@MATANOLU3

Sadece bir telefon
her şeyi değiştirdi.
@mineccim

Eğilip kulağıma "Seni
seviyorum," dedi kızım.
@kachmazzz

Hayat, annemin gözlerinde
gördüğüm sıcaklık
gülümsemedir.
@deniz_gizem

Biz size geldik, siz çoktan
gitmişsiniz.
@salihcemsoner

Beni aldatmıştı
üstelik ellerimi hiç
bırakmayarak.
@biyelick

Babamın
gözlerindeki en kör
noktaydı varlığım.
@trgy_syd

Gece bağısladı.
Yalnızlık döpiyesini
giydi. Sahnedeysiz!
@ensagirbas

Yaşadığın şehri terk
ettiğinde, bavulunda
götürüyorsun.
@meliksafuran

Hastaneye götürülürken
kirlendiği ambulans için
üzülüyordu.
@mehmetkvk13

Yeni Elemenin
Arantıyer: Etkici
Yarım Ökürülmecek
@ayyabaskin

Kırkıyama kalime parça
arazmakla geçmiş ömür.
@mugraazc

Her çıkamaz golda
sıcaklığımdan sıkıyıcı
kavşım.
@capervintti

Çocukluğumdan
geriye, isli bir fotoğraf
kalmıştı.

KAFA Dergisinde yayımlanan
okuyucu hikâyelerinden ve
sözleşmelerimiz

6 kelimelik hikâyelerden derlenen
"Altı Kelimelik Hikâyem" kitabı
KAFA 26'da çıktı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteey.org>

İbrahim Büyükkak

canım oğluma mektup

Bir gün bu dünyadan göçüp gittiğimde sana sadece güzel bir ahlak bırakmak isterim. (Mal, mülk olayını konuşuruz be çocuğum, romantizmi bozma hemen!)

Canım oğlum,

Sen büyüyüp de bu mektubu okuduğunda, evvela, "Mektup ne baba?" diye soracaksın! Kendisi şu anda bile pek kullanılmayan bir iletişim aracı. Şöyle anlatayım evladım. Mektup, e-mailin zahmetlisidir, duyulaya gönderdiğimiz ve o kişiye bir hafta, on gün hatta daha eski zamanlarda altı ay sonra giden, belki de yolladığın kişiye karşı o duygu ve düşüncelerin bir öneminin kalmadığı hâlde ulaştığı bir iletişim biçimidir... Güzel zarflara konarak, mektup kâğıdının uyu yakılarak biraz romantik şekillere sokulabilmesi dışında pek bir numarası yoktu ama ben severdim orası ayrı.

Ayrıca-maldeki gibi CC'ye yemseyi eklemiyordum. Sadece bu mektup bir aşk mektubu gibi gizli bir mektupsu ve senden önce kardeşinin ya da arkadaşının eline geçerse, o herkese işpiyonlayarak CC'ye eklemeye yatabiliyordu.

Zarflar pek büyük olmadığından yolladığın 'attachment'larda daha makul şeyler olması gerekiyordu: Toka, kurutulmuş çiçek, saç teli ya da meşrebine göre başka bir bölgeden bir tel olabiliyordu.

Şu anda daha dünyada değilsin, muhtemelen bu yazı yayımlandıktan yaklaşıklık bir ay sonra dünyaya geleceğiz. İnşallah sağlıklı, mutlu ve bereketli bir ömrün olur. Son zamanlarda en çok merak ettiğim iki şeyden birincisi; nasıl bir tipin olacağı (anana benze yavrum lütfen, sık dişini), ikincisiyse; ikimizin arasındaki ilişkinin nasıl olacağı...

Benim babımla ilişkimi fena edeceğildi.

Fena değil diyorum çünkü zaman zaman her baba-oğul arasındaki klasik çekimlere ve çekimlere yaşadığımız oldu. Hatta bu yıl onu anladığımız "İlginc Bazı Olaylar" adında bir dizi yaptım. Onu da bir ara izle tamam mı çocuğum, üzme babanı (!)

Dizide olmayan ama babımla olan ilişkiyi çok güzel anlatan bir örnek vereyim sana: 19-20 yaşlarında bir gün, yazlığımızdaki dalgarakın orada arkadaşlarımızla içiyorduk. İçiyorduk dedime bakma; ayan, süt gazoz, kola yavrum (!) Sakin içki falan içeyim deme tamam mı evladım, süt, ayan, gazoz, kola tamam mı çocuğum ha ha ha (!) Belki sen hazır olduğunda-40 yaşında falan- bir yudum deneyebilirsin, ona izin veririm (!)

Çok ayrıncı içmememe rağmen hafif basım dönüyordu. Arkadaşlarımızı o ayrıncı kafayla, arabaya eve bırakmaya karar verdim. Yazlık bir yerdeydi, o saatte yollarda fazla araba olmayacağı için kafam rahatı. Arkadaşlarımızı oturdugu eve bırakmak için döndüğümde, karanlık olan sokakta, muhtemelen ayanın da etkisiyle (!), arabayı park hâlindeki çöp kamyonuna vurdum. Sol ön kapıyı, transformers gibi sırf demirden olan çöp kamyonu alıp götürmüştü. Çöp kamyonundaydı hiçbir şey yoktu, hatta sol ön kapının boyası, demirden tamponu daha da parlattı.

Arkadaşlarımızı bırakıp eve döndüm ama içimi içimi yordu. Bunu babıma söylersem ağzıma çok pis şeyler yazabilir.

Sonunda örnek bir evlat olarak ve olması gereken şeyi yaptım. Arabayı bizim evin sokacağına, sol ön kapısı yol tarafına gelecek şekilde park edip, eve gidip yattım. Sabah da hiçbir şey olmamış gibi babımla birlikte uyanıp yazıklatan merkeze gitmek için aşıya girdim. Ve arabayı görüp büyük büyük oynayarak "Baba gece arabaya vurmuşlar, inanamıyorum!" diye bağırmağa başladım. Babam şaşkıncı. Benden şüpheleniyordu ama çekirimi yaşı, o kadar bir şey de yoktu ki... Kızdım ki... Kızdım ki... davranıyorum diye derin bir düşünceye sokmuşum onu.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Gelen polisleri, hatta sigorta ekserini bile -şüphe çeksem de- bu büyük oyunumla etkileyerek ikna ettim. Fakat babam hâlâ olaya inanmıyordu ve her şey bittikten sonra bir akşam beraber eve dönerken bana çok sakın bir şekilde şöyle bir soru sordu: O arabayı sen vurdun di mi evladım? Ben de örnek bir evlat olarak yine örnek bir cevapla karşılık verdim: Aslaaa! Ben vurur muyum baba! Sana yalan söyler miyim hiç?

Ve yıllar sonra televizyonda bir canlı yayında, babama gerçeği itiraf edebildim. Bu doğru mu, değil elbette! Bazen sağlıklı ilişkilerde de yalana ihtiyacımız var, mecburuz. **O yüzden oğlum, sana, bana karşı hep dürüst ol diyemem, arada yalan söyle ama canını yacakak, seni tehlikeye atacak her şeyden de kaçın e mi güzel evladım!** Çünkü sana bir şey olursa ne yalancı ne gerçeğin hatta ne de hayatın bir anlamı kalır!

Güzel tesadüf, bu ayın üçüncü pazarı Babalar Günü! Sen daha dünyada olmayacaksn ama yine de bu bizim ilk Babalar Günümüz sayılır. Hediye meselesini doğduktan sonra bir Babalar Günü'nde birkaç hediyeyle telafi edebilirsin çocuğum, üzülme.

Canım oğlum, "her baba evladının gözünde kahrı olan olmak ister" diye bir söz vardır. Ben senin gözünde tabii ki değerli olmak isterim ama önce insan olmak isterim; insan olmayı öğretmek, senden de öğrenmek isterim. Çünkü ben, kahrımana değil, sadece insanlığa ihtiyacımız olduğumu düşünlerdim. Bir gün bu dünyadan göçüp gittiğimde sana sadece güzel bir ahlak bırakmak isterim. (Mal, mülk olayını konuşuruz be çocuğum, romantizmi bozma hemen!)

Ben seni çok seveceğim, sen de beni çok sev e mi oğlum! İlişkimize, sevgimizle büyüsün, çoğalsın!

Hatta belki bir gün benim arkamdan ruhu ma bir Can Yücel şiiri okursun, belli mi olur:

*Hayatta ben en çok babımı sevdim.
Karaçallılar gibi yordanbıtm bir çocuk
Çarpi bacaklarıyla - ha düştü, ha düşecek -
Nasıl koşarsa arından bir devin,
O çapkın babamı ben öyle sevdim.*

*Bilmezdi ki oturduğumuz semti,
Geldi mi de gidici - hep, hepp acele işi -
Çoğın en güzel gözli maarif müfettişi
Altıtan bakardım nereye gitti,
Öyle öyle ezberettim gurbeti.*

*Sevinçten uçardım hasta oldum mu,
40'ı geçerse ateş, çoğnlar İstanbul'a,
Bir hallelaştak isterlebet, diğ mi, oğlula!
Tıfyağın boşardım bu aşk oğnun,
Ohh dedim, göğsüne gömdüm burnumu.*

*En son teftişine çıkana değin
Koşturken aradın o uçmaktakidevin,
Daha başka tür aşklar, geniş sevdaları için
Beni de sevmeye, sevmeye, canınevim.
Hayatta ben en çok babamı sevdim.*

KESKE HERKES OKUSA

Farkında olarak veya

olmayarak, bu sıra hepimiz nostalji üstüne çok düşünüyoruz. Pandemiyle elimizden alınanlaradair nostalji yapıyoruz dermaksızın,persembe günleri Instagram kontrolden çıkıyor, #tbt'ler havada uçuyor, herkes özlemini çektiklerini sıralıyor. Ben ise nostalji hakkında düşündükçe

kendimi hayatta en sevdiğim yazarlardan biri olan

Milan Kundera'nın *Bilmemek* kitabında buluyorum.

Nostalji meselesi, edebiyatın başat konularından biri malum. Yazılara epeyce malzeme sunan bu mevzunun ansiklopedisim Marcel Prozat yazdı -bu yazıda onun anmamak olmaz- zira *Kayıp Zamanın İzinde*, rahatlıkla Nostaljinin kutsal kitabı diye adlandırabileceğimiz muazzam bir eser. Avrupa edebiyatının son dönemdeki heyecan verici isimlerinden olan Romen yazar Mircea Cărtărescu'nun yakın zamanda okuduğum *Nostalji* adlı kitabımı da oldukça keyifli bulduğumu belirtmek isterim. "Anların anımsanması" diyor Cărtărescu nostalji için. Ne yalın ne güzel ne gerçek.

Kundera'nın mevzu bahis *Bilmemek*'inin hemen başında nostaljinin etimolojisine dair geniş bir pasaj var, şöyle başlıyor: **Dönüş, Yunancada nostos demek. Algos, keder anlamına geliyor. Yani nostalji doyurulmamış dönüş arzusundan kaynaklanan bir keder.** Doyurulmamış dönüş arzusundan kaynaklanan bir keder. Bu küçük kitap, işte okuduğum andan beri zihnimde mih gibi saplanan bu cümlemin üstüne inşa edilmiş.

1968'de Prag'dayız. Pragmaharının sonu gelmiş, "devrim" bastırılmış,büyük umutların ardan gelen her hüsrana eşlik eden büyük bir karamsarlık hali var, pek çokları ülkeyi terk etmiş. İrenada kaçıp Paris'e gidenlerden. Yıllar sonra ülkesine dönüşüyor Kundera; İren'a'nın bu yolculukta tanıştığı Josef'e ilişkisi üzerinden bilmemek, hatırlamak,yalnızlık, yabancılaşma,yurtsuzluk, sıla,gurbet gibi konuları değmeye başlıyor.

Kundera okuyanlar bilir; kendisi, kitapların; siyaset, erotizm, felsefe, kara mizahive tutkuyu çok maharetle biçimde bir araya getirenec oluşturun. Yazarın kendi sürgün deneyiminden yola çıkarak yazdığı *Bilmemek*, onun kişisel tarihinin izlerini en açık biçimde görebildiğimiz kitabı aynı zamanda.

Yazını sonlandırdırken köşemin adında tek seferlik küçük bir revizyon yapıyoruz: bu kitabı keske herkes şimdiki okusa. Tüm dünya olarak sansuz bir şimdiki zamana sıkışıp kaldığımızı hissettığımız bu acayip zamanlarda, Kundera'nın sözcüklerinin bizi biraz olsun iyileştirebileceğini düşünüyorum. Kendisinin bu nefis sorusuyla da yazıyor sonlandırıyoruz: "Şimdiki zamanın bizi hangi geleceğe götürdüğünü bilmezsek, şimdiki zamanın iyi ya da kötü olduğunu, onu benimsememizi zorlamadığını düşünemeyiz. Şimdiki hak edip etmediğini nasıl söyleyebiliriz?"

Mehmet Ali & Akşamsefası

Can Yayınları, 2001

ZORUNDA MIYIM?

Jose Saramago'nun 1995 tarihli *Körük* kitabı, bir körlük salgını anlatılmasından mütevellit olsa gerek, Türkiye'de 2020 yılının en çok satan kitapları arasında yer aldı. Beni birazcık tanıyanlar bu kitabı sayfanın bu kısmında görünce akıl sağlığını yitirdiğini düşünecekler muhtemelen, o yüzden herkesin gönlüne su serpecek su açılmayı ve baştan yapmak isterim, "Zorunda Miyim?" sorusunun cevabı bu defa evet. Zorundayız. Bence bu büyük kitabı sevmek zorundayız!

Yazdığı her şeyi (Türkçeye çevrilen blog yazılarında da) okuduğum yazarlardan biri Saramago. Onun, içinde yaşadığımız dünyayı anlama, analiz etme, aktarma ve o dünyayla alay etme konusunda herkesten ayrırsın müthiş bir yeteneğivar.

En meşhur kitabı *Körük*, bir kişi hariç herkesin anpaşsız görme yetisini kaybettiği bir kente geçen distopik bir anlatı. Saramago, kitabı metaforu üzerinden çok sıkı bir toplum eleştirisi yapıyor. İmza attığı vahşeti görecekimse yokken, insanın şiddetle ilişkisinin nasıl biçim değiştirebileceğini son derece sert, zorlayıcı ve acımasız biçimde ortaya koyuyor. Eserlerinde her zaman cıvırdığızindirdiği konular olan liberal demokrasi, kapitalizm ve bürokrasi eleştirilerinin en çıplak biçimde görüldüğü romanı bu.

Bu kitapta hiçbir karakterin ismi yok. Çünkü isimlerimizin önemi yok. Görmekten kaçınan bir toplumla gerçekten görmeyen bir toplum arasındaaslında çok bir fark da yok. Elimizden en temel yetimiz alındığı anda artık hiçbirimiz insan değiliz, isimsiziz, vahşiyiz, barbarız. Kafamızı çeviririz, görmeyiz, duymayız, olan bitenin, adaletsizliğin, eşitsizliğin, şiddetin sorumluluğunu üstlenmeyiz. **Bizler, kendimizi üstün ırk olarak tanımlarız ve fakat bu üstünlüğe yakışacak erdemi taşımak için asla çabalamayız.**

Körük, işte bunların romanı. Bu kitabı pandemi öncesinde okuyupabartılı bulan olduysa da (ki yazar aslında epeyce iken edici anlatıyor) şimdiki dönüp tekrarkorakduğunda bambaşka bir şeyler keşfedecekler eminim ki.

Saramago bir kâhin değildi. Yalnızca insanlığın bu noktaya varması için bir küçük kaynamın yetebileceğini gördü ve uyarıya çalıştı. *Körük* popüler bir kitap mı? Evet, çok. Peki *Körük* lü bir kitap mı? Ah, hem de nasil.

Bizler, kendimizi üstün ırk olarak tanımlarız ve fakat bu üstünlüğe yakışacak erdemi taşımak için asla çabalamayız.

Jose Saramago, *Körük*
Can Yayınları, 1999

ASLA BIRAKMA, ASLA VAZGEÇME

Yıllar hızla akıyor, hayatlarını değiştirecek 2010 yılı yaklaşıyordu. Bilimsel araştırmalarını yakından izleyen Massachusetts'de Moderna adlı şirket kuruluyordu. Bu teknolojinin ilaç üretiminde önemli bir yeri olacağına inanan bir şirket...

Mikroskobun derin dünyasından gözlerini ovuşturarak başını kaldırdığında havanın karardığını fark etti. Saatler anlamadığını düşünüyordu. Yine. Tipki diğer günlerdeki gibi. Üstünde oturduğu tuhaf, rahatsız sandalyede, tutulan vücudunu gevşeme hareketleriyle rahatlatmaya çalışırken, Şzged Üniversitesi'nin boğuk laboratuvar atmosferinde yine bir günün daha sonunu getirmenin tekdüzelğini yaşıyordu.

"Tek yapmam gereken daha iyi deneyler tasarlamak, daha iyi deneyler..." diye her zaman beyininde yinedeği cümlelerle kalkıp hazırlandı Katalin. Kreşteki bebeğini almaya yine geçiktiğini, yine biten bir günün ardından yeni geçtikleri küçük dairede bitmeyen yapılacaklar listesini hızla aklından geçirdi. Telaşa çıkıp küçük arabasına doğru giderken yıllardır devam eden, sonu gelmeyen araştırma ve hayat koşturmaları arasında sıkıştığı günlerden rutin daha blitiriyordu. Ertesi sabah yine aynı rutini başlıyacaktı. Proteinlerin, hücrenin ürettiği sinyallerin, DNA'nın, hücre sentezlerinin dünyasında ısrarla vazgeçmeden o hücre sentezinde mesajı taşıyan moleküle müdahale kurmanın yine deneylerle, yine ısrarla altını çizerekti.

Hayatının en büyük ecesi olmuştu bilim. Virüsler vücudagirdiğinde hücre çeperinden kendisini güçlendirecek, çoğaltacak proteinleri ürettiyordu. **Genç Katalin burada, müdahaleyle aşının tarihini değiştirecek o ısrarını, o bilimsel arayışını yıllardır her gün bıkımdan, her seferinde yeni deneylerle kanıtlanmaya çalışıyordu.** Virüsün önce hücreye girip bir proteini tanımlamak ve onu üreten vücudun bu proteine virüsü bir daha geldiğinde inanılmaz güçlü bir bağışıklıkla karşılamasını amaçlıyordu, klasik aşıları tamamen değiştirecek yeni bir yaklaşımın temellerini oluştuyordu. mRNA/mesajı remonistik aşılarla dolu günler, yıllar birbirini kovalıyor, yaz kış demeden kibitli kaynaklara karşın bıkımdan, vazgeçmeden bilim tarihinin en ısrarcı isimlerinden biri olduğunı fark etmeden çalışmalarını sürdürüyordu.

Katalin, aşılarladevrim yaratacağına yönelik inancını hiç yitirmedigi günlerden birinde sabah işe geldiğinde, Philadelphia Temple Üniversitesi'nin masasının üstündeki o büyükanın zarfın hayatını değiştirecek girişimin işaretini olduğunu biliyordu. Çalışmaları ilgi çekmiş genç bilim insanını, ABD ailesiyle birlikte konuk etmek istiyordu.

Her şey hızla değişti. Satılabilircek her şey, yıllar boyunca büyük emek sarf ederek eksikliklerini giderdiği küçük evlerinde paraya dönüştürcek her şey ve otomobil yavaş yavaş satıldı. İki gün sonra başlayacak ABD yolculuğu önceki masanın üstünde 1200 dolar vardı. Macaristan'ın o günü kollarında taşıdığı çakırmannı disk yolu ise kızının kucağından düşürmediği oyuncak ayını içeresine, yeni Amerika hayatının tüm birikimini saklamaktı. Kimisi için heyecanların kimisi için umutların kimisi için yeni yaşamların başkentleri Amerika; Katalin, eşi ve kızı için daha çok bilim, daha çok araştırma olmuştu. Daha büyük laboratuvarlar, daha çok çalışma. Ama bu kez de önünde fon, bilimsel yaprak bulma serüveni vardı. mRNA radikal ve riskli bulunuyordu, o yüzden de onunla ilgili hiçbir şey bilmiyemeyen mektuplaşmalar, bir yandan ekip ve kaynak

yetersizliği, yedi sekiz yıl boyunca süren ABD macerasının başlangıcındaki başarısızlıkları. Ama yine vazgeçmiyor, yine hayallerini, bilimsel ısrarını asla kaybetmiyordu Katalin. Macaristan'da araştırma aşkı, bilim aşkı ve başarısızlıklarla geçen o yılın ardından Amerika'daki ilk on yolda da büyük bir başan elde edememişti Katalin Kariko.

1995'e geldiğinde Pennsylvania Üniversitesinden profesör unvanını almak üzereyken kanser tedavisi de görmek zorunda kaldı. Üstüne çalıştığı hücrelerin, genetiğin tatsız bir oyunuydu. Eşinin vize sorunu nedeniyle

Macaristan'da dönmeye işler daha da zorlaştı. Yıllar geçmiş, yeşil kart bile alamamış ama bilimsel araştırmalarda bir adım geri durmamıştı. Bu kadar olumsuzluğa karşın fotokopi makinesinin başında tanıştığı ve mRNA'nın sentezlenmesi konusunda birlikte çalışmaya başladığı Drew Weissman'ın hayatına girmesi ise son yıllardaki tek şansydı. Birlikte daha çok çalıştı. Bugün hayattaki değiştirecek olan yeni nesil BioNTech'le somutlanan mRNA aşısının adımlarını attılar. Ciddiye alınmayan bir ütopyanın hayatla dönüşmesi için çalıştılar, çalıştılar, çalıştılar...

Yıllar hızla akıyor, hayatlarını değiştirecek 2010 yılı yaklaşıyordu. Bilimsel araştırmalarını yakından izleyen Massachusetts'de Moderna adlı şirket kuruluyordu. Bu teknolojinin ilaç üretiminde önemli bir yeri olacağına inanan bir şirket... Bu teknolojiyi Almanya'da da dikkatle izleyen Ren kıyısındaki Mainz kentinde yaşayan Uğur Şahin ve Özlem Türeci isimli iki başarılı bilim insanı daha vardı. Karı-koca özellikle bağışıklık sistemine kanser hücrelerini ortadan kaldırmayı öğretecek özelleştirilmiş aşıların geliştirilmesi ilgilieniyorlardı. 2008 yılında BioNTech'i kurmuşlardı. İki firma birden Katalin Kariko'dan geliştirdiği teknolojinin lisansını satın aldı. Yıllar geçiyordu... 2013 yılında Kariko'ya hem Moderna hem BioNTech iş teklifleriyle geldiler. Artık Uğur Şahin CEO, Özlem Türeci CMO, Katalin Kariko da Aşılardan Sorumlu Kıdemli Başkan Yardımcıydı.

2015'te Kariko, mRNA'yı özel lipitle kaplayarak vücuda enjekte edildiğinde hasara uğramadan, hedeflenen hücreye daha kolay ulaşabilecek bir teknolojiyi geliştirmişti. 1970'lerde Macaristan'da zorluklarla başlayan-yolculuk, bilimsel ısrar ve asla vazgeçmemeye bir zafere dönüşmüştü. Bütün aşılar için büyük bir yenilik devreye giriyordu.

İşte 2020 yılının Mart ayında ülkemizde de resmen ortaya çıkan, tüm dünyayı kasıp kavuran COVID-19 virüsüne karşı geliştirilen, yeni nesil aşının mucidi gururumuz iki Türk bilim insanının da başarısını teminli oluşturan bilimsel çalışma ısrarıyla, asla vazgeçmemeye başaran Katalin Kariko'nun öyküsü...

Gelecekte, salgın dışı dönemlerde de pek çok başka rahatsızlık için kullanılacak mRNA'nın umut verici yeni bir yaklaşım olarak hayatımıza girişinin yıllara yayılan anlatısı...

İşte asla vazgeçme 50 milyona yakın insanın ölümünün önlenmesi için geliştirilen bu teknoloji, bilim kadınının pek de bilinmeyen hayatı...

Katalin Kariko kendi laboratuvarında çalışırken

Kaynak: www.ensetech.com, 1988

1970'lerde Macaristan'da zorluklarla başlayan yolculuk, bilimsel ısrar ve asla vazgeçmemeye bir zafere dönüşmüştü.

Nihat Sırdar

baba koltuğu

Annesiz anneler günü kadar kötü geçiyor babasız babalar günü.

Kimi zaman "babam hayattayken yeteri kadar coşkulu kutlayamadım" diye hayıflanarak kimi zaman babasını hayatta olduğu halde aramayan, sormayan insanları uzaktan kızıllıkla izleyerek: Hep bir çaba, hep bir didine içinde geçmiş babamın hayatı, Abisi ve kız kardeşleri bir bir evlenip ayrıldıkları sonra doğduğu evde annesine bakmak için kalmış, uzun yıllar evlenememiş. Ticarete kafası basmadığı için değil ama insanlara fazla güvendiği için defalarca dolandırılmış, batmış. En sonunda bir zamanlar Zeytinburnu'nda bulunan den fabrikalarında işçi olarak çalışmış yıllarca ve oradan emekli olmuş.

Emekli olup işsiz kaldığı ve sadece emekli maaşıyla geçinemeyeceğini anladığı yıllar benim ilkököl yıllarımdı. Evde bir sıkıntı olduğunu sezdiğim ama terslenirim diye soramadığım, çocuk aklımla annemle babamın kendi aralarında konuştuğu "birlerinden bir alalım" sözlerinden anlam çıkarmaya çalıştığım zamanlar işte. Tam o zamanlarda başladım babamla birlikte pazarcılığın temellerini atmaya. Önce Topkapı Surları'nın dibinde kurulan bitpazarında kıyık bittir, ardından semt pazarlarında terlik tezgâhı, Terlik almaya gelenlerin ayakları numarasını yüzde 99 doğru bilmeye kadar ustalaştığım, sayısız insan karakteriyle tanıştığım semt pazarları. Tezgâhını kurması ayrı derd, toplaması ayrı derd bir işti pazarcılık. Kışın soğuk yağmur, yazın kavurucu sıcak bitirir adamı. Bir de bizim gibi yıllarca el

arabasıyla terlikleri taşımak zorunda kalmak, aşağı yukarı 150-200 kilo mal yüklü üç tekerlekli bir el arabasını Samahya yokusundan yukarı çıkarmak öyle kolay iş değildi. Bunları yaptı benim babam yıllarca.

Sırf biz okuyalım, büyüyelim diye.

Aradan yıllar geçip radyocu olunca, elim de biraz para tutmaya başlayınca "Artık çalışma baba," dedim. Yorulmasın istedim. Kabul etmedi elbette. Çalışmadan duramayanlardandı. Sonra gözleri bozulup müşterinin verdiği paraları da göremez hâle gelince istemeye istemeye bıraktığı pazarı. Daha pazarı bırakmadığı günlerde, bir Babalar Günü öncesinde, "ne hediye alsam acaba" diye düşünürken, aklıma babamın evde en keyif aldığı zamanların ne olduğu geldi. "Pazardan dönüp yemekten

sonra divanda kendi köşesine oturduğu an" diye düşündüm. Günün yükünü omzundan atmış, emeğini namusuyla kazanmış, ailesinin yanında olduğu, sohbet ettiği, yemeği fazla kaçıncıya hâfiften şekerleme yaptığı zamanlar.

O zaman bir şimşek çaktı kafamda.

"Baba koltuğu almalyım" dedim içimden.

Anneme de haber vermeden gittim bir mağazaya, şöyle en rahatından ve genişinden, yanındaki kolu itirdiğin zaman ayaklarını uzatabileceği bir bölüm de çıkarılardan aldım. Cumartesi günü o pazardayken koltuk geldi. Evin başköşesine yerleştirdim. Beraber pazardan döndükten sonra eve girip koltuğu görünce bir durdu.

"Bu ne Kymet?" diye anneme sordu.

"Babalar günün kutlu olsun. Bundan sonra makamın burası" deyip sandım.

Gözünden iki damla yaş süzülür babamın. Koltuğa oturup yerleşmesi, ayaklarını uzatsın diye yandaki kolu çekişim, kahkahalar eşliğindeki muhabbetler dün gibi aklımda. Koltuğun üst bölümü de epey geniş olduğundan kadimiz Maşuk kendine yeni bir dinlenme yeri de bulmuştu. Babamın pazardan gelisini camda bekler, bir iki sürtünmeden sonra babam koltuğa geçince yerini alır, birlikte uyurlardı.

Annem gittikten sonra bizimle birlikte yaşamasını istedim. "Koltuğunu da alalım baba," dedim, istedim.

Koltuk eski evde kaldı.

Babam, annemden bir buçuk yıl sonra gitti.

Babasını aramayan, sormayan, hürmet etmeyenleri görüyorum etrafımda zaman zaman.

Baba koltuğu aklıma geldi.

Sonra babasızlığın ne kadar zor olduğunu.

Aslı Alpar

YAZ MİYVELERİ
YALNIZ GELMEMİŞ...
YAZ ZAMLARI DA
ONLARA EŞLİK
ETMİŞ...

PANDEMİ BAŞKASIYA
SARILMAMA ENGEL,
KENDİME SARILMAMA
DEĞİL...

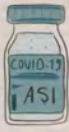

SANASLA, YOKSULLUKLA,
İRGİLİKLE,
LANSİYETLİLİKLE,
TACİZLE,
İNSAN
TACİLLERİYLE
MÜCADELE
DEMET
YAVRUM.

MÜTECI
NE DEMEK
ANNİ?

PARDON
A CABA
ASI
50 YILA
GELİR
MI?

Mahir Ünsal Eriş

ad bahsi

Adımızı başkasının koyması tuhaftır. Evet, sonuçta bu ad onların bizi çağırmasına yarıyor ama yine de ruhumuzu işaret etmekten uzak.

Adlar varlığımızın alanını belirler ve onu sınırlandırır. Bir kişinin adı, o kişinin kapladığı alanı işaret eder. Bunlar öyle rastgele kelimeler değildir. Çünkü bir ad, aslında bize görsel bir veri sunmadığı hâlde bir şekilde adı olduğu o şeyin/kişinin görüntüsü, biçimi, yapısı, değerlerinden ayrı edici özellikleri gibi birçok farklı özelliği de akla getirmek görevini üstlenir. Bununla birlikte bir şeyi adlandırarak onun ayrı ayrı özelliklerini değil bütünlüğünü işaret etmek isteriz. Bir ağaç, budandığında kayın ağacı olmaktan çıkmaz. Adı Osman olan biri, saç kesiliğinde, kolu koptuğunda başkasınadönüşmez. Çünkü bir şeyin ad onun tüm özelliklerini bir çerçeve içine alır ve çerçeveyi boşa çıkaracak güce bir değişiklik olmadıkça onu tanımlamayı sürdürür. Kesilen bir kayın hâlâ kayındır ama ona bu noktada ağaç diyemeyiz. O artık kütükten, tomruktur, kerestedir. İlk cümleyedönecek olursam adlar, varlığımızın kâinatıta işgal ettiği alanın tümünü kaplamaya yarar.

Özel isimler ve cins isimler vardır. Özel isimler kâinatıta biricik olan şeylerin adıdır. "Osman uzundur" dediğimizde, Osman olmanın temel şartının uzun olmak olduğunu değil, burada bahsedilen Osman'ın uzun olduğunu anlarız. Çünkü cümle içinde geçen Osman'ın özel bir ad olduğu bilgisi bize bahsettiğimiz kişinin belli bir Osman olduğunu hatırlatır. Oysa cins isimler belli bir cinsteki tüm varlıkların ortakıdır. "Yol uzundur" cümlesi bize adı sanı belli bir yolu işaretlemeyiz. Yolları dair –ya da en azından kimin yollarıdır– genel bir bilgidir. Çünkü "yol" bir cins isimdir. Cins isimlerin sınırı dildir. Yani, söylediyeyim, herhangi bir cins isim yalnızca yer aldığı dile aittir. O resmi gösterilen herkes, bunun kendi dilinde karşılığını bilir ama düşünülen yol aynı yoldur. Oysaki bir kâğıda "yol" yazıp farklı diller konuşan insanların önüne koyarsak, görseldeki yolun dönüşümüne bu dillerde yol sözcüğünün nasıl karşılandığına bağlıdır. Belki aynı şeye "yol" diyen Azerbaycanlı, "col" diyen Kazak ve Kırgız veya "yul" diyen Tatar neden bahsedildiğini anlayabilir. Ama yola "road" diyen bir Yeni Zelandalı için bu sözcüğün bir şey ifade etmesi imkânsızdır. Ancak özel isimler dil bariyerini aşma kabiliyetine sahiptir. Yani adınız Osman'sa, bunu duyan bir İtalyan size, "Oh amico mio, allora ti chiami Ottomano!" demez. Çünkü Osman, Osman'dır. Başka dilleri konuşan kişilerin de bu bilgiyi aynen böylece kabul etmesi beklenir. **Belki yakın kültürler arasında isim değişimleri yaşanıyor. Yani Yunancada "Yuhanna" olan ad, Avrupa'da Johann, John, Jean, Giovanni ya da Juan olabilir.** Ama bu, ad Yuhanna olan bir Yunanlı'nın Avusturya'ya gidince Johann olarak anılacağı anlamına gelmez.

Varlıklara ad olarak verdiğimiz kelimeler arasında onların adı değil bizim onları nasıl çağıracağımızın kodlarıdır. Eğer ağacın adı gerçekten de ağaç olsaydı tüm dünya onu öyle bilirdi. Oysa hemen her dilde başka bir kelimeyle anılıyor. Tekvin Kitabı'nda (2:19), "Rab Tanrı yerdeki hayvanların, gökteki kuşların tümünü topraktan yaratmıştı. Onlara ne ad vereceğini görmek için hepsini Adem'e getirdi. Adem her birine ne ad verdisye, o canlı o adla anıldı" denir. Yani kutsal metinler de varlıkların gerçek isimlerinin ne olduğunu bilmediğimizi, bu adların insan uydurması olduğunu kabul eder. Bu da varlıkların gerçek adları hakkında hiçbir fikrimizin olmadığını gösterir. Üç bir örnek sayabiliriz ama belki de kediler kendilerine başka bir şey diyorlardır. Bir ağaç başka bir ağaca baktığında onu andığı bir ad vardır ve bu belki de insan diline çevrilemeyecek bir koddur. Bizim su adını verdiğimiz muhteşem varlık kendini başka bir adla biliyordur. Neticede insanın suya verdiği isimler insanın insana kâinatıta ki kıymeti ve yerini hatırlatan bir şey daha. Kendini evrenin

merkezindezanneden insan, bir yaprağın adını bilmekten dahi acızdır.

Eski Yunan da dâhil olmak üzere birçok kadim uygarlıkta çocuklar belli bir yaşa kadar geçiştirme adlarıyla anılırlardı. Falancanın oğlu, filancanın büyük kızı, sunun kardeşi, bunun abisi falan gibi. Ancak erişkinliğe ulaştığında ki Eski Yunan'da çocukları adlarını alsınlar diye bir yarış ya da maceraya gönderilirlerdi, ona karakterini ya da becerisini yansıtan bir isim verilirler. Günümüzde artık adlandırılmak için bir başarıya imza atmamız, kendimizi bir alanda ispat etmemiz icap etmiyor. Doğar doğmaz ailemizin bize uygun gördüğü adı alıyor ve hayatımızı bununla sürdürüyoruz. Yani adımızın Yiğit olması için önce dağda eşkiyayla çarpışmanız gerekmiyor. Oysa adımız başkasının koyması tuhaftır. Evet, sonuçta bu ad onların bizi çağırmasına yarıyor ama yine de ruhumuzu işaret etmekten uzak. Çünkü insan neredeyse üç yaşına kadar değil ruh, karakter, beceri sergilemek, bir sakı bitkisinin az daha iyi durumdadır. Bir bebeğe bakarak ona isim yakıştırmak bu nedenle biraz iddialıdır. Belki de yalnızcaanne-baba yüreğinden taşan iyi niyet demeli. Fakat hâlen adlarını belli bir yaşta sonra değiştiren, unvanlarını ad edinene toplumlara mevcut. En bilinen örneği Araplar. Araplarla çocuk sahibi olduktan sonra çocuğun adıyla anılmak bir gelenektir ve hâlâ etkisini sürdürür. "Ebu, ümmü" öntakılı bunı ifade eder. Adı Ahmet olan bir adam Naim adını verdiği oğlunun doğumundan sonra Ebu Naim olarak anılmayı seçebilir. Kadınlar için de böyledir. Meşhur Mısırlı şarkıcı Ümmü Gülsüm mesela (Oum Kalthoum diye de yazılır), "Gülsüm'ün annesi" demektir.

"İsimli müsemma" diye bir tabir vardır. Müsemma yine isim kökünden türemiş bir sözcük olup "adlanmış" anlamına gelir. Yani "adıyla adlanmış". İsimli karakteri örtüşen kişiler için söylenir. Çok neşeli bir kadının adının Neşe olması, yumuşak başlı birinin adının Mülâyim olması, becerikli birinin Mahir adına sahip olması falan gibi. Buradan yola çıkıp azıcık kendimi övmek isterdim ama hile yapmış olurum. Çünkü bu adı taşıyan kişi benim değil, Mahir Ünsal'dır. Ve isimlerimizi başkalarının vermesi fikrine bu nedenle isinamam.

**Kendini evrenin
merkezinde
zanneden insan,
bir yaprağın adını
bilmekten dahi
acızdır.**

Pelin Özkan

fransız teğmenin kadını

Roman, 1981'de sinemaya uyarlanır. Başrollerde Meryl Streep ve Jeremy Irons vardır ve tıpkı kitaptaki gibi kurmaca ve gerçek hayat iç içe geçer filmde de. Bir yandan öyküyü izleriz, diğer yandan başrol oyuncularının özel hayatlarını.

"Neden yaptınız kendinize bunu?" dedi Charles Smithson

"Toplumdun dışlanmak ve bir daha asla aynı kişi olmamak için," dedim.

"Ama anlayamıyorum," dedi.

Beni ayakta tutan, utancımı ve diğer kadınları gibi olmadığımı bilmektir. Artık kimsenin anlamadığı bir özgürlüğe sahibim. **Hiçbir hakaret, hiçbir suçlama beni incitemez. Bir insan bile değildim, bir hiçtim.** Sadece Fransız teğmenin yosmasıydım. Şimdi özgür bir kadımdır.

Asla mutlu olamayacağımı buyuran bir ferman vardı sanki. Yanlış çağa doğmuş, boğucu bir kasabaya mahkûm olmuş, üstelik acımasız bir insan Bayan Poultney'in sekreteriyim ve onun evinde yaşıyordum.

Hayatımdaki tek heyecan kasabanın bir nihtimindaki mendirekte durup denize bakmaktır. Charles'ın da ilk kez orada görmüştüm.

Londra'nın zengin tüccarlarından birinin kızı Ernestina'nın nişanlısıydı. Ernestina'nın teznesini ziyarette gelmişlerdi.

İkinci karşılaşmamızda, yaşadığım ortamları ilgili sıkıntılar duyduğumu, niçin buradan gitmediğimi sordu. "Anladığım kadarıyla çok yeteneklisiniz, size Londra'da iş bulmaktan mutluluk duyuyum," dedi. Ona kasabadan ayrılmayacağımı, bağlarını olduğunu söyledim. Hâlâ "Fransız teğmeni mi bekliyorsunuz?" diye sordu. "Hayır," dedim. "O asla beni gelsemeyecek."

Sonra hikâyemi dinlemek istedi. Anlatırm ama tamamını değil. Çünkü aynı çağı paylaşmış asil insanların pek çoğundan daha açık görüşlü olsa da erkek hayatının tüm zenginliğini yaşayan biriydi. Nişanlısının ona şaka yolu karışık çıkmasının dışında bir erkekğin fikirlerine karşı gelmesime bile alışkın değiken topluma kafa tutan bir kadını anlaması hiç kolay olmayacaktı.

"Nasıl tanıştınız?" diye sordu Charles.

Bir gemi kazasından sonra ağır yaralı getirilmişti mürebbiye olarak çalıştığım eve. Çok acı çekiyordu ama hiç bağırıyordu, hasta

inlemiyordu bile. Cesaretine hayran kalmıştım. Ona bakmamı istediler.

Baktım, iyileşmesine yardım ettim. Çok yakışıklıydı. İyileşme sürecinde bana gösterdiği ilgiyi daha önce kimseden görmemişim.

Anlattıklarımı huzursuz bir sessizlikle dinliyordum. Hikâyem çok ilgisini çekmiş olsa da belli ki konuşurken görüme ihtimalinden korkuyordu. Nişanlıyı ve benim gibi adı çıkmış biriyle görüşmesi hiç hoş karşılanmazdı ne de olsa.

"Sonra ne oldu?"

Fransız teğmeni iyileşir iyileşmez yakın bir kasabaya gitti. Bir hafta orada kalacak sonra da ülkesine dönecekti. Ken dşile Fransa'ya gitmemi teklif etmişti. Kabul etmedim, yapamazdım. Ancak o gittikten sonra yalnızlığın öylederineleşt ki dayanamadım birkaç gün sonra kaldığı hane gittim. **Gitmeme çok seviniştik. Tam bir aşık gibi davranıyordum. Sürekli gülümsüyör, aşırı ilgi gösteriyordu. Ama samimi olmadığını hemen anladım.** Onun için ben sadece bir eğlenceydim. Yine de orada kaldım. Kalmaya karar verdiğim andan itibaren benim masumiyetimi de sahteydi.

"Bu şekilde yaşamak çok zor değil mi?" diye sordu hüznümlü bir sesle.

"Evet!" dedim. "Ahlaksız kadın olmak, utança birlikte çok ağır ama bana dayatılan rolleri kabuletmek kadar değil."

"Ahlaksız kadın olmak, utança birlikte çok ağır ama bana dayatılan rolleri kabul etmek kadar değil."

POSTMODERNİZMİN BAŞASE: JOHN FOWLES

Postmodern edebiyatın başyapıtlarından biri sayılır *Fransız Teğmenin Kadını*. Murat Gülsöy 602. Bece Kendini Fark Eden Hikâyelerde "Postmodernist romanın özellikleri adeta bu romana tekdüze olarak belirlemiş gibidir" der.

Fowles, tarihin en baskıcı, en karanlık, fırsat düşkünlüğü ve ikizlülüğün bir kanser gibi yayıldığı dönemi olan Victoria çağıının ahlak anlayışını alabildiğine sorgular. Romanın kahramanı Sarah'nın duyguları dönemin atmosferinin izi gibidir. "Yıyı yürekli dindar insanlarla doyuydu çevrem. Oysa bana en amansız dindarlardan daha acımasız görünüyordular."

Fowles romanında Sarah, Charles ve Ernestina arasındaki ilişkileri odaklanarak, toplumun, ahlak anlayışındaki ikizlülüğü gözler önüne serer. Ancak bununla da yetinmez. Sinifsal güçlükler bir başka meseledir. Adaletin adaletsizliğini, adaletin zenginlere nasıl daha iyi işlediğini ya da ahlak anlayışının sadece kadınlara dayatıldığını görürüz. Tıpkı George Orwell'in *Hayvan Çiftliği*'ndeki gibi, "Tüm hayvanlar eşittir, ama bazıları daha eşittir."

Edebiyat aklımları, Tanrı anlatıcı gibi kavramlar da Fowles'in eleştiri oklarının hedefindedir. *Fransız Teğmenin Kadını*'nda yazar okuru bir deneyime, oyuna davet eder. Baştan sonra hep tekdüze değil, her an bir sürpriz bekliyor. Her an kadının aklına kapılmış giderken bir anıya kadar kendisiyle dalga geçer. Kahramanlarıyla, zaman zaman da kendisiyle dalga geçer.

Fowles hikâyesinin finalini okurun paşa kayfetine bırakmakla kalmaz, sayısız son hayal edebileceğine dair onu cesaretlendirir, okuru kendisine ortak yapar. Sanki birlikte yazıyorsunuz hissi yaşarız kitap boyunca.

Marx, Darwin, varoluşçuluk akımı romana eşlik eder. Örneğin hikâyesinin en acı noktasında, birden romanın anlatıcısı karışmaya çıkar ve karakterleri neden böyle davrandığını bize Darwin'in teorileriyle anlamaya çalışır.

Roman, 1981'de sinemaya uyarlanır. Başrollerde Meryl Streep ve Jeremy Irons vardır ve tıpkı kitaptaki gibi kurmaca ve gerçek hayat iç içe geçer filmde de. Bir yandan öyküyü izleriz diğer yandan başrol oyuncularının özel hayatlarını. **Ancak kitap, okurlarında o kadar etki bırakır ki film daha gölgede kalmaya mahkûmdur.**

Hikâyesin kahramanlarından Sarah "boğur kadın"ı temsil eder. Cesareti, de güveni ve yeteneğine hayran kalar Charles, "Siz mükemmel bir insansınız Bayan Woodruff," der. Hiç alışkın olmadığı bir yanıt gelir, "Evet, mükemmel bir insanım." Charles'ın nişanlısı Tina ise düzeni temsil eden masum bir genç kızdır. Charles'la mutlu mesut bir geleceğe yürümektedir. Ancak Charles, Sarah'ın hikâyesinin içine aktığı kafası karışır, gölgelerle baş etmeye çalışır. O gölgeleri çözmek ise okura kalmıştır.

Fransız Teğmenin Kadını Sarah'nın 19. yüzyıldan bize yazdığı bir mektup gibidir. "Siz beni Fransız Teğmenin Kadını olarak biliyorsunuz. Madam, 1980'den önce de, şimdi de, her zaman da, her zaman da Tolstoy'un şaheserinde Anna Karenina olarak okunmuş karşınıza..."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://raftey.org>

matematik ve oyuncak kenti...

Kentin içinden geçen Limmat Nehri üzerine kurulu 100 yıllık hamamı selamladıktan sonra Zürih Gölü'nde alıyorum soluğu. Eriyen kar sularında yüzen kuğuları seyrederken, dağlardan gelen esintisiyle çocukluğumun Trabzon'unda buluyorum kendimi.

Bir yılı aşkın bir süredir seyahat yapmadığım şu dönemde sevdiğim bir kenti anlatmak hiç kolay değil... Çünkü geceleri yürürken, sokak lambaları altında uzayıp giden gölgeyi seyretmeyi öledim gibi o kadar çok kent var ki!

Zürih'te olmayı hayal ediyorum örneğin... Ama uçağa değil, trenle geliyorum; yazı karşılamak için kardan adamın her yıl, nisan ayının üçüncü pazartesi günü yığıldığı bu kente. Hemen dışarı çıkıyorum, tarihî bir binasından. Seviyorum çünkü garları, bir köşesindeki kafede oturup gelen geçeni seyrederek yorgunluk kahvesi içmeyi. Şafak Pavay'in "13 Numaralı Peron"daya geldiği o kaza geliyor gözümün önüne... Önce üzülüyör, omuzlarımız düşüyor ama sonra o kadının insanlık adına başardığı onca güzelliği anımsayınca doğruluyorum.

Bahnhofstrasse'den göle doğru yürürken, sağımda kalan küçük yeşil alandaki Pestalozzi heykelini selamlıyorum. Ünlü pedagoğ, heykelinde de bir çocuğun elini tutmaktadır... Ve çocuk çıplak ayaklıdır! Çünkü, o da Johanna Spyri'nin ölümsüz eseri *Heidi*'yle seslerini duyurmaya çalıştığı kök çocuklardan biridir. Tam burada, Köy Enstitüler'i ne okumak için gönderilen çocuklar geliyor gözümün önüne. Çünkü, o çocukların pek çoğu yalın ayak yürümüşür enstitülerde ve ayakkabıyla ilk kez orada tanışmıştır. Edebiyatımızın usta kalemi Osman Şahin o çocuklardan biridir. Alp Dağları'nın arasındaki Zürih'ten bir selam gönderiyorum, Toroslar'ın yürük çocuğu Osman Şahin'e...

Dünyanın en eski oyuncak mağazalarından biri olan "Franz Carl Weber", mavimsiyah renkli tramvayların geçtiği, yürüdüğüm bu caddedeki dört katlı binasının garın önüne taşınmış olsa da yolumun üstündeki "Fortunagasse 15" adresinde bulunan "Haus Fortuna"daki Oyuncak Müzesini ziyaret ediyorum. Bu müzede sergilenen dönme dolap oyuncakların, kendi türünün en güzel örneklerinden olduğu için ayrılmıyorum önünden.

Oyuncak Müzesinin hayal dünyasından çıkıp, bir çizek durbününün (kaleydoskop) içine girmek için Fraumünster Kilisesi'nde alıyorum soluğu. Tapınığın koro yerindeki beş büyük pencerenin renkli camlarını seyre dalıyorum. Gözümü ayırmadığım vitraylar, resimlerini çok sevdiğim Çagall'a aitir.

Karnımı doymurak için yoluma çikim temiz bir yerden yiyecek bir şeyler alıyorum. Bir dergi için röportaj yapan muhabirin sorusu geliyor aklıma, "Gittiniz kentlerde yemek yediniz mekânlar nereler?" Yok öyle bir yer! Müzeler, sahafalar ve antikacılar arasında yürürken karşıma çıkan mekânların doymurur karnımı; olabildiğince az zaman ayırmak, yayılmadan, Hem yiyecek var, yiyecekten var! Bunu konuşmak, anlatmak değil benim işim.

Kentin içinden geçen Limmat Nehri üzerine kurulu 100 yıllık hamamı selamladıktan sonra Zürih Gölü'nde alıyorum soluğu. Eriyen kar sularında yüzen kuğuları seyredirken, dağlardan gelen esintisiyle çocukluğumun Trabzon'unda buluyorum kendimi. Çaykovski'nin notalarını anlatmış kuğuların göç yolu üstündeki bu Mehmet Ali & Akşamsefası

Karadeniz kentine, kuğu seyretmeye giden kaç ale kaldı ki?

Nâzım Hikmet'in İsviçre'yi bir yastık yüzüne benzettini anımsıyorum; çivili, ütülü, dantelli, yeni geçirilmiş ve bir insan başının ağırlığının kuğulaştırıp kırıştırmadığı bir yastık yüzüne... Yanımdan geçen biskitli insanların ardından Nâzım Hikmet'in İsviçre Dağları adlı şiirini okuyorum:

*Bu dağlar ne dağları
bizim dağlara benziyor;
bıçakgibi boğazları, parçaparaç karları,
bu dağlar ne dağları
bizim dağlara benziyor,
adamı da... Eliyağı, gözü kaşı var
ama velosipetli.*

*Bizimkiler velosipetsiz,
bitli.*

Odeon Café'de oturup, sözcükler yazıyorum, küçük kâğıt parçacıklarına... Sonra onları iki avucum arasında alıp ellerimi yayarak karıştırıyorum da karıştırıyorum... Masanın üstüne bıraktığım kâğıt parçacıklarını gelişigüzel açıp, içlerindeki sözcükleri yazıyorum bir kâğıda... **Tristan Tzara ve Dadacı arkadaşlarının mucidi oldukları bu şiir oyununu oynarken, yan masada kahvesini yudumlayan James Joyce'u görüyorum...** Hemen onun arkasında, bu kahvenin müdavimlerinden olan Nietzsche oturuyor... Kapıdan içeri giren de Einstein değil mi?

Altstadt'taki sahafaların raflarındaki kitaplara seferden dönen bir denizci gibi sarılıyorum, kokuyorum... Antikacılarla birbirinden değerli oyuncaklara asılı kalan çocuk kahkahalarını topluyorum...

Bir evin kapı eşliğinde oturuyorum. Lenin'in evi burası... 1917 devrimini yapmak üzere çıkp gittiği bu kapının önünde şu dizelerimi okuyorum, "Kardeşlerle sokaklarda hep/bir örnek güdiren sen/nasıl sevmeszin eşitliği/yürükten düşen çoraplarını/aynı hizaaya getirmek için/annen değil miydi önünde diz çöken?"

Sanat Evindeki tabloların baş döndüren havasıyla Zürih Üniversitesi'nin önündeyim şimdi... Adana'da gözlerini dünyaya açtımda, kendinden önce doğan altı erkek kardeşle de öldüğü için Azrail kız sansın diye kulağına küpe takılan bir çocuk kıyör, dünyanın bu en saygın bilim yuvasının kapısından dışarı, ellerinde kitapları... Günlürleri bir hesap peşinde olduğu ve hiç uyumadığı için gözleri kan çanağı... Yanına gidiyorum ve diyorum ki "Türkiye'den geldğin için seni küçümseledir de o tren körüsünün hangi matematiksel hatadan dolayı yıkıldığını sen bulacak şimdiden teşekkür ederim Mustafa İnan!"

Altstadt'taki sahafaların raflarındaki kitaplara seferden dönen bir denizci gibi sarılıyorum, kokuyorum...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteoy.org>

Zeki Kayahan Coşkun

değişebilir miyiz lütfen?

Değişim, çevrecidir. Kaçak kat çıkmanın oyuna tenezzül etmez. Tuğla hâliyle bıraktığı veya aceleyle sıvadığı, tüy diktiği o çirkin katla kazanç elde ettiğini sananla, “buna göz yumarsan sana oy veririm” diyenle değişim olmaz...

Futbol taraftarlığı fanatizmle buluşunca aklın, ilkenin, ahlaklı olmanın nasıl unutulduğuna anlam veremiyorum. Hep ben haklıyım, hakmelerin hepsi bana düşman, lehime verilen faullerin hepsi doğru, aleyhime dıklar yanlış ve ne olursa olsun ben kazanmalıyım coşkusu çok acayıp hâllere getiriyor kimselerini. Maç boyunca yanımda kendi takımının futbolcusuna sürekli küfür eden adam, aynı futbolcu golü atınca “senin üreme organını yerim” haykırışıyla cendinden geçince, ilgili futbolcuyu maç sonu nda ikna ederek karşısına dikip “ye ulan” diyesim gelir.

Bir futbol takımından, başka bir futbol takımına transfer olmuş futbolcunun sosyal medya hesaplarındayazılan yorumları okudunuz mu hiç? Ben tahli yapmak adına zaman zaman okurum. Bunu bir örnek açıklamak da isterim. Daha önceden kendi tuttuğu X takımında oynayan futbolcu, Y takımına transfer olunca, iddiası olmayan Y takımı, iddiası olan X takımıyla kırık bir maç çıkmadan önce olanlar oluyor... Y takımındaki eski oyuncusunun, sosyal medya hesabına yorum olarak “sen işini bilirsın, ekmeğimizi yedin ihanet etmezsin, kırmızı kart gör de işimiz kolaylaşsın, şampiyonluk sana bağıl” temalı mesajlar yazıyor kimi taraftarlar. Yani? Etik davranma, bizi kayır, maç bize bırak... Hakkımız olmasa da biz kazanalım. Peki, bu sadece futbolda mı geçerli?

Hiç etrafınızda kaçak kat çıkmış bir bina gördünüz mü? Kaçak... Anlamlarından biri de “yapılması için gerekli izin alınmamış olan ya da yapılması yasayönünden yasak bulunan” mış. Yaşaklıyım kim? Devlet... Seçim zam anı geliyor ve gücü elinde bulunduran, devleti yöneten; i mar affı, imar barış vs. çıkarıyor. Şu tarihe kadar da vakit var diyor. Hem yasaklayan hem yasakladığını belli bir bedelle yok sayan devlet... Af kaçın mutlu, yönetenlere oy olarak düşeceği için yönetenler mutlu. Ülke tarihinde defalarca olmuş bu. Bir insan, hiçbir ideolojik bağ kurmadığı ve hatta muhalif olduğu siyasi partiye yasa dışı davranışı affediliyor diye oy verir mi? Bir siyasi parti, yasa dışı durumu yasal hâle getiriyor diye oy ister ve bunu seçim propagandası olarak sunar mı? Oluyor işte... Yöneten-yönetilen ilişkisi arasında güçlü bir bağ vardır. Toplum yönetenler erdemli, etik, doğru ve adil davranınca mı toplum erdemli, etik, doğru ve adil olur yoksa toplum erdemli, etik, doğru ve adil davranınca mı yöneticiler erdemli, etik, doğru ve adil olur? Toplum neyse, yöneticileri de odur. İşe bundandır, dördüncü katı ile beşinci katı arasında alaka olmayan sıvalık katlar.

Kentlere, insanlığa, geleceğe ayıptır ve toplumun fotoğrafıdır bu yapılar. **Arazisini satıyor birisi, ilanda “çıkacak imar barışında değer kazanacak” diyor. Biliyor ne olacağını ileride, geçmişte yaşananlardan.** Kiminle kūs, kiminle kavgalı imar ve barış ne zamandan beri “beton dökmeye müsaade” nin anlamı oldu? Kaçımız kendimizi sunulan ayrıcalıkları reddedebiliriz? Reddedene enayi der miyiz? Bunun solculuğu, sağcılığı, ideolojisi yok. Sol gelenekten gelip işçisinin Mehmet Ali & Akşamsefası

hakkını yiyen patronla, namazında niyazında olup işçinin sigorta payını ödemeyen patronun ortak yanı daha çok maddedir, daha çok paradır. Para sinsi sinsi ele geçirir kimselerinde etik, ahlak, değerler adına ne varsa... Peki işçi azı mıdır? O da gidip kendisini oyalayan, yaşadığı sorunları görmesini engelleyen fanatik duygularının esiri olarak, eskiden kendi takımında oynayan futbolcunun sayfasında “bizim takıma kıyak yap” talebinde bulunur. Bu durumla ilgili bir araştırmayı yaptım radyo programımda. Misal! Almanya’da imar affı, imar barış, kaçakelektrik kullanım bedeli var mı diye... Güldüler bana Almanya’da mesaj gönderiler. Doğru üzerine kurmuşlar sistemlerini. Tıkır tıkır da işleyiyorlar. Önce yanlış deyip, sonra yanlış affedip yeni yanlış fırsatları sunmamışlar Almanya’da ve birçok Avrupa ülkesinde. ***

“Hocam, takdir belgesini yarım puanla kaçıracağım da sizin dersinizi ortalamam 80... 90 yapabilir misiniz onu?” diyen, 90’ı da hakkımız olduğunu takdir belgesini de alan kaç kişiyiz? İşte o bizler neyse, yönetenler de onlar ve daha fazlası olmuşlar zamanla. İstanbul’da bir ilçe Ümraniye... Kimi şehirlerden daha büyük nüfusu var. Volunüz düşerse veya Google’den çarşıdaki kaldırımlara bakın. Yıllardır kaos içinde... Kaldırım diye bir şey yok. Kaldırım esnafın sergi alanı... Tüp, cips standı, el arabası, hortum, ayakkabılar, oyuncaklar, seramik, kıyafet ne satıyorsa esnaf kaldırımda. Biri çıkarmca diğeri de çıkmış. Kaldır desen “İşgalıye ödedim” diyor. Yahu bir yer bedeli karşılığında işgal edebime hakkı bile parayla satılmış yani, öyle mi? Aynı esnaftan bazıları, “İşgalci İsrail” deyip, Filistin topraklarını işgal eden İsrail’i protesto etmek için Filistin bayrağını camına asmış. Ümraniye Belediyesi, “Filistin yalnız değil” diye tweet atmış. İyi güzel de benim kaldırımda yürüme hakkımı işgal etme işi ne olacak? Bırak kaldırıma, caddeye ikinci el sattığı ranzayı koyan var. Otomobil gibi park etmiş ranza... Kaldırımdaki kaosa son vermek istese Ümraniye Belediyesi, tepki alır... oy kaybeder. Yanlış anlaşılmasın, bu sadece Ümraniye Belediyesinin uygulaması ve zaafı değil, birçok belediyemizde durum böyle...

Toplum neyse, yöneten de içinden çıkar ve aynısalar. Değişim sancılır, devrimdir. Pragmatik edilebilir. “Bu penaltı benim hakkım değildi” diyen taraftardan geçer değişim. Akılcı ve dengelidir. Göl atı diye futbolcunun üreme organını yeme isteğini ortaya koymaz. “Ne olursa olsun ben kazanmalıyım” diyenle olmaz değişim. Uzaya, fezaya kaçak katlaulaşılmalı. Değişim, çevrecidir. Kaçak kat çıkmanın oyuna tenezzül etmez. Tuğla hâliyle bıraktığı veya aceleyle sıvadığı, tüy diktiği o çirkin katla kazanç elde ettiğini sananla, “buna göz yumarsan sana oy veririm” diyenle değişim olmaz... Kaldırımları özgürleşmeyen; insana değil tüpe, hortuma, cips standına yer açan toplumlar dönüşmez. Daha çok tüp, hortum, cips stabilizörler ama... Toplum neyse, yöneten de odur. Ve “her toplum, layık olduğu şekilde yönetilir.”

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteoy.org>

Cem Davran

mızrak tutmak

Bilenler, yaşayanlar için “mızrak tutmak” oyunculuk terminolojisinde çok kıymetli bir tanımdır. Önünde dünyanın en güzel hikâyeleri canlandırılırken sen bir köşede elinde mızrakla izlersin, dinlersin, koskoca oyunun tamamını ezberlersin.

Rumeli Hisarı'nın içinde Halil Paşa Kulesi civarındayız, genç oyuncu adayları, henüz seksenli yılların başı, dersimiz oyunculukta konsantrasyon benzeri bir şey, daha çok bir atölye çalışması, eğitmen Erol Keskin. Odaklanıp, doğru nefes kullanarak bilmek kaç yüzyıllık taşları kılmıtlamaya çalışıyor, abartmıyorum, bunu sahiden deniyoruz. Küçük bir aradan sonra ikiye kişi elimizde ipleri tutup uçtan uca duygu paylaşımı, aktarımı yapmaya çalışıyor, dersin sonuna doğru da mitolojik bir oyunun bazı bölümlerini oynayıp, oynuluğun zirvesine dokunuyoruz. Başka bir gün yine aynı mekânda aramızda uzak mesafeler koyarak dolanıyor ve görünmez bağlarla hiç konuşmadan ortak bir hareket бүтünü kışfetmeye çalışıyoruz, bunun da sonunda çeşitli Tai Chi kataları çizerek dersi tamamlıyoruz.

Geleneksel Rumeli Hisarı Yaş Oynuları dönemi, sahne tam bir ay Darülbeyt'dir. Gündüz genç oyuncular çalışsın var, akşam o gençlerin de içinde olduğu geniş kadrolu klasik oyunlar sergileniyor. Arayacağınız, sabah giriyorsun Hisar'dan içeri, gece çıkıyorsun. Gündüzün sıcağında Zeus oluyoruz, Hamlet oluyoruz, hava kararanca mızrak tutup Antokius'dan Sezar'dan haber getiriyoruz. Önceki yıllarda tiyatronun figüran kadrosu yetmedigini işi, Harbiye'deki komşu Askeri Müzenin askerleri takviyeye gelirdi. Hisar'ın geniş arazisinde romalı askerleri, köylüleri birlikte kurdururdik. Söz falan çok nasılsa, güy köstümü, yönetmenin söylediği yerde dikil. Neyse ki daha sonra sınavla genç oyuncular alındı da nöbet arka daşırlarla ortak bir kaderimiz oldu. Bilenler, yaşayanlar için “mızrak tutmak” oyunculuk terminolojisinde çok kıymetli bir tanımdır. Önünde dünyanın en güzel hikâyeleri canlandırılırken sen bir köşede elinde mızrakla izlersin, dinlersin, koskoca oyunun tamamını ezberlersin.

Özellikle sahnede var olmanın, gelecekte o büyüü zemine sağlam basmanın bilinen en etkili yoludur bu. İlk yıllarında bu basamağı atlayıp yürütenlerden iyi bir oyuncu çıktığını pek görmedim ne yalan söyleyeyim. Şu popüler kavramı konuşuna el sürmedim; oyunculuk alanında mızrağı devretmek konulu bir organizasyon neden yapılmamış şü ana kadar, mızrak tutmak tabiri neden hak ettiği kıymetli köşeye oturtulmamış anlamış değdim.

Devlet Tiyatrosu, Şehir Tiyatrosu gibi büyük ödenekli kurumlar sadece görkemli prodüksiyonlar yapmakla mükellef değildir. **En önemli görevlerinden biri tanesi de oyunculuk mesleğini, tiyatro sanatını geliştirmek, akademik verilerle sanatsal üretim pratiğini buluşturup geleceğe bilgi, belge, deneyim ve gelenek bırakmaktır.** Bir şekilde dört yıllık tiyatrolarından mezun olup eğitim defterini kapayan tembel insanları, memuriyet ataletiyle yıllarını tüketenleri kurumlardır, bu maksatla kurulumuştur koca paraları. Aksine, adını attığın anda hiç bilmeyince de mızrak tutmakla mızrak tutulması, sıfırın da altında bir ölçüden başlamalısın ve önce mızrak tutulmalısın.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Aslında hayatın bizzat kendisi için de bu kural geçerlidir ya neyse! Benim ilgimi çeken sadece köşedeki nöbetçinin masalı, o kadar. Daha sonra kral mı oldu yoksa ömrünün sonuna kadar elinde mızrak ortalkta mı dolandı; bu matemağın çok da katkısı yok anlam dünyamıza.

Yine genç yaşlarımda birinde, yine mızrak elimde ama bu sefer biraz farklı; oyunun bir yerinde tek bir cümle söylüyorum. Dile geliyor nöbetçi ve ilk sözlerimi sarf ediyor. Oyun defalarca oynandı, bir akşam oyunun başlamasına birkaç saat kala yönetmen ve tiyatronun yöneticilerinden biri heyecanlı kulse girer. Başrol oynayan usta aktörlerden biri rahatsızlanıp hastaneye kaldırılmış, bütün biletler satılmış, ne yapmalı diye tartışıyor büyükler. Yönetmen bütün nöbetçilere döndü, “Sizden biri var mı oynayabilecek?” Küçük bir sessizlik, “Ben oynarım,” dedim. Ezberimi, mizansenlerimi kontrol ettir, tastamam; kostümler cık diye oturu üstüne, yaşım büyük görünsün diye azıcık sakal bıyık yaptır ve birazdan oyun başlayacak. Telaşlıyım ama mızrağı ve ilk kez hayatıma ilişkin tek cümlemi devredeceğim diye, bunu da hallettik. O gün yer göstericiler, gişedekiler, normalde sahnede işi yoksa kuliste çalını yudumlayımların, herkes kenardan köşeden oyunu izledi. Tek bir replik, tek bir mizansen atlamadan oyunu bitirdim. Ne yalan söyleyeyim, bir gözüm hep benim mızrağıma köşede bekleyen nöbetçiyeydi.

Bir ustamızı söylemişti, “Bir gün bir yerde birisi size oyunculuğu anlatıyorsa, bilin ki hayatı anlatıyordur, eksiğiyle, fazlasıyla, ekledikleriyle, çıkardıklarıyla. Dönüp dolaşıp geleceğiniz yerin adı hayatır.”

Uzun yıllar sonra Hisar'da aynı mekânda tek kişilik bir oyun oynuyorum. Gündüz yağmur yağdığı için hava biraz serin. Karanlık çökenken seyirciler gelmeye başlar, teknik ekip ve ben kulise çekildik, son hazırları yapıyoruz. Seyirci, biletindeki yer numarısını bulmaya çalışırken gözü sahnedeki dekora iliyor, oyunun müziği derinden duyuluyor tasarlardığı gibi, son anons veriliyor. Önce büyüü bir karanlık, sadece ay ışığı sonra müzik yükseliyor, efektken gelen kalabalık sesleri ve dekadant pencerenin üzerine bir ışık düşüyor, camın arkasında bir gölge beliyor. Tam iki saat hiç durmadan koruştum, koşturduğum bir oyun, seyirci ayakta alkışlıyor, çok mutluymuş, çok mutluymuş. Köşedeki nöbetçiye bakıyorum, göz kırpmıyor bana, gülmüsyorum. “Mızrağın bende,” diyor, teşekkür ediyor. Bütün bunlar oldu, gerçekten yaşıandı, Medea tragedyasında köşede duran nöbetçinin her gün sahnede görüldüğü bir rüyayı ve gerçek oldu.

Şimdi daha sıkı sarımlı rüyalara, asırlık taşları diyafram nefesiyle yerinden oynatmaya çalışmalı, her an başrol oynamaya hazır olmalı, mızrağın özetisine inanmalı, her defasında yeniden pıyn kurmalı. Bizden sonraya devredeceğimiz her cümleyi çocuk gibi öğrenmeli, her cümleyi her an için açılmalı. Elbette köşedeki nöbetçiye de hiç unutmamalı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://irantey.org>

Nilay Örnek

toprağı, topraktan gelenle kurtarmak

iyi şeyler
Kafası

Diyarbakır Hali'ne günde 100 ton sebze-meyve geliyor; sekiz pazar var, en az üç ton atık çıktığını ve marketlerden de ikişer ton çıktığını düşünelim. Her gün 30 ton kayıp var!

Semt pazarına gidenler bilir, akşamüzeri fiyatları düşer. Pazarıcı o günün malı elinde kalsın istemez. Peki satılmayan ürün ne olur?

Topraktan iyi ürün almak bu kadar zorken, ülkede peçkok kişi aç yataken, her gün "tonlarca" ürünün pazarlarda çok olduğunu düşünün. Semt pazarınızdan her gece, en az üç tonluk sebze-meyvenin atık olarak toplandığını hayal edin. İnanamıyor insan, "Rakamda hata olmalı" diye düşünüyor. Ama bu oluyor. Üstelik üç ton, en düşük rakam. Yedi tonu geçen miktarda sebze-meyvenin çok olduğu pazarlar var. Hava ısındıkça ürün bozuluyor, pazarcular geri yükleyip taşımaktansa -bu daha zor ve masraflı geliyor- oradadıkemeyi tercih ediyor. "Bunu dokümeniz, dökeceğimizi bedava dağıtsanız olmaz mı?" denildiğinde ise "Bedavaversek bu sefer üç ton atık olur sana altı ton insanlar gece bedava olacak diye bizim mali daalmaz," diyor. Bu bir gerçek.

Peki bu durumda bir grup insan bu atıkları toplasa, atıklardan geri kullanılabilecekleri ayırıp yakırsa... Ürüne göre yemek, salça ya da reçel yapsa, ihtiyacı olanlara dağıtsa... Hiç kullanılamayacak durumdaki ürünün suyunu alsın, park ve bahçelerin sulamasında kullansın... Geri kalan atık da kompost yapıp toprağa geri döndürsün... Toprağın ihtiyacı olan mineralleri karşılayıp su tutma kapasitesi artırsa, tarıma can verile... İyi olmaz mı?

Bence şahane olur! Ve bunu yapan birileri var. Diyarbakır örnek bölge olarak çalışıyor. Bu çalışmanın fitilini ateşleyen kişi ise kimileri için Mardin'den tanıdık bir isim, Ebru Baybara Demir. Demir, bu işte uzmanlarla çalışıyor. Bu işin, Türkiye'nin pek çok farklı bölgesine yayılması hedefleniyor.

MARIN'İ DÖNÜŞTÜRENLERDEN

Ebru Baybara Demir, Mardin'e, yemeğe, turizme, sosyal girişimlere, kadın emeğinin değerlendirilmesine ilgi duyanlar için tanıdık bir isim. 20 yıl önce, genç bir turizmci olarak büyüdüğü İstanbul'dan, üç yıldızlı bir otel ve küçük bir lokanta dışında hiçbir turizm işletmesi olmayan baba memleketi Mardin'e taşınan Ebru, 21 kadına başladığı işi büyütmüş, Mardin'in ilk ve tek şef restoranı "Cercis Murat Konağı"nı açmıştı.

Ebru bugün bir girişimci. Basque Culinary dâhil pek çok ödülü olan, okullu bir "sosyalgastronomi şefi"... Üzun zamandır bölgesindeki kadınların kalkınması için çalışıyor, tersine göç işi mücadele ediyor. Ve şimdi Ebru, tohum için, tarım için, toprak için, müteceller ve açlar için, su için de çalışın bir. Aynı zamanda bir, üç çok amaçlı...

KIZININ HASTALIĞI BAŞLANGIÇ OLMUŞ

Ebru'nun toprağa, tarıma eğilme nedeni, küçük kızının birkaç yıl önce geçirdiği beyin tümörü ameliyatı. Kızının hastalığının ardından yemeğe, ürüne, tarımda farklı açılardan bakmaya, olumsuz badayana Demir, atık tohumları toplaması, Sorik buğdayı, Ebru'nun tohumları, Ebru'nun tohumları, Mardin Ovası'ndan başlayarak, iyi tarım uygulamaları ve geleneksel üretim

teknikleriyle ekimler yapılmış. Tabii "Ebru yapmış, etmiş" diyorum ama Ebru öğreniyor, akına koyuyor, projeler yazıp maddi destekler bulup yerel yönetimlerle, çevre ve ziraat mühendisleriyle, çiftçi ve mütecellerle çalışıyor. Ekimler büyüyor, her türlü bilgi harmanlanıyor...

TOHUMDAN TARIMA, TOPRAKTAN ATİĞA

Son üç dört yılını, dönüşen tarım yöntemleri, tohumlar, iklim değişiklikleri ve kuraklığın ortaya çıkardığı olumsuz tabloyu deneyimlemekte geçiren Ebru Baybara Demir, toprağın güçsüzlüğünün topraktan gelen ürünle asılabileceğini düşündükçe atıklarayonelmış. Ben Ebru'nun son yaptıklarını Instagram hesabından farketmiş. Ebru sık sık pazarlara gidiyor, her gecenin sabahı "bu pazardan şu kadar ton atık toplandı, bu atıktan şu kadar kompost elde edilebilir" gibi raporları yayınlıyor. Ebru'ya bu projeyi yazmak için aradım, kendi cümleleriyle anlatayım...

MÜHENDİS VE SOSYOLOGLARLA...

"Semt pazarlarından toplanan sebze-meyve atıkları uygun alanda kompostlanarak tekrar toprağa gönderilecek. Asırı kimyasal kullanımıyla nemini yitiren verimsizleşen toprağa soluk alıracak kompostgübre, toprağı onarıncı su tutma kapasitesini de yükseltecek sulama malyetlerini düşürecek. İki yıldır üzerinde

düşündüğümüz projeyi, Diyarbakır Kayapınar İlçesi Kaymakam ve Belediye Başkan Vekili Sayın Ünal Koç'a anlattım. "Hadi hemen yapalım" dedi, oradan başladık. Beş gün pazar topladık. Rakamlarla sarılsam. Bir pazardan gelen en düşük atık üç ton. Bu, beş ya da yedi tonu bile aşabiliyor. Atık ya da düşük gelirli semtlerde atık ürün tipi de değişiyor.

Çevre Mühendisi Prof. Dr. Banış Çallı bize mihmandarlık yapıyor. Asistanı Eda Çetinkaya bizimle çalışıyor. Bunu gönüllü olarak yapıyorlar. Ayrıca Diyarbakır Kayapınar Belediyesinden üç çevre, iki ziraat mühendisi, bir de sosyal hizmetler uzmanı var. Bş projeye iki de sosyolog katkı. Sorunu kaynağında çözmeye dair de düşünüyoruz. Diyarbakır Hali'ne günde 100 ton sebze-meyve geliyor; sekizpazar var, en az üç ton atık çıktığını düşünürseniz, marketlerden de ikişer ton çıktığını düşünelim. Her gün 30 ton kayıp var. Çok büyük bir rakam bu."

"ÇİFTÇİYE ÜCRETSİZ VERECEĞİZ"

"Çürükçanak meyve-sebze karbonoldan çözülüyor, çürümüyor. Muhtarlar, "Ben size kamyon göndericeğim," dedim, çevreden ağaç daltı, yaprak ne buluyorsak topluyoruz ki doğalgazcılığımı sağlayalım. Topraktan boccıyla, mineralyle yaşamın çıkmasını istiyor. Eylül ayında bir hektar toprağa, beş santimetre kompostu sersek; ekim yapılmış ekim ayında 170 ton su tutma kapasitesi sağlanıyor, toprağın onarılması mümkünmüş, düşünsenize... Pazarlardan atığı toplayıp hemen kompostluyoruz. Bütün bunları çiftçiyi eylül ayında uktardır veremeyi hedefliyoruz. Belediyenin kooperatif müftuğunda atıklardan ayrılmak kullanılabılır ürünlerin, yemeğe dönüştürülen atığına, gınlara gönderilmesi bir diğer projemiz. Bunun diğer

Topraktan geleni toprağa gönderiyoruz!"

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://irantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Can Yılmaz

"BANA YALAN SÖYLEDİLER" diyor sanatçı şarkısında...

Yalanın sahipleri vardır ve sizin o arabanın arkasından
koşmanıza izin vermez, kimi "yorulursun koşma"
diyerek yapar bunu kimi de "dizine kurşun sıkarak."
Güzel bir yalanın yoluna çıkmaya gerek
yoktur çünkü...

İnsanoğlu dile gelip konuşmaya başladığından bu yana, filozofundan sosyoloğuna, psikologundan tarihçisine, insanın yalan söyleme mekanizmasını çözme ve bunu diğer yalancılara, yani bizlere tane tane anlatmaya çalıştılar. Yalansöylemenin doğası ve onu neden bu kadersakıncalı bulduğumuz konusunda çok sayıda tartışmaya girdiler. Peki anladık mı? Tabii ki hayır, yalanı gerçekten ayırt edebilecek kafaya ulaşışadık şu anda çok fakir bir dünyadayızdır olurduk. Dünyanın başına tebeleş olmuştur birçok "lider", önünde saygıyla eğilen adam bulunmazdı.

En açık şekilde, kötü niyetli olarakaldatıldığımızda veya yanlış bilgilere dayanarak önümüze itilen kararlarda, yalanların olumsuz sonuçları olur. Tarih bu konuda elimizdeki en net delil. Yalanla olmuyor, haa ediyor ama bir yerlerde toslanacak bir duvar da inşa ediyor o sırada öte yanda. **Yalanlar, toplumumuzun altını ufak ufak ayarken, anlık olarak bundan yarar sağlayanlar da dâhil herkesin toplumsal güvenini de aşındırıyor.** Oturduğumuz koltuğun tek bacağının zeminde değil de aslında başka yerde olduğunu anladığımızda ise genelde iş işten geçmiş oluyor.

Yalan, sonuçları ne olursa olsun doğası gereği net bir şekilde sakıncalıdır. Yalan söylemenin esasen bariz bir ihanet eylemi olduğunu, kendi karakterimizi kaçınılmaz olarak aşağıladığını ve başkalarına saygı göstermediğini ifade ediyor ama ne fayda, söylüyorlar ve inanıyorlar. İnanmaya teşneyiz.

Doğru söylediğini varsaydığımız yöneticilerin konuşmalarının temel amacının, anlatılması beklenen "gerçek konunun", yalan sonucu altüst edilerek bir balık çorbası zarafetle önümüze konulması olduğunu farkedenler, çok çabuk "yalancılıkta" suçlandığı iş olsa gerek, usta aşçıların zengin kilerinde önümüze koyacakları bir çorba illaki yapıyor. Gulaş olur, tarhana olur, tortilla çorbası olur... Ekmeğe götürelim diye sıcak sıcak, süttüğüden. Peki neden paçayı sıyrılıyor usta aşçı? Çünkü "yalan söylemeyeceğim" diye varsayımı kafamıza mik gibi çakılmış, o da yalan söyleyecek biz kime güveneceğiz Allah aşkına?

Yalanın en barizdarbe vurduğu alan da "adalet"tir. Yalanla adaletin doğasını bozar, daha kötü, daha rezil daha saksoğa diktiriyor kırarız; fark edenler arabanın arkasından koşar ama nafile... Yalanın sahipleri vardır ve sizin o arabanın arkasından koşmanıza izin vermez, kimi "yorulursun koşma" diyerek yapar bunu kimi de "dizine kurşun sıkarak." Güzel bir yalanın yoluna çıkmaya gerek yoktur çünkü... Peki bu aradayaşanacak adaletsizlik? O sayılmaz... Geçiniz.

Büyük ustalar yalan söyleyerek, bizim dünyayla kendi şartlarımızı göre başa çıkma yeteneklerimizi köreltiyor, gözümüze soktukları toz pembe dünyayı elimizi kolumuzu başımızı başımıza gelen en iyi şey" diyerek kalmışlar. Tevdiyorlar, "bizim dünyada ne yapabileceğimizi bile bilmeden, hünerimizi keşfedemeden

kabul edip yaşıyoruz payımıza düşen rolü, yazılmış senaryo gereği...

Halbuki bizim kendi yargılarımız var, kapasitemiz var, kontrol yeteneğimiz var, fikirlerimiz, duygularımız var. Hayatımız üzerindeki yalan ağırlıklı kontrolde mahkûm değiliz ama neredeyse mecburuz. Öyle alışmışız... Rahmetli Esengül ne diyordu şarkısında, "Alışmışım bir kere, seni her gün görmeye..."

Alman filozof Kant, yalanı her türlü biçimiyle reddediyordu. "Beyaz yalan, pembe yalan, lacivertyalan olmaz" diyor, tam bu şekilde söylemiyordu ama özetle "yalanı bırakın" diyor. Ebbette ki felsefede çare tükenmiyordu ve "Kant fena hâlde saçmalıyor, yalan lazımsa yalan söylenir" diyen de kitabında bu satırlara yer veriyordu.

Ebbette ki tavuğu komşusunun tarlasına girmiş çiftçinin, söylerken yanaklarını pembeleştirten pembe yalanından pek bir zarargörmeyiz, hatta iki tavuğun canı bile kurtulur, asıl büyük meselemiz politikacıların yalanları. Birçok yönden, sıradan yalan söyleme durumundan daha sorunlu oldukları muhakkak. İstikrarlı bir toplum için, siyasi yöneticilerimize "en azından bir yudum" güvenmek, verdiğimiz oyun da verginin de hakkı değil mi?

Siyasi yalanların doğasındaki en acı gerçek, yalan yüzünden gerçekleştirecek sonuçların büyüklüğüdür. Tüm halka söylenen yalan (kimine göre şüphesiz doğru), koca bir siyasi sisteme olan güven kaybına yol açar ki o güveni tazelemek iki nesli alır götürür, bir bakarsın ki gözün, gelişmekte olan ülkeler istatistiklerinde hep alt sıraları tarıyor... Aslında daha da acısı ve birçok ülkede de pek sallanmayan kısmı: Vatandaş saygı. Dünyanın çok az ülkesinde bu konu üzerinde kafa yoruldunu, içinde yaşadığımız felaketlerden anlamak mümkün. Yalanı söylerken ağırlyorsan sorun yok, duyguların ve bakışların yaze yansıttığını alıp kabul ediyoruz, konuşmanın içeriğini sonra evde düşünürüz, tabii aklımızda kalırsa...

Artık konuşu biliyoruz, dünyanın hiçbir yerinde -ki istisnalar bir elin parmağını geçmez, onların da griye çalan yalanları illaki var- sözlerin ikna edici olması için söylediklerinin doğru olmasına ihtiyaç duyuluyor. Kalabalık mest oldu mu? Gözyaşları sel oldu, gırtlakları patladı, yumruklar havaya kalktı mı? Yeter... Daha ne olsun? Kime ne ki gerçekten? Belki de gerçek, gerçekten sıkıcıdır. Güzel bir masal, bir cinayet habinden daha eğlencelidir. Yalan, bir yöneticinin iş tanımında olmazsa olmaz bir yer kaplıyor da olabilir, onu biliyoruz. Genellikle yapılan şey, soruyu cevaplamaktan kaçınıp etrafında gezinmek, cevap veremedikleri hâlde cevap veriyormuş gibi göstermek. Bize düşen de lafazan olan, daha az becerikli olan acemiyi alt edince, yenileni yeteri kadar hayalbaz olmadığış işi suçlamak. Pışmek lazım bir işte olduğu gibi, acemi de hakkı kendince.

Seçeneğimiz, "kim daha az yalan söyledi?" olmasaydı keşke ama durum dünyanın her yerinde aynı yalan kaçınılmaz, az yalanlınsı bir pışmek lazım. Pışmek lazım, "bizim dünyada ne yapabileceğimizi bile bilmeden, hünerimizi keşfedemeden Acemilerin dürüstlük talep etmezsek işimiz zor...

**Pışmek lazım
her işte
olduğu gibi,
acemi de hakkı
kendince.**

TÜRKİYE'NİN C VİTAMİNLİ YENİ SAKIZI O!

ağız
sulandıran
ferahlık

Levent Erden

doğrusal labirent

Bir balının içindeydi. Çektiği kolun yanındaki gözlükleri fark etti. Saplarını birleştiren lastiğin ucunda top gibi bir mekanizma vardı. Taktı. Balının sanal maketi içinde üç boyutlu bölümler belirdi. Çıkışa baktı.

Düştü Karanlık oluverince. Altındaki ışık sönmeye, basacak yürüyecek yer kalmayınca düştü. Hangi yükseklikten düştüğünü bile farkında değildi. Parımparça olabildi. Olmadı. Zemine değdi. Yuvarlandı. Kapkaranlık ortamda hiçbir şey görünmüyordu. Zemin acıyıp. Hiç ot. yeşillik yok ama hiç taş, toprak da yok. Pütürlü, engelbeli ve nemli. Hatta ıslak. Ayağa kalkıp yürümeye başladı. Zemin sert ama ıslak olduğu için çok kaygandı. Denizin ortasındaki kayalıklara indigini düşündü. Yürüdükçe fark edeceğini düşündü ama görünürde hiçbir şey yoktu. Hafif bir yokuşu tırmadı. Etrafta görünen, nerede olduğunu anlayacak bir işaret yoktu. Yürümeye devam ederken... Paldır küldür düşer. Birkaç metre birden. Her tarafından ağırlar, acılar kafasına uşuşur. Ne kadar yapı kaldığını farkında bile değildir. Helezen şekline inen basamaklara

düşüğünü fark eder. El yordamıyla basamakları tutar. Kalkar ve aşağıya doğru inmeye başlar.

Merdvenler bir odaya ulaşır.

Odada belli belirsiz bir aydınlanma, etrafta aletler vardır. Ortada kocaman bir...

Periskop. Yüzdeye çıkış bir denizaltıya dair herhalde. Hemen indirir, filmlerde gördüğü gibi, dışarı bakar. Yanında Kızıl Ekim'i kullanan James Bond yoktu, kimseye soraamazdı.

En tepeye çıktığında günün ağarmaya başladığını fark etti. Altındaki su, kocaman bir fiskeye gibi balınadın atmıştı onu.

Dışarıya kapkaranlık olduğu için bir şey göremese de hem periskop hem odadaki diğer aletler hareket hâlinde olduklarını gösteriyordu. Henüz dalmamışlardı.

Periskop havaları göstermeye devam ediyordu. Etrafta birileri olmalı diye düşündü. Bir kapı fark etti. Bir koridora açılıyordu. Daracık. Omuzları duvarlara değerek yürüdü. Çok yürüdü. Koridor boyu hiç olmayan kapı, koridorun sonundaydı.

Kapı kolay açılmadı. Öbür taraftan ritmik sesler geliyordu. Gülm gülm. Gülm gülm. Kapıyı açtı. Hemen geri kaçmak istedi ama kapı kapanmıştı. Gözlerine inanmadı. Karşısında her birinde beşer kişinin olduğu sağı sollu yerleşmiş, yüzlerce sıra kurek çeken forzalar vardı. Aynı anda kükretiler tutuyor, hep birlikte çekiyor, kaldırıp ileri götürüp daldırıyorlardı. Muhteşem bir senkroniz. Salise geçmadın. Dikkatle baktığında bu kükrek mahkûmlarının birer robot olduğunu fark etti. El yerine kükreği kawayan metal mekanizmaları vardı. Folklorik sahneyi tamamlamak üzere her üç sıranın birinin üzerinde uçan drone kükrek mahkûmlarını kırbaçlıyordu. Robotlar da ağlamak inlemek yerine, Regulem Lacrimosa korusu gibi davranıyordu. Akustik hiç de fena değildi.

Kükreği sıralarının arasından koştu, yüzlerce sıra boyunca. En sonda kükrek çekimi ritmini vermek için kocaman davullara vuran goril kıkkı bir robot daha vardı. Dikkatli bakınca her kükrek sırasının ona senkronize kükrek olduğunu, drone kırbaçlarının robotlarla iletişim sağladığını, davulların üzerindeki göstergeler tablolarından denizin, dalgalının durumu, rüzgârın yönü, hızı ve çevredeki canlılar görünüyordu. Kendisi algılanmıştı ama hiçbir robot ve sistemi içeriye bir canlılık girmesi düşünlerek programlanmamıştı. Ama yabancı maddeyi algılayan sensörlerin alarmları çaldırmasına da az kaldığını görüp hızla koştu ve kükrek mahkûmlarından kaçtı.

Yeni girdiği oda biraz... Üçüncü oda biraz... Her tarafta ekranlar vardı. Önlerinde duymeler.

Ekranlardaki sesli gösterge ve grafikleri pek çözemedi. Ama hepsi sürekli hareketliydi. Birkaç da kol vardı. Birini hafifçe oynattı. Işıklar arttı. Öbürünü çekince ışıklar birden kapanıverdi. Son kalanı çekti. **Gözleri yuvalarından fırlayacaktı. Odanın ortasında holografik olarak bir şeyler belirginleşmeye başladı. Mor neon ışıklar yoluyla. Bu kocaman bir balıktı. Yok kocaman... Bir balına!**

Bir balının içindeydi. Çektiği kolun yanındaki gözlükleri fark etti. Saplarını birleştiren lastiğin ucunda top gibi bir mekanizma vardı. Taktı. Balının sanal maketi içinde üç boyutlu bölümler belirdi. Çıkışa baktı. İlk girdiğini tahmin ettiği yerde tek çıkış vardı. Ya da balının ağız. Ama oradaki anafora dayanması, tutumunu imkânsızdı. Suyu dörse yüzeye çıkması imkânsızdı. Tek yol geldiği merdivenlerden yukarıya çıkmaktı ama geri dönmek imkânsızdı. Kapılar tek yönlü açılıyordu ve balına hologramında, hepsinde kırmızı ışık yanıyordu. Öte yandan sona doğru geldiğini fark etti. Bundan sonrası kuyrukta. Kuyruğa geçip yuvalabileceği şey yoktu. Açılan tek kapıdan çıktı. Kuyruğun vuruş sesleri ve sarımsızı duyuluyordu. Bir merdiven daha gördü. Hemen gitti. Tırmadı. Balının omurgasına gelmişti. Hologram haritası sürekli gözünün önüne getiriyordu. Birden ortalık aydınlandı. Tavan bombeliydi. Yanım daire. İk ayır parça. Ortada raylar vardı. Her yer aydınlanınca bir metro istasyonunda olduğunu fark etti. Bildiğin metro durağı. Alışılma göre çok daha dar. Üstündeki alışırlar çıplak gözle anlaşılmamasına da reklam panoları bile vardı. Üstleri kare kodlarla dolu. Ama okutacak hiçbir aleti yoktu. Belki sadece bir "R" si bile olsa QR. AR. VR içinde kırkını ama durum gerçekliği oluncu reel "R" de altındaki kalyon. Ama bir anda yüzüne bir esinti parç. Gırtlıdı. Yaklaştı. Geldi. Gerçekten metro. Kapılar açıldı. Bindi. Oturacak yer yoktu. İçerde farklı boy, şekil ve ıslavde "kışlar" vardı. Aralarında ses çıkmadan konuşuyorlardı. Gözlerinde yanıp sönen ışıklarla anlaşıyorlardı. Kimse ona bakmadı bile. En sondan bir önceki istasyonda imlemiydi ama yagında hiçbir şey yazmıyordu. Ya da yazsa da o fark edemedi. İstasyonları sayamıyordu huzdan. Kapılar açılıyor kapanyor olsa da hızdan fark edilmiyordu. Bir anda içeridekilerin hepsi ona döndü. sesli ırsıklı uyanlarla onunla iletişime geçtiler. Göstergelerinde yüzlede vardı. Ama hepsi 90 üzeriydi. Nereden biliyorlar demedi. O ana kadar yaptığı hareketleri ve Halo-balanıya bakarken tüm versisi hepsine iletilmişti bile.

İndi. İçeridekilerin doğru yerde inmesini sağladığı umudıyla çıkış merdivenlerine gitti. Çıktı. Ama ilk geldiği helezen merdivene ulaşmak istemesine rağmen bir türlü bulamıyordu. Sağa sola koşarken yusuylarak bir salonda buldu kendini. Kapı yine arkasından kapanıp görünmez olmuştu. Hapşolduğunu düşündü. Birden ayaklarının altında su doldu. Doldu. Yükseldi. Su anafortlara yükseldi. Boğazını geçtiğinde artık kurtulamayacağını düşünmeye başladı. Birden tavan açıldı. İçeri hava girdi. Su dönerək ayaklarını yerdan kestti. Hızla yükseldi. Fırladı. En tepeye çıktığında günün ağarmaya başladığını fark etti. Altındaki su, kocaman bir fiskeye gibi balınadın atmıştı onu. Karaya nasıl ulaşacaktı bu yükseklikten düşerse... Tam o sırada balına kuyruğunu öyle bir vurdu ki rüzgârı onu kuyruğa doğru fırlattı. Karşı kuyru geçerken kendini on sekizinci deliğe gönderilmiş bir golf topu gibi hissetti.

Hedefe ulaşır, bayrağı dikti miydi?

Anlıtsalar inanmazdı.

ERDENİN KAFASI

Dilan Bozyel

"gördüğüm, kılavuzumdur"

Fotoğraf: Bulent Kirci / AFP

Sokakta yaşayan Nehir Hanım'ın telefonuna bildirim geldi. Üç kere ekrana baktı. "Hayatıtgide daha da zorlaşıyor, şimdi de bu kapanmalar beni çok zorladı" dedikten sonra sigarasını yaktı. Ona hediye ettiğim bez çantayı evinin en güzel köşesine asacağını söyledi. Yaklaşık bir buçuk yıldır yan sokaktaki binanın arka kapısının önünde yaşadığını biliyordum. Evi varsa ya da yoksa, çantayı beğenmesine sevinmişim. Son birkaç aydır Beğözü'nda karşılaştığım evsizlerin sayısı mı arttı, insanlar evlerine kapanınca gerçeğiyle mi karşılaşıyorum tam anlamıyorum. Belediyelerin evsizlere destek olduğuna dair haberler okuyorum ama aynı zamanda büyük çöl kutularından sokak kedileriyle birlikte yiyecek bulmaya çalışan insanların karşılaşıyorum. Neye inanacağımı biliyorum; gördüğüm, kılavuzumdur, Dün marketten eve dönerken düşüncelerimi gezdiriyordum bir yandan. Bunca insan gündüzleri barışa hashtaç'lerle savunupakşamında silahlı mayfa dizilerini iştahla izliyomese. Doğayı korumaktan bahsederken ekranı yukarı kaydıncı onun polyester elbisesini alıyor aynı günün sabahında. Herkes özgür pek tabii ama özgürlük bir başka hayata zarar vermediği sürece yaşanabilmesi sanki. Neye inanacağımı biliyorum; aklım, kılavuzumdur.

İnsanoğlu tuhaf. Geçtiğimiz ay foto muhabir Bülent Kılıç'ın BBC Türkçe'ye servis ettiği fotoğraf çok tartışıldı. Hani şu bir tel terasında turistlerin bir masada keyif yaparken yanda temizlik görevlisi hanımefendinin olduğu fotoğraf. Ah'lar çekenler mi dersiniz, beddua edenler mi, hesap soranlar mı... Şaşkınlıkla internetteki yorumları okudum. Muhtemelen içinde bulundukları ruh hâlinin fevriyansınımsıydı o fotoğrafı okuma biçimleri. Ülkede maske ve dezenfektan kullanırları hariçinde, elde neredese tek kılavuzumuz akışın turizm olduğunu ve yine neredese son

umutla bu alanda riskler almak gerektiğini benim gibi ekonominde zerre anlamayan bir romantik bile düşündüğü için söz konusu fotoğrafı haddimi aşmamak adına siyasi olarak yorumlamayacağım. Lakin yasaklarda evlerine kapanan insanların bu fotoğrafta emekçi kadını "gariban" ilan edip, eğlenen turistleri "ziyafetçi ve fırsatçı" olarak görmelerine ben hâlâ şaşkıncım. Üstelik bu turistlerin ne iş yaptıklarını, o masada keyif yapabilmek için ne kadar çalışıp çalışmadıklarını dair kimsenin en ufak bir fikri yokken bunca eleştiri zalimlik değil mi?

Emek verip çalışan insanları, sosyokültürel olarak iş grubuna göre ayırıp

"gariban" sifatyyla tanımlamak çok demode değil mi artık?

Hani uzağa çıkıyorduk? Hani beşinci bayot, açılmış algı kapıları, bilinç sıçramaları falan diyorlardı? E biz toplumca yerimizde saymışız meğer.

Ve hatta hepimiz pandemi kısıtlamaları gereği koyulan sokağa çıkma yasaklarından önce ve yasaklardan sonra bir yerlerde, mekânlarda keyif yaparken bu fotoğrafta eleştirildiği turistler gibi görünmüyör müyüz sanıyorsunuz?

Konumuza dönersek, işte tam bu şekilde "fotoğrafın gücü". Bir fotoğraf, bir toplumun karnesini böyle ortaya çıkarır. Foto muhabirlerin hikâyeti yaratma yeteneğini alkışla bir yana koyarsak, hepimiz artık elinizde telefonla bir fotoğrafçı, birer sıvı foto muhabir sayılırız. Telefonlarımız sokaklarda fotoğraflar çıkıyorsunuz. Dönüp bakın o çektiğiniz fotoğraflara, nelen görmüşünüz sokakta. Hayatınızın neresine ışık vurmış; yaşadığınız toplumu, ülkeyi, şehri, sokağı nasıl konumladığınızın zihninizde. Kendinizi, gördüğünüz kadrajları ne kadar iletir gördüğünüz de ne kadar görse karşınıza çıkıyor. Her fotoğrafın kılavuzunu Gördüğünüz, kılavuzunuzdur.

Neye inanacağımı biliyorum; aklım, kılavuzumdur.

En sevdiğim yeri:

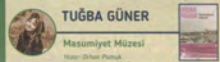
Artık Pürüzsüz bakışımızdaki hüznün kaybedişten değil, acıyıda olsa bayırlardaki yuvalarından sızılarak uçan yavru kuşlarda koşkunun garalarla bezenişidir

Onların kalbini apayazır ağılaşırdı N. Behram 1971

En sevdiğim yeri:

Mutluluğumu yitiririm diye korkmuşum meğerse... Kendimle yalnız kaldığım zamanların mutluluğuna... İnsan gerçekten mutluluğuna derse, üstüne yüklenen sorumluluğuna gereğini sonuna kadar yerine getirir kurtulabilir. Gerçek hürliktir bence... Korku... Hatalı ölümekarşı gerçek direnci veren hürliktir!

En sevdiğim yeri:

Gerçek aşk acısı, varlığımızın en temelnoktasına yerleşir, bizi en zayıf noktamızdan sımsıkı yakalar ve diğer bütün acılara derinden boğlanarak bütün gövdemize ve hayalimize hiç durdurulmayacak bir şekilde yayılır. Eğer umutsuzca âşıkasak, baba kayıbdan en sıradan talihizide, mesela anahtarımızı kaybetmeye kadar her şey, diğer bütün acılar, detli ve huzursuzluklar, her an yeniden kabarmaya hazırlan bu asil ıstırbabızın tetikleyicisi olur.

En sevdiğim yeri:

Tesadüf' sen önüne çıkarmasaydı, gene aynı şekilde, fakat her şeyden habersiz, başıya geçecektim. Sen bana, dünyada başıca türlü bir hayalim de mevcut olduğuna, benim bir de ruhun bulduğuna öğrettin.

Benim başıca kitabı mı? En sevdiğim yerim: biyyezinin@kafadi.com adresine bir parça fotoğrafını da ekleyerek yolla, gelsek ay bu sayfada yayımlanalım!

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteoy.com>

Kaan Koç

TOPLUMSAL SÖZLEŞME 2.0

Nasıl ki meyvelerin patlayan tomurcuklarla birlikte yola çıkıp, günler boyu olgunlaşması diye bir serüven var, anlamın ve hareketin gelişimi için de şimdilerde katlettiğimiz bir başka tomurcuğa sahiptik biz; fısıltı.

On Dördüncü Bölüm...

Fısıltı kalmadı. Doğa, binlerce yıl hiç durmadan, insanoğlunun fısıldaşmasını sağlamak için elinden geleni yapmıştı. Büyük anamızın bu çabası keyfen değildi; göçebelikten tarım toplumuna geçişle birlikte, insanoğlu, 10 bin yıl önce onu medeniyete götürecek sihre iyye yaklaştı. Fısıltı. Nasıl ki meyvelerin patlayan tomurcuklarla birlikte yola çıkıp, günler boyu olgunlaşması diye bir serüven var, anlamın ve hareketin gelişimi için de şimdilerde katlettiğimiz bir başka tomurcuğa sahiptik biz; fısıltı. Şimdilerde hepimizin sesi çok yüksek çkıyor ve çılgınlıklar arasında yeryüzünün sesi duyulmuyor; şimdilerde herkes en gur narayla kendi varlığını kâinatla ispatlamanın peşinde; şimdilerde çkardığımız her şey başka sesleri de kendine çekip daha da büyüme amaçlıyor; şimdilerde ağzımız dilimiz var ama ses tellerimiz birer robot biçiminde çkıyor. Bir şey söylemekten vazgeçtik, bir şeyler tükürüyoruz. Binlerce yılın yağmuruyla oluşan o güzelim akarsular, tatlı anamızın düzenliyle bir şekilde doğru yola girer ve büyük sulara kavuşur. Fakat bizim tükürüklerimiz, ister binlerce benzeriyle birleşip büyüsün, ister o sanıye fark edilemez olsun, mesledeği; sadece birkaçı nadiren büyük denizlere varıyor. Her gün unutulup giden trilyonlarca cümlemiz ise ters bir durumda karışmaya çkıyor. Bir şey söyleyemiyor. Fakat mesele, bundan da büyük; tarım toplumuna geçen atalarımız, fısıltının gücünden nasıl faydalandı, onu düşünmek gerek. İster geceleri ateş başında istergündünüz tarlada; kişilerin bilgisini, gelişim ve değişimini, küçük toplulukların kendi içlerinde oluşturdukları dayanışmayı, yeri geldiğinde iki kişinin hayal gücünün aşmalarını sağlıyor fısıltı, bazen şimdilerde "dedikodu" dediğimiz şeyleyle bile, insanlığın gelişiminde büyük rol oynamıştı. Sesi zamanla artarak bir düşünce, yolda gelişir, gerekirse değişir, en uygun şeklini almayı bekler. Fakat vaktinden önce sarf edilen, yanlış kelimelerle dışa tükürülen ve alıcısının asla hesaplamayan her söz, iki yanı bıçaklı birer bumerang gibi sahibini kateder. Sonumuz sözcüklerden olacak, savaşlardan değil. Sözcükler kindardır.

Engels'in, 1880'de kullandığı tanımla İkkel Komünizm, yaşı 100 bin yılı aşkın insanoğlunun tarihteki toplumsal işleyişini en iyi özetleyen terimdir. Varoluştan bu yana, sanki hep varmış gibi görünen bu garip hâlimiz, aslında insanlık tarihinin çok kısa bir kestinde hüküm sürdü, sürüyor. **İnsanlık ömrümüzün %95'i nasıl geçti biliyor musunuz? Birbirimize muhtaç olarak.** Bireylerin, tüm ihtiyaçları için birbirlerineyeni "komün" e iyi davranmaları, itibarlarını korumaları, barbarlık etmemeleri, bencil davranmamaları ya da bığtıkları el baltalı km'nal tiplerle iş birliği yapmaları, komünü dola ndırmamaları gibi temel kurallar vardı.

Mehmet Ali & Akşemsefası

Çünkü üretim ve tüketim ilişkileri içinde, insanların birbirlerine eşitlikçi, diğerkâr ve paylaşımcı davranması gerekiyordu. İtibar, bireysel tüketimin şimdiki gibi leşil olmasıyla değil, üretimin dercesi ve başkalarının yetersizliklerini tamamlamak için onlara yardım etmekle sağlanıyordu. Kısacası, size kimi insanlar çıkıp insanoğlunun, daima "kriminal" olduğunu söylerse, bu onların kendilerini temizçikarma çabasıdır. Biz, itibarlı ataların, medeniyette beraber barlaşan çocuklarıyız. Yeni çağla beraber sebep olduğumuz bu fısıltı ölümü ise bizi çok riskli bir kumara soktu; ya işitmek için birbirimize duyduğumuz bu ihtiyaçla bir iletişim komünü kuracağız ya da şehirli insanlar olmanın vazgeçemiyip kendimizi topluluğun üstüne yerleşmeye çalışacağız. İlk seçenekte filmen sonu mutlu bityor, ikinci seçenekte ise daha çok barbarlık. Kendini diğerrinin önüne koyan her insan, diğeri tarafından ikinci plana atılıp zarar gördüğünde, bundan şikâyet etme lüksüne sahip olamaz. Aksi takdirde, bunken adı ne aptallık ne barbarlık olur; düpedüz çürümüşlüktür bu.

Yarının sınıflarını görebiliyor musunuz? Belki de çoktan oluştu onlar; teknokratların yavaş yavaş doğumuna seyreden bizler, küresellekonimde bayrağı eline alarak kriptö paralarla birlikte artık kimi sözcüklere bakım yapıp, onları yenileriyle değiştirmeliyiz. Yoksaağumınlar ve tezlerçöpu boylayacak. Yarının sınıflarını belirleyen şey, teknoloji erişimi ve sahipliği olacak. Yeni dünyanın kanunları kodlarla yazılıyor. Artan fikirler ve yüksek ses lüksü, iletişimi artırmış olsa da gözetimi de kuvvetlendirdi. Daha da tehlikeli biçimde hem de artık sorgulanan birine yönelilecek soru sayısı çok daha az, çünkü hayatımız dair tüm bilgiler internet arşivlerinde mevcut. Sınıyaller her yerde, takibimiz çok kolay. **Birçok devlet, artık başka devletlerin "big data"larını fethediyor. Bombalar falan, bunlar geçmişte kaldı çkottan.** Almanya'da, bir yılda gerçekleşen tüm telefon konuşmalarını kaydetmenin maliyeti, depolama masraflarına beraber 40 milyon avro civarında. Ve bu rakam her geçen gün düşüyor. Öte yandan, en standart savaşçağı olan F-35A'nın maliyeti ise 2021 itibarına 79 milyon dolar. Düzen, bilgi, bilginin düzenlenmesi ve işlenmesiyle oluşur. Halklara gereken şey çok basit; bilgi güvenliğini ve gizliliğini, sıfırlanma ve anonim kalma hakkını elde etmek! İşte yarının sınıf çatışması bu birkaç sorun üzerine kurulacak. Hatta çoktan başladı bile. Fısıldaşabilmiye tekrar elde etmek ve internet komünüümüzde diğerkâmlığı tekrar doğurmalyız. Çünkü Marx'ın dediği gibi, sınıf mücadelelerinin sonucunda "ya toplumun geniş olarak devrimci yeniden yapılanması" sağlanacak ya da "mücadele eden sınıfların karşılıklı mahvıyyla" sonuçlanacak. En güçlüünün de en güçsüzünü de mahv... Bunu, dünyanın toprak ağaları hesaba katmadı ve hepsi yavaş yavaş güçsüzleşmeye ya da birbirini vurmaya başladı. Fakat bu süreçte, insanların kulak vermeye, onların da sonu dijital bulutların patlamasından gelecek.

behçet aysan uyandığında*

Behçet Aysan uyandığında

kapının eşğine kadar gelir güneş
yuvarlanayuvarlana, antik bir sikke gibi
üzerinde hasadı gelmiş başakların resmi
bir tarla kuşu öter

ıslıkçalamayan kör çocukları için

beyaz bir şiir okumasını rica eder şairden

bir narı çatlatır yüreğin gümbürtüsü
ve sanki sarmaşıktır sabah, öyle güzeldir, ışığa tırmanır
Çamlıhemşinli bir fırıncı doğum günü pastası yapar

çok yaşasın şairler diye haykırarak

belki Varşova'da, belki Ankara'da

St. Petersburg'da belki

çok yaşasın şairler

ki hepsi aynı gün doğmuştur

kuşların gökyüzünün anahtarı olduğu yıllar

grev çadırlarında, devrim yürüyüşlerinde,

raydan çıkacak bir trenin yolu vagonunda

Behçet Aysan uyandığında

utanırım ona söylemekten keder ırmağının taşıdığı

denize sürüklendiğini hayat ağaçlarının

köpeklerin saat kulesinin gölgesine havladığını

ne zaman bir ninni duysam

çocuklarını arayan annelerin döküldüğünü gözlerimden

söyleyemem, ne zaman incinsem şiir yazdığımı

yazarken kendimi kendi yolumun sahibi sandığımı

her şiir bitirişimde gökyüzünde tek başıma ağladığımı

ağlarken kendimi yağmura ilıştirdiğimi söyleyemem

söylemeye utanırım

Behçet Aysan uyandığında

Behçet Aysan uyandığında

esmer ve içli, gözünü takar yavaşça

yazılabilir artık her an,

şairin kırılğan tarihi bir otel odasında

ışıklarını söndürüp sabahayaklaşır bir gemi

şimşegi alınyazısı zanneden gökyüzü grileşir

demlenir ince belli bardağın

çatladığından sızan çay bahçesi

Behçet Aysan uyandığında

bir şiçi kız bekler başucunda, kim bilir belki birsevgili

bir meleğiniyüzüne benzeyen bir mektup

sevdadan delirmiş, al üstüne mor giymiş

kal dese kalacak, gitmemek o kadar güzel

git dese, unutamamak ne kadar hüznü

ey şiir, aşktan yanaysan, ne olur onu şaire bağışla

Behçet Aysan uyandığında

denize çıkan sokaklarda yitip gider

içinde sis düdüklü çalan rüyalar

kente inmiştir erkenden çamaşırçı kadınlar

lacivert bir kor altında

yara kabuğu gibi büyüyen küçük kızları

yanlarında, avuçlarında

geçer günleri sabunla kir arasında itiş kakışla

yakınla uzak arasındaki bakış

ezen ve ezilen arasındaki kavgayla

Behçet Aysan uyandığında

işte der, yoksul babalar çocuklarına

şairin gözbebeğine bakın, or'da çakıyor deniz feneri

ateşi koymayın soframıza aç kalsak da

gitmesin hiç eliniz diilenlenmiş dumana

ekmek kırıntısı kadar cırcı gözlemlerle

bakmayın, bakmayın öyle bana

Behçet Aysan uyandığında

kaşlarına sıkıca tutunur deniz

bir iskele yanığında, leylak saplarından

alınında öksüz yıldızlar parlar

geçmesin cehennemden diye

sözcük yüklü gemiler

Behçet Aysan uyandığında

şiir bilir

alevler şairleri alsa da

yarın diye bir şey var

yarın diye bir şey var

yarın diye bir şey var

yarın diye bir şey var

Coşkun Aral

lale çılgınlığından kripto para yolsuzluğuna

Kripto paranın önlenemez değer artışı, ülkem insanının bu dijital paraya gösterdiği aşırı ilgi ve en son geçenlerde yaşanan milyar dolarlık dolandırıcılık, beni dört aşr öncesi Hollanda'da yaşanan lale çılgınlığına ve ardından yaşanan 30 yıl savaşlarına götürdü.

Orta Asya'da Moğol istilasıyla birlikte Anadolu'ya getirilen ve özellikle II. Mehmet döneminde âdetâ Türk sembolü hâline gelen lale, ülkeyi ziyaret eden yabancı devlet adamlarına verilen en değerli hediyeye dönüşmüş ve bir Hollandalı diplomatın özelni korumasıyla ülkesinin en önemli üniversitesi Leiden'a kadar ulaştırılmıştı. Üniversitenin ziraat fakültesinde, soğanın yanı sıra tohumları da koruma altına alınan, ömrü en fazla bir hafta olan bu nadide çiçek, virüs döllenmeleriyle çeşitli renk ve desenlerle çoğaltılmaya başlandığındadeğeri de artmış.

Deniz ticaretiyle Avrupa'da giderek zenginlerin yaşamaya başladığı, Hollanda'da yine zenginlerin lale sahibi olduklarının dedikodusu yayılır. Buna ilişkin gazete haberleri yapılır. Bu da laleye inanılmaz bir ilgi yaratır. Fiyatı bir anda 2.500 florine ulaşan lale soğan piyasası tıpkı bugünlerde yaşanan kripto para da olduğu gibi varlıklı ve tanınmış simaların değişim aracına dönüşmüş. Bir ilişkin yıllık kazancının 125 florin civarında olduğu ülkede bazı yatırımcılar 40 soğana 100 bin florin değer biçince, 1637 yılında Osmanlı topraklarında başlayan lalevarı yolculuğu toplumsal bir çılgınlığa hatta cinnete dönüşmüş. Bu olayla ilgili 200 yıl sonra Charles Mackay isiminde bir lskoç araştırmacı, *Olağanüstü Kitlesel Yanılığlar ve Kalabalıkların Çılgınlığı* adlı kitabına bunu konu etmiş ve ekonomi tarihine geçmiştir.

Mackay, kitapta verdiği örneklerde bir soğan karşılığı iki ton buğday, iki ton tereyağı, iki ton çavdar, sekizdomuz, on iki koyun gibi takasdeğerlerinin, lale çılgınlığına salt çok zengin aristokratların değil, tarımla uğraşan kesimin de tutulduğunu açıklıyor. Kitaptaayrı süreçte açıklık bulduğu soğanı yiyen bir denizcinin senelerce hapse mahkûm edildiğinden de bahsedilir.

Lale spekülasyonu Flemenkçe *Tulpenmanie* olarak tanımlanırken sınırları aşan bir ticari literatüre dâhil olmuş. Laleye Flemenkçe niye "tulip" dendiğine gelince; Osmanlı sarayında sultanlar tarafından kabul edilen yabancı konuklar, kentin farklı bölgelerinde lale bahçelerine gezmeye götürülürmüş. Bu arada başlan tülbentli kadınlar çürümekte

Lale spekülasyonu Flemenkçe Tulpenmanie olarak tanımlanırken sınırları aşan bir ticari literatüre dâhil olmuş.

olan veya yaprakları dökülen laleleri sürekli kontrol ederken Hollandalı konuklardan biri başındaki tülbent örtüde lale güllerini fark edip kadına ne olduğunu sormuş. Kadına da "tülbent" diye yanıtlayınca Hollandalı bunu lale olarak not defterine kaydetmiş ve lale bütün Batı dillerine tulip olarak geçmiştir.

Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu'nu oluşturan Protestan ve Katolik şehir devletleri arasında bu dönemde başlayan savaş, lale çılgınlığını bu ülkelere pek hayırlı gelmediğini gösteriyor. Kripto paraya olan ilginin ülkemizde yüksek olması ve yaşanan dolandırıcılık kurbanlarının durumu ne olacak bilinmez ama gerek Avrupa Merkez Bankasıyetkilileri gerek ekonomistler kripto paralar konusunda uyarılarını sürdürmeye devam ediyor.

Fotoğraf: Burtin Melis

Ücretsiz PDF Kitap Arsiv - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

HABERÇİ KAFASI

DENİZBANKLI OLMAYA GİDERKEN ÇAYIN ALTINI AÇIK BIRAKABİLİRSİNİZ.

Nasıl olsa şubeye gelmeden, evde ya da
dilediğiniz yerde anında hesabınızı açabilirsiniz.
Hayat mobilde güzel!

MobilDeniz'i İndirip
"Müşteri Ol"a Tıklayın

Kimliğinizi Okutun

Müşteri Temsilcisine
Görüntülü Bağlanın

HEMEN İNDİR

Download on the
App Store

Available on the
App Store

Get it on
AppGallery

MobilDeniz

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

FNBD

Mehmet Ali & Akşamsefası

DenizBank

Enis Batur

sandık

"Kırmızı Defter"den (in Bu Kalem Un(ufak) 2004) 66. Parça:
"Üğür Mumcu, yıllar önce (1984), Goering'in bazı kıymetli eşyasının (sanatçıpatırlar büyük olasılıkla) İstanbul'a kaçırılmış olabileceğine değinmişti.
O iş ne oldu?"

Bu soru cümlesine, birkaç yıl sonraydı dönmem gerekti, fazla ilerleyemedim. Rifat N. Bali'nin "Unutulmuş Bir Tuccar ve GazetePatronu: Habip Edip Törehan" 2011'de, *Toplumsal Tarih*'in 209. sayısında yayımlandı ve kafamın içinde bir boşlukta (ki sayısızbenzeri dolaşır o 'ortam'da) dolaşan bir ip birden harekete geçmeye kalktı: tuhaf hikâyeydi uyardığı, güç, belâ yüzeye çıkmasını engelledim ama, kimi tortular kaldı dipte, böyle olduğunda bir müdahale termanmalara niyetler – yetti: 26 Mart 2021 gecesi, Arte 2020 yapımı Goering *Katalogu*'nu yayımladı: Thiriat-Gonce ikilisinin 52 dakikalık belgesi.

Ölüm Cezası'nın yaygın uygulamasına karşı olduğumu söyleyebilirim, gelelim bu konudadüpedüz ilkesizim, istisnalarım olmasına bakılarak söyleyebiliriz: Hermann Goering'in Nürnberg'deki hücrasında siyanür kapsülünü dışlarının arasında patlatarak geçirmiş olmasına içerlerim sözgelimi: Asılarak, dolayısıyla seyredilerek öldürülmesi, bir bakıma aşağılanması adıl olurdu benim gözümde.

Bu 'Rönesans Adamı' (sic) bir sanat tutkunu olarak dönemin en büyük koleksiyoncusu sayılırsa, Yahudilerden önce, işgal ettikleri ülkelerin müzelerinden sonra, çalıp çırtıkları nedeniyle – bugün bile gerçek sahiplerine iade edilmeyi bekleyen çok sayıda yapıt sözkonusu.

"Katalog", ortaya çıkmasıyla birlikte pek çok loş bölgeye ışık tuttu, tutacak. Mumcu'nun yazısında değindiği Törehan'ın sandıkların konusu rivayet mi gerçekten, ışık ola ki oraya da düşecek.

Hikâyemin ana kahramanı Lola Törehan olacaktı, ben malum kurmaca şahıslarla sahilleri her zaman aynı düzlemde oturtmuş, zaman koridorlarında mantıksız yolculuklara katılmaya bayılmışımdır. Lola'yla buluşmalarını hangi adrese yerleştireceğim konusunda kararsızdım: Baur au Lac otelinin ya da Plaza Athénée'nin lobsinde, barında, süit odasında mı, doğrudan Tabana malikânesinde mi, bocalıyordum. **Ondan önisiyle sözetemede, aramızdaki ciddi yaz farkına karşın gizil bir erotik tat bulunsun mu istiyordum?** Bir yerde lafi muhakkak Ophüls'e getirecek, Lola Montés'in yakıcı sahnelerinden birine ikisine değinecektim.

Gençken belki de çekici bir kadını Lola Törehan, 1984'de, 25

Nisan günü, herhalde Mumcu'nun yazısı üzerine Cenevre'deki Hotel Prësident'da basın toplantısı düzenlediğinde yaygı başını almış, gene de basınıntı sarkadan

ayaklılara zarf

Lola'yı, arasıra, Ekselsiyör Apartmanının önünden geçtiğim de düşündüğüm oluyor.

ve 'iddialî' duruşunu korumaya gayreti içinde olmuştu. Goering'le ileri sürüldüğü gibi akrabalık, hisimlik ilişkisi olmadıkları altını çizerek belirttiyse de, bu 'bilgi' kesinlenemedi. Asıl konu, Osmanlı Bankasına emanet (?) edilen sandıklarındaki antikaların Mareşal bozuntusuna ait olup olmadığıydı elbette; Lola handiye alay ederek karşı çıktı söylentileri, sözkonusu antikaları Ekselsiyör Apartman'ın günlerinde İstanbul'dan topladığını ekledi.

Hikâyem, yaklaşık iki saat sonra, trende karşısına oturmuş Nyon'a giderken farklı bir tabakaya açılacaktı. Lola'yı sorularıyla yayılma atesine tutmuş, Berlin'de Fahrnelisa Hanım'la Emmy Sohnemann'ın davetine katıldıklarını doğrulamış, Carinhall'da asılan yavrularıyla oynadığını boş bulunup anlatmasını sağlamıştı. Ama, iş sandıklar gelince, versiyonuna sıkışıkça sahip çıkmış, hiçbir ışık sızdırmamıştı.

Goeringasalet budalasıydı, onun için monogramlarına bütün çantalarında, bavullarında, sandıklarında rastlanmıştır. İlk fotoğraf, 1933'de Carinhall'de çekilmiş: "Sandık" hakkında yeterince fikir vereceğini sanıyordum.

İkinci

fotoğraftaki bavul, benim gibi kafasını Rimbaud'nun ya da Yahya Kemal'ın bavuluyula, Pessoa'nın sandığı ya da Benjamin'in çantasıyla bozmüş biri için tuhafın tuhafı bir rastlantı çizgisi çekmiyordu mu?

Üstündeki monogramdan belli, H G harfleri işçe geçmiş, bir uzman doğrulamış ona ait olduğuna bavulun. Tuhaftıma giden içinden çıkan adresin özelliği.

Rokim Sifir'i açan "Atıkarınca" da Bourgneuf'e gidişimi, kaçınılmaz, Gazellerin Cem'i'ni orada anışımı, kapatıldığı kuleye bakarken içimde kabanar duyulganı aktarmışım.

Goering'in bavulunda bulunan adres: 15, Rue Zizim, Bourgneuf. **Ora ya, İ, Dünya Savaşının son günlerinde Carinhall'in bulunduğu bölgede asker olarak görev gören Pianet diye biri tarafından getirilmiş.** Ele geçirdiğinde içi boş muymuş, yoksa içi dolu bir garnimet bavulu muymuş, terhis olduğunda Cem Sokağındaki evine dönenin yanında taşıdığı? 2018 yılında açık arttırmayla satışa çıktığında herhalde yaşamıyordu artık – sonu tıpkı Lola'ya yöneltilmiş birkaç ana soru, yanıtız kalacaktır.

Lola'yı, arasıra, Ekselsiyör Apartmanının önünden geçtiğim de düşündüğüm oluyor. Karasından sözetemedim, zenginliği bir insanlık meselesi değil miydi? Hem nedir ki servet? Sandıkları doldurmak mı?

Hermann Göring'e ait olduğu, askeri nesneler konusundaki uzman Xavier Auloy tarafından anlaşılan bavul. Kaynak: lamarntage.fr

HANGİ YAZAR

1- José Saramago

C

2- Romain Gary

3- Franz Kafka

4- John Steinbeck

5- George Orwell

6- Simone de Beauvoir

7- Margaret Atwood

8- Arthur Conan Doyle

9- Paulo Coelho

10- J. D. Salinger

11- Agatha Christie

A- Yazarın en önemli eserlerinden *Damlalık Kızın Öyküsü*, 1987'de Arthur Conan Doyle'un adına verilen "en iyi bilimkurgu" ödülünü aldı. Eserin aynı adla dizisi de bulunmaktadır.

B- Fransa'nın bir yazarına sadece bir kere verdiği Goncourt Ödülü'nü, 1975'de Emile Ajar takma adıyla yazdığı *Onca Yoksulluk Vorken* kitabıyla iki defa kazanarak bir ilke imza attı.

C- 1991'de yazdığı *İsa'ya Göre İncil* kitabı, Katolik kilisesine hakaret olarak değerlendirilince kilise tarafından aforoz edildi. Bu eser ülkesinde yasaklanırken çeşitli yarışmalarda adaylığı da engellendi.

D- Ölmenden önce eserlerini yakın arkadaşları Max Brod'a teslim eden yazar, vasiyet olarak ölümünden sonra tüm eserlerinin yakılmasını istedi. Fakat arkadaşları eserleri dünya edebiyatına kazandırdı.

E- Fransız yazar 1949 yılında çıkardığı *İkinci Cinsiyet* kitabıyla modern feminizmin öncüsü oldu. 2008 yılında bir edine "Kadın Hakları Ödülü" verilmektedir.

F- 1951 yılında çıkardığı *The Catcher in the Rye* eseri orijinal dili İngilizceden değil de Fransızcadan Türkçeye çevrilmiş için *Gömülçülen* adıyla çıktı. Yazarın ilk romanı olan bu eser, orijinal dilinden çevrilince

hepimizin bileceği ismi aldı: *Çavdar Tarlasında Çocuklar*.

G- Gerçek adı Eric Arthur Blair olan yazar, distopik romanların en önemli temsilcilerinin başında geliyordu. Verem hastalığıyla boğuşurken aralıkları yazdığı kitabı ilk önce Avrupa'da *Son Adam* adıyla çıktı, daha sonra 1984 adını aldı.

H- 1988 yılında çıkardığı *Sımyacı* kitabı, 53 farklı dile çevrildi. Yazarın bu başarısı Guinness Rekorlar Kitabı'na girmesini sağladı.

I- Yazarın *On Küçük Zenci* romanı, 100 milyondan fazla sattı. Yıllar içerisinde bu eser tiyatro toplulukları tarafından oynandı. Tiyatro Ak'la Kara da bu eseri "On Kişiydiler" adıyla sahneye taşıdı.

J- Tip eğitimi almasına rağmen yazar olmak istiyordu. Yaratığı Sherlock Holmes karakteri ilk olarak *Kızıl Dosya* hikâyesinde okuyucuya buluştu. Dünyanın en önemli dedektif karakterlerinden birini edebiyat dünyasına kazandırdı.

K- Toplumsal sorunları eserlerinde dile getiren Amerikalı yazar, 1940 yılında *Gazap Üzümeleri* eseriyle Pulitzer Ödülü, "semptomatik mizah ve yarabası yazıları"yla 1962 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

konu: baba
hikâye: ömer oztürk
fotoğraf: adem albayrak

sen uyudun ya baba!

Cebimde yarım kalmış bir gitarının içi sesi. Keşke sadık bir kuşun kanadında özlediğim sonsuzluğu döldeyeyek uyuylabilsem. Evvelce uyuynca ben, ya uyanamazsam diye korkardım. **Her seferinde sen uyandırırдың beni. "İyi ki babam var, uyandırıyor beni" derdim. Biliyorum gün batıyor.** Hani sana bütün rüyalarımı anlatırdım ya! Sen de bütün rüyalarımı sırf ben üzümeyeyim diye iyye yorardın.

"Canım!" dediğin Yeliz'in uyumak istiyordu. Çünkü sen bensiz uyudun! Artık istesem de rüyalarımı yorumlayamazsın. Çok uzaktasın. Bir kuşun durup

dinlenmeden uçamayacağı kadar uzaktasın. Ruhunun diğer yanı ben, biliyorum. Sanki Gogol'un *Müfettiş*indeki Osip gibiyim. Sırtımı sahneye dönmüş, uykulu. Sonra dizlerimi kendime doğru çekmişim. "Daha çok ısırırım", demiş'tin sen, hatırladın mı? Dilim hiç de çirkin şeyler söyleyiyor artık. Rüyamda ise kederli şeyler oluyor; içli bir kekik türküsü! Sonra gözlerimin usulca kapanış... "İyi ki uyudu babam" diyorum, keşke uyuymasaydı babam! Düşlerim savruk, kapatınca gözlerimi sana geleceğim gibi ya da açınca gözlerimi seni yanı başımda bulacağım gibi... Sadık bir kuşun yanında, ilk defa gerçekten uyumak istiyorum baba!

Bu köşe okuyucularımız tarafından hazırlanmaktadır

Haziran 2021 - Sayı 81 - Ayık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi
Ayık Yayıncılık / Yayıncı: KAFA Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi / T.C. 151
İmtiyaz Sahibi: Canday Tolga / İçişleri Bakanlığı / M. Mert Çanga
Genel Yayıncı: Yönetim: Ayça Derin Karabulut
Görüş Yönetim: Volkan Güneş / Kapat: Hakan Arslan
Okuyucu Temsilcisi: Emrah Akbaş / Bekam: İletişim: Kafa 5000.com

Adres: Kızıllı Mah. İsmailpaşa Sok. No: 44 Kat: 2 / İstanbul / Tel: (0216) 428 98 88
Baskı: Kızıl Gazetecilik A.Ş. 29 Ekim Cad. Hıras Plaza No: 11A 41
Yayıncılık / Baskı: Yayıncılık / İstanbul / Tel: (0212) 454 5000 Dağıtım: TDP (0212) 354 93 09
www.kafa.com.tr, bizi@kafabaski.com, kafa@kafabaski.com

Bu köşeyi hazırlayanlar için teşekkür ederiz. Herkesin, yazarın ve okuyucunun bu köşeyi hazırlaması için katkıları için teşekkür ederiz.

Köşe yazıları / İletişim: Kafa 5000.com - Hakkında: Kafa 5000.com - Kafa 5000.com - Kafa 5000.com

Köşe yazıları / İletişim: Kafa 5000.com - Hakkında: Kafa 5000.com - Kafa 5000.com - Kafa 5000.com

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trantey.org>

%100 Eşitlik için
#BenVarım

Damla Uğurtürk

başaklar büyüyor

Erkekler onu kendi takımında istemiyor başlarda. Yılmıyor Başak. Bu ön yargıları yıkmak için tüm benliğiyle mücadele ediyor. Zamanla okulun aranan oyuncusu oluyor. Erkek egemen futbolda artık "Ben Varım!" diyor.

Çocukken, anlatılan prenses hikâyelerini oldum olası sevmeydim. Hayatın kadını, kaybettiği ayakkabısından bulan bir prensbana hiç cazip gelmezdi. Yüzyıllık uykuymdan hiç tanımadığım bir prens tarafından uyandırılmak da romantik değil. Oysa She-ra, kadınlar için tam bir ilham kaynağıdır. Onun kimseye ihtiyacı yoktu. İşte aradığım ruh buydu. Ben onun gücünün büyüsen kapıldım ve kadınların kahramanlarının hüznünlü prensesler değil, bilge kadınlar olmaları gerektiği inancıyla yaşamaya başladım.

Kadınlar ister açış ister ane ister astronot olsun; cinsiyetçiliğin etrafı kuşattığı dünyada her gün yeni bir mücadele içerisinde, kalıpları yıkan savaşçıları. Sadece işlerini her gün yeni bir mücadele içerisinde, kalıpları yıkan olarak kalımsı, kadınlaradeta yasaklanmıştı. Futbol deyinceakla erkeğe özgü bir spor geliyordu. Hem bir kadın böyle zorlu, böyle rekabeti yüksek, böyle sert bir sporu neden seçerdi ki? Daha az yorucu, daha "narin" meslekler dururken hem de. Alıştığımız bütün dünyada buydu. Şimdi sen, hem bu algıyla mücadele edeceksin hem de yaptığın işi sana örnek gösterilen bir erkekte daha iyi yapacaksın. Üstelik küçük yaşta erkeklerle top, kızlarlaabek verilen coğrafyada bu dezavantajı da ykacaksin. Evet,ayrım daha o zamandan başlıyor. Ama bu kalıp her gün biraz daha yıkılıyor. Son yıllarda kızlarımız futbolda muhteşem mücadele ediyor. Kulüp yöneticilerinden oyuncularına, hatta taraftar gruplarına kadarerkek egemen bir dünyada varlıklarını karşı konulamaz şekilde kanıtlıyorlar.

Kendilerine biçilmiş sınırları aşarak, yeşil sahalarda mücadele eden kadınlarımızdan söz ediyorum. Sizlere, elde ettikleri ciddi başarılarla isimlerinden sıkça söz ettirmeye başlayan 2020-2021 yılı şampiyonu Beşiktaş Vodafone Kadın Futbol Takımı'ndan ve kaptan Başak Gündoğdu'dan bahsedeceğim.

İstanbul'un Beşiktaş semtinde tektibisi bir ailenin üç kız çocuğunun ortancası olarak dünyaya gelmiş Başak,, Babası tam bir futbol tutkunu. Televizyonda maç yayınları dönen, sohbetlerde sıkça futbol geçen bir evde büyüyor. Henüz önüne çıkacak olarcabariyerden,fırsat eşitsizliğinden habersiz. Sekizyaşındaokulunda erkekleri futbol oynarken görünce içinde yanan ateş engel olamayıp aralarına katılıyor. Ön yargılarla ilk kez orada karşılaşıyor tabii, sen kızsın, futbol oynayamazsın! Hadi sen git bebeklerinle oyna, diyorlar. Erkekler onu kendi takımında istemiyor başlarda. Yılmıyor Başak. Bu ön yargıları yıkmak için tüm benliğiyle mücadele ediyor. Zamanlaokulun aranan oyuncusu oluyor. Erkekegemen futbolda artık "Ben Varım!" diyor. Yeşil sahadaki mücadelesi beden eğitimi öğretmeni tarafından hemen fark ediliyor. Öğretmen, Başak'ta gördüğü cevherden aldığı cesaretle bir kız takımı kurmayakarar veriyor. Hemen ardından uluslararası gerçekleşecek bir turnuvada, okulun neredeyse üstüne kurulan takımla ülkesini temsil etmek için Barcelona'ya gidiyor Başak. Babası, bir futbol tutkunu olmasına rağmen kızının bilinmeyenlerle dolu bu mücadelede yaraalmsından da korkuyor elbet. Ama onun hayallerine engel olmak istemiyor. Ailesi Başak'a, "Sen yeter ki uçmak iste, biz sana kanat oluruz," diyor. Başak, Barcelona'da kendisiyleaynı hayallere kanat çırpacak genç kızlarla tanışıyor. Yalnız olmadığını görmek belki de onun omuzlarındaki yükü azaltıp geleceğe dair umut ışığını parıltıyor. Başak, sahada tek bir kız çocuğu gibi dursa da aslında gelecekte o topun peşinde koşacak onlarca kadını temsil ediyor.

Başak, sahada tek bir kız çocuğu gibi dursa da aslında gelecekte o topun peşinde koşacak onlarca kadını temsil ediyor.

Yılları gerçekleştirmek öyle kolay değil tabii. Zaman zaman bu mücadelede yorgun düşüp, vazgeçmeye çok yaklaşıyor. Ama ailesi ondaki ışığı bir kez gördüya, "Girişimin insanlarının, ışığını köreltmesine izin verme, ne olursan ol ama ıslıdamaya devam et," diyor bu kez... Size inanan insanlardan daha büyük bir güç olması gerek.

Başak, artık adınımları daha sağlam bastığı yeşil sahada profesyonel futbol hayatına Marmara Üniversitesi Spor Kulübünde başlıyor. 2015 yılından bu yana da doğduğu semtin, okuduğu okulun adını taşıyan beki de kaderin adım adım ağırlarını ördüğü kulüpte, Beşiktaş Vodafone Kadın Futbol Takımı'nda yerini alıyor. Yedi yıldır siyah beyazlı formayla ter dökün bu genç kızın hikâyesi ve sürdürülebilir başarıları günümüz kızlarına ilham oluyor.

"Hayat, futbola fena hâlde benzer!" Dar Alanda Kısa Paslaşmalar filminin muazzam cümlesidir. Hayat da futbol gibi öngörülemez tesadüflere açıktır. Dram da vardır gerilim de. Hatta bazen ağır trajedi bile taşır.

Nice Başak'lar bu yollukta hayallerine ulaşmadan yok oldu.

Aile desteği görmedim, ön yargılarla mücadele edemedi. Bu sebepler ki kız çocuklarına uçmaları için destek olun, pelerin verin. Bilin ki asil kahraman onların içlerinde. İsterlerse çatlardan atlayıp uçabileceklerini, düşüklerinde yine kalkabileceklerini, karantıklardan aydınlığa çıkabileceklerini siz öğretin. Engel var, yılmak yok. Bu mücadelede Ben Varım, ya siz?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Başak Gündoğdu'nun ve daha birçok "Ben Varım!" diyen kadının sıra dışı ve ilham verici hikâyesini sizlerle buluşturunuz. Vodafone'nun katkılarıyla...

Birlikte mümkün
vodafone

SEVMİYİ
BİLEN,
BİR YOLUNU
BULUR
YAŞAMANIN DA...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

NEZİHE MERİÇ

İlk Baskı: Eylül 1998
Yayınlayan: Akış Yayınları